

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1933.

Första kammaren.

Nr 14.

Onsdagen den 22 februari f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Schlyter* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 124, angående överlämnande till Svenska jordbrukskreditkassan av svenska statens obligationer till visst belopp;

nr 128, angående försäljning av statens spannmålslagerhus i Vara; samt

nr 129, angående anslag för anskaffande av ett isbrytande undersöknings- och bevakningsfartyg för havsfiskets behov.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

År 1933 den 21 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkningskapet och förvaltning; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

revisorer:

vid kontoret i Göteborg

herr <i>Dahlström, A.</i> , expeditionsföreståndare, Göteborg,	med 38 röster,
» <i>Rodhe, C. W.</i> , överstelöjtnant, Göteborg,	» 38 » ,
» <i>Hjort, Gustaf</i> , direktör, Göteborg,	» 38 » ,
» <i>Andersson, Emil</i> , lantbrukare, Järnbrott,	» 38 » ;

vid kontoret i Malmö

herr <i>Persson, Alfred</i> , lantbrukare, Vadensjö,	med 38 röster,
» <i>Lundgren, Axel</i> , redaktör, Malmö,	» 38 » ,
» <i>Hultgren, Anton</i> , landstingsman, Reslöv, Marieholm,	» 38 » ,
» <i>Weibull, Alexander</i> , lantbrukare, Sofieholm, Kulladal,	» 38 » ;

vid kontoret i Falun

herr <i>Olsson, Ahlmans Olof</i> , f. d. riksdagsman, Insjön,	med 38 röster,
» <i>Minör, P. A.</i> , landstingsman, Falun,	» 38 » ,
» <i>Eronn, A.</i> , f. d. riksdagsman, Leksand,	» 38 » ,
» <i>Eriksson, Ollas E.</i> , f. d. riksdagsman, Fors station,	» 38 » ;

vid kontoret i Gävle

herr <i>Hellström, H.</i> , kapten, Gävle,	med 38 röster,
» <i>Lindblom, Edw.</i> , handlande, Gävle,	» 38 » ,
» <i>Nygren, G.</i> , konduktör, Gävle,	» 38 » ,
» <i>Nyberg, N. A.</i> , trävaruhandlare, Gävle,	» 38 » ;

vid kontoret i Halmstad

herr	<i>Gyllenswärd, Ernst</i> , lantbrukare, Fågelsång, Våxtorp,	med 38 röster,
»	<i>Svensson, Gustav</i> , skomakaremästare, Slöinge,	» 38 » ,
»	<i>Brodin, O.</i> , direktör, Halmstad,	» 38 » ,
»	<i>Nilsson, C. L.</i> , landstingsman, Olofsbo, Falkenberg,	» 38 » ;

vid kontoret i Härnösand

herr	<i>Berglund, Enar</i> , landstingsman, Strömnäs,	med 38 röster,
»	<i>Törner, A.</i> , direktör, Härnösand,	» 38 » ,
»	<i>Hesse, Samuel</i> , advokat, Härnösand,	» 38 » ,
»	<i>Hallin, Erik</i> , landstingsman, Örnsköldsvik,	» 38 » ;

vid kontoret i Jönköping

herr	<i>Johansson, Edvard</i> , landstingsman, Häradsköp, Skillingaryd,	med 38 röster,
»	<i>Andrén, Fredrik</i> , ingenjör, Jönköping,	» 38 » ,
»	<i>Petersson, J. Aug.</i> , landstingsman, Huskvarna,	» 38 » ,
»	<i>Fors, N.</i> , ekonomichef, Jönköping,	» 38 » ;

vid kontoret i Kalmar

herr	<i>Nilsson, V.</i> , ekonomichef, Kalmar,	med 38 röster,
»	<i>Modèer, Seth</i> , handlande, Mönsterås,	» 38 » ,
»	<i>Olsson, John</i> , skräddare, Kalmar,	» 38 » ,
»	<i>Wirell, Emil</i> , sekreterare, Kalmar,	» 38 » ;

vid kontoret i Karlskrona

herr	<i>Appelkvist, Caspar</i> , handelsföreståndare, Ronneby,	med 38 röster,
»	<i>Berg, Robert</i> , f. d. riksdagsman, Karlskrona,	» 38 » ,
»	<i>Kloo, O.</i> , f. d. riksdagsman, Karlskrona,	» 38 » ,
»	<i>Bergdahl, Axel</i> , kamrer, Karlskrona,	» 38 » ;

vid kontoret i Karlstad

herr	<i>Lindh, A.</i> , landstingskamrer, Karlstad,	med 38 röster,
»	<i>Svensson, Johan</i> , lantbrukare, Heljetorp, Väse,	» 38 » ,
»	<i>Ferm, E. D.</i> , lantbrukare, Skåre,	» 38 » ,
»	<i>Flognfält, G.</i> , f. d. riksdagsman, Flogned,	» 38 » ;

vid kontoret i Kristianstad

herr	<i>Svensson, M.</i> , kontorsbiträde, Kristianstad,	med 38 röster,
»	<i>Larsson, Nils</i> , lantbrukare, Karstad, Österslöv,	» 38 » ,
»	<i>Berglund, Allan</i> , landstingskamrer, Kristianstad,	» 38 » ,
»	<i>Åkesson, J. A.</i> , f. d. riksdagsman, Raskarum, S:t Olof,	» 38 » ;

vid kontoret i Linköping

herr	<i>Träff, J. A.</i> , f. d. riksdagsman, Mjölby,	med 38 röster,
friherre	<i>Hermelin, Gösta</i> , Ulvåsa,	» 38 » ,
herr	<i>Hanzén, J.</i> , redaktör, Linköping.	» 38 » ,
»	<i>Rydén, C.</i> , järnvägskontrollör, Linköping,	» 38 » ;

vid kontoret i Luleå

herr	<i>Bäckström, Amandus</i> , kommissionär, Öjebyn,	med 38 röster,
»	<i>Sandström, Robert</i> , handlande, Gammelstad,	» 38 » ,
»	<i>Nycander, H.</i> , landstingsdirektör, Luleå,	» 38 » ,
»	<i>Groth, Gustaf</i> , konsul, Luleå,	» 38 » ;

vid kontoret i Mariestad

herr <i>Wallin, Erik</i> , handelsföreståndare, Lidköping,	med 38 röster,
» <i>Andersson, Justus</i> , kommunalordförande, Karlsborg,	» 38 » ,
» <i>Kjellendorff, I. W.</i> , lantbrukare, Delebäck, Hova,	» 38 » ,
» <i>Björk, Gotthard</i> , redaktör, Mariestad,	» 38 » ;

vid kontoret i Norrköping

herr <i>Eriksson, Karl</i> , f. d. riksdagsman, Lundby, Okna,	med 38 röster,
» <i>Lagerbäck, E. A.</i> , kassör, Norrköping,	» 38 » ,
» <i>Eriksson, Josef</i> , f. d. riksdagsman, Finspång,	» 38 » ,
» <i>Jonsson, Edvard</i> , inspektor, Fiskeby,	» 38 » ;

vid kontoret i Nyköping

herr <i>Carlsson, E. G.</i> , nämndeman, Katrineholm,	med 38 röster,
» <i>Juhlin, Ragnar</i> , lantbrukare, Ellesta, Vrena,	» 38 » ,
» <i>Granath, E. A.</i> , lantbrukare, Kälkesta, Jönåker,	» 38 » ,
» <i>Hedin, Karl</i> , ingenjör, Kärrbo, Nyköping,	» 38 » ;

vid kontoret i Sundsvall

herr <i>Gustafsson, Gid.</i> , redaktör, Sundsvall,	med 38 röster,
» <i>Karlsson, Rob.</i> , f. d. riksdagsman, Gasabäck, Söråker,	» 38 » ,
» <i>Ågren, Hugo</i> , förste bokförare, Kubikenborg,	» 38 » ,
» <i>Hedqvist, P. L.</i> , landstingsman, Fagervik,	» 38 » ;

vid kontoret i Umeå

herr <i>Lagerkvist, Emil</i> , f. d. riksdagsman, Umeå,	med 38 röster,
» <i>Karlsson, N.</i> , nämndeman, Tavelsjö,	» 38 » ,
» <i>Conradson, R.</i> , apotekare, Nordmaling,	» 38 » ,
» <i>Lilja, G. H.</i> , tågmästare, Vännäs,	» 38 » ;

vid kontoret i Uppsala

herr <i>Tapper, K.</i> , kassör, Uppsala,	med 38 röster,
» <i>Ekstrand, Åke</i> , e. o. hovrättsnotarie, Uppsala,	» 38 » ,
» <i>Norén, K.</i> , vattenrättsnämndeman, Hågeby,	» 38 » ,
» <i>Wahlstedt, Uno</i> , bagare, Uppsala,	» 38 » ;

vid kontoret i Visby

herr <i>Karlström, Hugo</i> , f. d. riksdagsman, Mörby, Vestkinde,	med 38 röster,
» <i>Engström, Herman</i> , landstingsman, Slite,	» 38 » ,
» <i>Hansén, Th.</i> , f. d. riksdagsman, Bondsarve, Vamlingbo,	» 38 » ,
» <i>Lindstedt, P. S.</i> , handlande, Klintehamn,	» 38 » ;

vid kontoret i Vänersborg

herr <i>Sjölin, Bengt</i> , ingenjör, Trollhättan,	med 38 röster,
» <i>Andersson, Folke</i> , trafikassistent, Uddevalla,	» 38 » ,
» <i>Lundgren, Anton</i> , poliskonstapel, Vänersborg,	» 38 » ,
» <i>Carlsson, Herman</i> , f. d. riksdagsman, Herrljunga,	» 38 » ;

vid kontoret i Västerås

herr <i>Johansson, K.</i> , lantbrukare, Vretberga, Medåker,	med 38 röster,
» <i>Landstätt, R.</i> , kamrer, Västerås,	» 38 » ,
» <i>Andersson, Fr. O.</i> , fjärdingsman, Hallstahammar,	» 38 » ,
» <i>Sjöfält, Karl</i> , sekreterare, Västerås,	» 38 » ;

vid kontoret i Växjö

herr <i>Ljungkvist, J. M.</i> , garvare, Växjö,	med 38 röster,
» <i>Johansson, G. W.</i> , landstingsman, Östad, Täckaregård, Vä- kelsång,	» 38 » ,
» <i>Hultin, Gustaf</i> , lokomotivförare, Älmhult,	» 38 » ,
» <i>Rydström, Eric</i> , f. d. riksdagsman, Vråen, Lidnäs,	» 38 » ;

vid kontoret i Örebro

herr <i>Vindahl, A.</i> , f. d. riksdagsman, Örebro,	med 38 röster,
» <i>Aqvist, Torsten</i> , direktör, Örebro,	» 38 » ,
» <i>Molin, C. A.</i> , f. d. riksdagsman, Aspa,	» 38 » ,
» <i>Fromell, A. R.</i> , kontorschef, Örebro,	» 38 » ;

vid kontoret i Östersund

herr <i>Olsson, O. P.</i> , affärschef, Östersund,	med 38 röster,
» <i>Henriksson, Henrik, d. y.</i> , disponent, Offne, Trångsviken,	» 38 » ,
» <i>Nilsson, Nils</i> , lantbrukare, Tullus, Nälden,	» 38 » ,
» <i>Annér, Wilhelm</i> , redaktör, Östersund,	» 38 » ;

suppleanter:*vid kontoret i Göteborg*

herr <i>Eneroth, Ture</i> , arrendator, Högen, Jonsered,	med 39 röster,
» <i>Carlbring, Einar</i> , disponent, Göteborg,	» 39 » ,
» <i>Hedvall, Julius</i> , f. d. riksdagsman, Göteborg,	» 39 » ,
» <i>Fagerberg, J. A.</i> , spårvägskonduktör, Göteborg,	» 39 » ;

vid kontoret i Malmö

herr <i>Persson, Olof</i> , landstingsman, Munkarp,	med 39 röster,
» <i>Jensen, Christian</i> , kamrer, Malmö,	» 39 » ,
» <i>Thomasson, G.</i> , lantbrukare, Hejdeholm, Hurva,	» 39 » ,
» <i>Ryding, Nils</i> , rådman, Malmö,	» 39 » ;

vid kontoret i Falun

herr <i>Larsson, Liss Olof</i> , landstingsman, Leksand,	med 39 röster,
» <i>Maritz, Per</i> , kommunalordförande, Leksand,	» 39 » ,
» <i>Smedh, Herman</i> , f. d. riksdagsman, Bergkarlås, Mora Noret,	» 39 » ,
» <i>Wikander, L. E.</i> , ingenjör, Morgårdshammar,	» 39 » ;

vid kontoret i Gävle

herr <i>Carlsson, Pontus</i> , målaremästare, Gävle,	med 39 röster,
» <i>Törnfeldt, Erik</i> , redaktör, Gävle,	» 39 » ,
» <i>Norell, J. A.</i> , fabrikör, Söderhamn,	» 39 » ,
» <i>Svedberg, J. N.</i> , f. d. riksdagsman, Helsingmo,	» 39 » ;

vid kontoret i Halmstad

herr <i>Lindblad, H. F.</i> , folkskollärare, Sibbarp,	med 39 röster,
» <i>Bohlers, K.</i> , lantbrukare, Bol, Vessigebro,	» 39 » ,
» <i>Persson, P.</i> , f. d. riksdagsman, Tofta,	» 39 » ,
» <i>Andersson, Janne</i> , byggmästare, Falkenberg,	» 39 » ;

vid kontoret i Härnösand

herr <i>Carlsson, E.</i> , ekonomichef, Sollefteå,	med 39 röster,
» <i>Fahlén, Verner</i> , lantbrukare, Nordanåker, Nyland,	» 39 » ,
» <i>Lindeborg, J.</i> , kamrer, Härnösand,	» 39 » ,
» <i>Lidström, P.</i> , f. d. riksdagsman, Häxmon, Ådalsliden,	» 39 » ;

vid kontoret i Jönköping

herr <i>Malmqvist, Gust.</i> , fabrikör, Tranås,	med 39 röster,
» <i>Holstensson, Allan</i> , lantbrukare, Alversjö, Eksjö,	» 39 » ,
» <i>Svensson, Johan</i> , nämndeman, Fällinge, Smålandsstenar,	» 39 » ,
» <i>Karlsson, Anton</i> , järnarbetare, Jönköping,	» 39 » ;

vid kontoret i Kalmar

herr <i>Ander, E.</i> , lasarettssyssloman, Kalmar,	med 39 röster,
» <i>Olsson, Edv.</i> , f. d. riksdagsman, Borgholm,	» 39 » ,
» <i>Lindberg, Frits</i> , glasslipare, Nybro,	» 39 » ,
» <i>Thorén, Philip</i> , konduktör, Kalmar,	» 39 » ;

vid kontoret i Karlskrona

herr <i>Andersson, Anton</i> , vaktmästare, Karlskrona,	med 39 röster,
» <i>Thorssell, Karl</i> , kamrerare, Ronneby,	» 39 » ,
» <i>Klemedtson, Nils</i> , lantbrukare, Merseum,	» 39 » ,
» <i>Dahl, Aug.</i> , häradsdomare, Svängsta,	» 39 » ;

vid kontoret i Karlstad

herr <i>Löfberg, Anders</i> , grosshandlare, Karlstad,	med 39 röster,
» <i>Nilsson, Nils</i> , Högsäter, Värmlands Nysäter,	» 39 » ,
» <i>Eriksson, E. G.</i> , f. d. riksdagsman, Västbro, Värmlandsbro,	» 39 » ,
» <i>Eliesson, Efraim</i> , ekonomichef, Karlstad,	» 39 » ;

vid kontoret i Kristianstad

herr <i>Vestesson, Victor</i> , nämndeman, Ivetofta, Bromölla,	med 39 röster,
» <i>Jeppsson, Emil</i> , landstingsman, Haraberga, Broby,	» 39 » ,
» <i>Widén, Edvin</i> , överlärare, Vinslöv,	» 39 » ,
» <i>Fredriksson, L.</i> , landstingsman, Vä,	» 39 » ;

vid kontoret i Linköping

herr <i>Johnsson, Robert</i> , överassistent, Linköping,	med 39 röster,
» <i>Hallendorff, Joh.</i> , f. d. landstingsman, Gerstorp, Linköping,	» 39 » ,
» <i>Danckwardt-Lälheström, Gösta</i> , kassör, Linköping,	» 39 » ,
» <i>Sköld, Carl</i> , redaktör, Linköping,	» 39 » ;

vid kontoret i Luleå

herr <i>Lantz, E. P.</i> , f. d. landstingsman, Luleå,	med 39 röster,
» <i>Widlund, O.</i> , rådman, Luleå,	» 39 » ,
» <i>Wallin, Levi</i> , handlande, Boden,	» 39 » ,
» <i>Svedberg, Albin</i> , rektor, Boden,	» 39 » ;

vid kontoret i Mariestad

herr <i>Fredberg, G. M.</i> , fabrikör, Finnerödja,	med 39 röster,
» <i>Sundström, Walter</i> , folkskollärare, Skövde,	» 39 » ,
» <i>Öster, Ernst</i> , lantbrukare, Fagersanna,	» 39 » ,
» <i>Sundén, Carl</i> , lantbrukare, Hova,	» 39 » ;

vid kontoret i Norrköping

herr <i>Cederstrand, Th.</i> , handlande, Norrköping,	med 39 röster,
» <i>Ljungberg, A. J.</i> , förste lärare, Norrköping,	» 39 » ,
» <i>Svantesson, Samuel</i> , nämndeman, Torp, Vånga,	» 39 » ,
» <i>Frost, G. F.</i> , f. d. riksdagsman, Norrköping,	» 39 » ;

vid kontoret i Nyköping

herr <i>Berger, C. O.</i> , folkskollärare, Stigtomta,	med 39 röster,
» <i>Smedberg, Harald</i> , direktör, Nyköping,	» 39 » ,
» <i>Boman, Axel</i> , lantbrukare, Tystberga,	» 39 » ,
» <i>Larsson, Arvid</i> , murare, Katrineholm,	» 39 » ;

vid kontoret i Sundsvall

herr <i>Nilsson, B.</i> , lantbrukare, Skedvik, Attmar,	med 39 röster,
» <i>Kahlin, E.</i> , fanjunkare, Sundsvall,	» 39 » ,
» <i>Modin, Helmer</i> , kapten, Sundsvall,	» 39 » ,
» <i>Berggren, Tord</i> , kamrer, Sundsvall,	» 39 » ;

vid kontoret i Umeå

herr <i>Grahnén, Alfr. A:son</i> , landstingsman, Granö,	med 39 röster,
» <i>Eriksson, Frans</i> , landstingsman, Bureå,	» 39 » ,
» <i>Jonsson, Rudolf</i> , lantbrukare, Stöcksjö,	» 39 » ,
» <i>Jonsson, P. L.</i> , hemmansägare, Sävar,	» 39 » ;

vid kontoret i Uppsala

herr <i>Bengtsson, E.</i> , lantbrukare, Gunnarsbo, Lövesta bruk,	med 39 röster,
» <i>Andersson, T. P. E.</i> , bokbindare, Uppsala,	» 39 » ,
» <i>Eriksson, C. J.</i> , landstingsman, Rosenhill, Almunge,	» 39 » ,
» <i>Samzelius, J. A. T.</i> , andre bibliotekarie, Uppsala,	» 39 » ;

vid kontoret i Visby

herr <i>Sjögren, Hj.</i> , fanjunkare, Bander,	med 39 röster,
» <i>Nilsson, C. O.</i> , redaktör, Visby,	» 39 » ,
» <i>Palmqvist, K. V.</i> , nämndeman, Bomarve, Bander,	» 39 » ,
» <i>Olofson, A. G.</i> , agronom, Visby,	» 39 » ;

vid kontoret i Vänersborg

herr <i>Johansson, A. E.</i> , lantbrukare, Kråkered, Borås,	med 39 röster,
» <i>Kjerrulf, E. A.</i> , godsägare, Vänersborg,	» 39 » ,
» <i>Andréen, Anders</i> , handlande, Brålanda,	» 39 » ,
» <i>Salwing, Knut</i> , bannmästare, Bohus,	» 39 » ;

vid kontoret i Västerås

herr <i>Anderson, Iwar</i> , kontorsbiträde, Arboga,	med 39 röster,
» <i>Pehrsson, Pehr</i> , direktör, Sala,	» 39 » ,
» <i>Ekström, L. J.</i> , landstingsman, Ekeby, Hallstahammar,	» 39 » ,
» <i>Fröier, Isidor</i> , folkskollärare, Västerås,	» 39 » ;

vid kontoret i Växjö

herr <i>Pettersson, Herman</i> , häradsdomare, Hålstenssko, Tolg,	med 39 röster,
» <i>Karlsson, A. R.</i> , nämndeman, Berg, Släthög,	» 39 » ,
» <i>Gustafsson, Amandus</i> , järnarbetare, Växjö,	» 39 » ,
» <i>Sandstedt, Ernst</i> , nämndeman, Björkebråten, Ryd,	» 39 » ;

vid kontoret i Örebro

herr <i>Karlsson, Johan</i> , landstingsman, Björkmo, Granbergsdal,	med 39 röster,
» <i>Linder, Hjalmar</i> , grosshandlare, Örebro,	» 39 » ,
» <i>Lindal, Gust.</i> , överbanmästare, Örebro,	» 39 » ,
» <i>Larsson, Hjalmar</i> , lantbrukare, Edvalla, Glanshammar,	» 39 » ;

vid kontoret i Östersund

herr <i>Holm, Sigurd</i> , typograf, Östersund,	med 39 röster,
» <i>Nilsson, Nils, d. y.</i> , lantbrukare, Dille, Täng,	» 39 » ,
» <i>Olsson, Olof</i> , komm.-nämndsordf., Undrom, Rödön,	» 39 » ,
» <i>Lögberg, J.</i> , hemmansägare, Genvalla,	» 39 » ;

sedan ordningen mellan dem av suppleanterna, som erhållit lika antal röster, blivit genom lottning bestämd.

Joh. Nilsson.

O. Johansson.

Edsbyn.

C. P. Wahlmark.

Nestor Hammarlund.

Tillika beslöts, på framställning av herr talmannen, att protokollsutdrag härom skulle avgå till bankoutsittet med anmodan till utskottet att om valen låta underrätta ej mindre de valda än även fullmäktige i riksbanken samt vederbörande avdelningskontors styrelser.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet herr *Löfvanders* motion, nr 250, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ackordslån och stödlån åt jordbrukare.

Föredrogs herr *Reuterskiölds* motion, nr 251, om tillsättande av ett tillfälligt utskott för revision av ordningsstadgan för första kammaren.

*Ang. till-
sättande av ett
nytt tillfälligt
utskott.*

Herr **Reuterskiöld**: Herr talman! Jag tillät mig i går på förekommen anledning väcka denna motion, även om den kanske under andra förhållanden kunde ha väckts något senare, enär den sammanhänger med frågan om riksdagens arbetsformer. När Kungl. Maj:t i propositionen framlade sitt förslag i denna fråga, så omnämnde Kungl. Maj:t också, vilka ändringar som voro nödvändiga i ordningsstadgan. Dessa har jag relaterat i motionens motivering. De kunna emellertid inte behandlas av konstitutionsutskottet, de kunna inte behandlas annat än av något kammarens tillfälliga eller enskilda utskott, och de kunna inte komma dit utan att en motion väckes. Det är grunden till att jag tillät mig väcka denna motion.

Då emellertid dessa frågor — liksom då det gällde den öppna omröstningen för några år sedan — äro sådana som enligt min mening förutsätta och behöva ett särskilt tillsatt utskott, det vill säga här ett tillfälligt utskott nr 3, så har jag formulerat motionen så, att jag hemställer, att kammaren måtte besluta att tillsätta ett tredje tillfälligt utskott med uppgift att verkställa den granskning av ordningsstadgans bestämmelser, som föranledes av 1932 års proposition och nu vilande grundlagsförslag.

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till motionen.

Efter härmed slutad överläggning bifölls den nu föredragna motionen.

*Fråga, till
vilket utskott
viss motion
bör remitteras.*

Föredrogs frågan, till vilket utskott herr Lindhagens motion, nr 249, om yttrandefriheten i första kammaren m. m., borde hänvisas.

Herr **Reuterskiöld**: Sedan kammaren nyss beslutat att tillsätta ett tredje tillfälligt utskott, och då herr Lindhagens motion, nr 249, berör precis samma frågor, som detta utskott skall behandla, tillåter jag mig, herr talman, föreslå, att förevarande motion remitteras till tillfälliga utskottet nr 3.

Herr **Lindhagen**: Jag har ingenting att erinra mot detta förslag, men vill endast betona, att då motionen talar bara om första kammaren, så beror det på formella hinder att motionsvis utsträcka det framställda yrkandet även till andra kammaren.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, hänvisades ifrågavarande motion till kammarens tredje tillfälliga utskott.

Vid föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets memorial nr 8, med överlämnande av redaktionskommitténs för utgivande av ett historiskt och statsvetenskapligt arbete om den svenska riksdagens berättelse över kommitténs verksamhet under år 1932.

Anmälde bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 54, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr 7 bifölles även av andra kammaren.

*Om tillverk-
ning av stark-
porter till
avsalu inom
landet.*

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 7, i anledning av väckta motioner om tillverkning till avsalu inom landet av porter med 18 procents inbryggningsstyrka.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 95 i första kammaren av herr *Sundberg* m. fl. samt nr 184 i andra kammaren av herr *Lithander* m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte för sin del besluta sådana ändringar i gällande maltdrycksförordning och rusdrycksförsäljningsförordning, att porter med en inbryggningsstyrka av 18 procent extrakt (klass III) finge tillverkas till avsalu inom landet och i försäljningshänseende jämföras med utländskt vin.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet av angivna orsaker hemställt, att de likalydande motionerna I: 95 av herr *Sundberg* m. fl. samt II: 184 av herr *Lithander* m. fl., om tillverkning till avsalu inom landet av porter med 18 procents inbryggningsstyrka, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Om tillverkning av starkporter till avsalu inom landet. (Forts.)

Reservation hade avgivits av herrar Nilsson i Kristianstad, Jönsson i Slätåker, Jönsson i Boa, Lithander, Velandér och Anderson i Norrköping, vilka på anförda skäl inom utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med anledning av de likalydande motionerna I:95 av herr Sundberg m. fl. och II:184 av herr Lithander m. fl., i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville för nästa års riksdag framlägga förslag till sådana ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker samt förordningen den 1 juni 1923 angående förbud mot införsel till och försäljning inom riket av exportöl, att porter med 18 procent inbryggningsstyrka, hänförlig till maltdryck av tredje klassen, finge tillverkas i riket samt där försäljas under enahanda villkor, som gällde beträffande viner.

Herr Velandér: Herr talman! Som kammarens ärade ledamöter väl känna till, äro sedan lång tid tillbaka maltdryckerna här i landet uppdelade i tre klasser alltefter alkoholhalt och extraktstyrkan av den stamvört, varmed de äro inbryggda. För maltdrycker av tredje klassen, omfattande det gamla starkölet och därmed portern, ges i författningarna inga andra bestämmingar än att dit räknas alla till första och andra klassen, alltså till svagdricka och pilsnerdricka icke hänförliga drycker. Dessa tredje klassens maltdrycker skola alltså ha en alkoholhalt, överstigande 3.2 procent, och vara inbryggda med en stamvört av en extrakthalt, överstigande 10.5 procent. Genom 1917 års rusdrycks-lagstiftning, enligt dess ursprungliga innehåll, underkastades starkölet motbokstvång på samma sätt som spritdrycker och vin. På grund av tillfälliga, undan för undan upprepade förbud, delvis föranledda av svårigheterna under kristiden för vår folkförsörjning, kom emellertid någon tillverkning av öl inte till stånd efter rusdrycksförsäljningsförordningens ikraftträdande. Med utgångspunkt från det härigenom uppkomna faktiska läget, med andra ord den avvänjningsprocess vis-à-vis starkölet, som kristiden kom att innebära, samt under återopande av huvudsakligen nykterhetspolitiska skäl genomfördes vid 1923 års riksdag förbud mot tillverkning och försäljning inom riket av starköl för annat än export eller för vetenskapligt, tekniskt och därmed jämförligt ändamål. Detta skedde sålunda utan att någon erfarenhet vunnits beträffande det med 1917 års rusdrycksförsäljningslagstiftning avsedda individuella kontrollsystemet med avseende å ölhandeln.

Vid de överväganden, som föregingo eller resulterade i 1923 års lagstiftning, uppmärksammades knappast på något sätt den maltdryck, som motionärerna i de föreliggande motionerna tagit sikte på. Den glömdes helt och hållet bort, när det gällde att förebygga ett återupplivande av ölkaféerna och den vid landsbygdens hotell- och gästgivaregårdar tidigare förekommande öltrafiken. Det förefaller emellertid, som om verkliga skäl saknats för att låta ölförbudet omfatta även den maltdryck, som här ifrågasatts. Då importen av utländska, understundom nog så dåliga viner samt spritdrycker av alla slag lämnades öppen, hade väl, om inte konsekvensen, så dock praktiska och ekonomiska hänsyn bort bjuda, att en i vidsträckt kretsar uppskattad maltdryck av inhemsk tillverkning, som kunde anses ägnad att åtminstone i viss utsträckning konkurrera med och sålunda begränsa importen av dessa utländska viner och annan spirituosa, inte underkastats förbudet. Det synes också kunna göras gällande, att portern, bland annat på grund av sina av motionärerna vitsordade egenskaper, så väsentligt skiljde och skiljer sig från andra tidigare och nu brukliga maltdrycker, att densamma kunnat bli föremål för en annan behandling än starkölet. Detta hade säkerligen också kunnat ske utan att nykterhetsintresset på något sätt trätts för nära samtidigt som, på sätt motionärerna närmare utvecklade, beaktansvärda fördelar för näringslivet, inklusive jordbruket, och stats-

Om tillverkning av starkporter till avsalu inom landet. (Forts.)
hushållet, kunnat utvinnas, fördelar som särskilt i närvarande bekymmersamma läge inte varit att förakta.

I bevillningsutskottets föreliggande betänkande antydes visserligen, huru som vid ölförbudets införande förnämligast åberopades, att det icke utan allvarliga olägenheter samt betydande risker ur nykterhetssynpunkt skulle låta sig göra att i enlighet med de regler, som stadgades i 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning, ordna handeln med de starkare maltdryckerna. Styrkan av dessa betänkligheter kan emellertid åtminstone formellt ifrågasättas, då dessa ju måste ha förelegat i lika hög grad redan i samband med rusdrycksförsäljningsförordningens tillkomst 1917, utan att de då tillmättes någon betydelse. Dylika betänkligheter förtjäna i varje fall i detta sammanhang inte något beaktande, då ölförbudet knappast direkt åsyftade portern, och motiven närmast nu inte avse någonting annat än att portern skall i försäljningshänseende och ur kontrollsynpunkt underkastas samma betryggande villkor och försättningar som gälla för vinhandeln; och några svårigheter för systembolagen av kontrollteknisk art ha näppeligen försports.

Att såsom skett vid 1930 och 1932 års riksdagar undanskjuta denna frågas lösning på grund av den pågående undersökningen angående detaljhandelns organisation synes näppeligen påkallat, då, även om denna organisation i sinom tid kan komma att bli föremål för omgestaltning, hinder väl inte få förutsättas möta för att inom den nya försäljningsorganisationens ram inpassa försäljningen av såväl vin som därmed i försäljningshänseende jämställd tilläventyrs porter.

Ett nytt skäl för frågans undanskjutande presteras slutligen i utskottsbetänkandet genom hänvisningen till, att 1928 års sakkunniga för revision av rusdryckslagstiftningen bemyndigats att jämväl taga under övervägande frågan om och i vad mån den gällande maltdryckslagstiftningen bör undergå förändring. Är det nu så alldeles säkert, att exempelvis frigivandet av portern, som ligger så att säga utanför den nu gällande maltdryckslagstiftningens ram, kommer att av de sakkunniga upptas till prövning? Därom kan jag inte yttra mig, det är möjligt att så kommer att bli fallet. I varje fall synes det mig uppenbart, att ett godtagande av detta skäl skulle undanskjuta frågans avgörande till en synnerligen oviss framtid. Enligt årets riksdagsberättelse är nämligen något förslag av de sakkunniga icke att förvänta förrän möjligen under år 1934. Med hänsyn vidare till de ömtåliga och genomgripande problem, som de sakkunniga ha att överväga, samt de vitt skilda uppfattningar och synpunkter, som måhända bryta sig omkring dessa, kan det sannolikt komma att dröja i årtal, innan riksdagen sättes i tillfälle att ta ställning till de sakkunnigas arbete, även sedan de sakkunniga själva skilt sig från det samma. Med hänsyn därtill torde ett sakligt avgörande från riksdagens sida nu vara påkallat.

Denna uppfattning om lämpligheten av ett snabbt avgörande delas jämväl i vidsträckta kretsar såväl inom som utom riksdagen. Jag skall i förstnämnda hänseende be att få hänvisa till frågans behandling i andra kammaren under fjolåret, då inte mindre än 72 av kammarens ledamöter från olika partier uttalade sig i den riktning, som reservanterna nu anvisat.

Herr talman! Den föreliggande frågan är med mitt sätt att se utslutande av ekonomisk art. Den har ingenting med nykterhetstillståndet i landet eller med nykterhetsintresset såsom sådant att skaffa. Dess lösning i positiv riktning inrymmer med reservanternas tankegång möjlighet i viss utsträckning till ökade intäkter för statsverket, ökad arbetstillgång, vidgad avsättning för spannmålsodlingen och därmed stöd åt jordbruket samt minskad betalning till

Om tillverkning av starkporter till avsalu inom landet. (Forts.)
utlandet. Jag ber därför att få yrka bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Herr **Bärg**: Herr talman! Man kanske först bör fästa uppmärksamheten på, att tillverkning och försäljning av porter visst inte är förbjuden för närvarande. En sådan tillverkning och en sådan försäljning pågår. Det är nu fråga om en kvalitetsförändring, och det är detta som motionärerna påyrkat. Det väsentliga i den kvalitetsförändring man eftersträvar är att få alkoholhalten höjd. Redan nu finns det även möjlighet till inbryggning av en vörtstyrka, som säkert uppfyller de rimliga krav, som kunna ställas på en malt-dryck, men den är för alkoholsvag, och det är det frågan gäller.

När starkölsförbudet infördes, voro nog praktiskt taget alla överens om, att detta var en mycket klok åtgärd av lagstiftarna, och det skall vara mycket få som i denna dag inte erkänna, att detta var det mest betydelsefulla beslut, som riksdagen på senare tid fattat i alkoholfrågan. I starkölsförbudet inrymdes jämväl portern såsom hemmahörande bland de drycker, som man då avsåg att i folkhälsans intresse få förbjudna. Redan då tror jag statistiken visade, att porterförbrukningen inte hade någon sådan omfattning, att portern kunde kallas för en allmänare folkdryck, och den spelade säkerligen, det må erkännas, ur nykterhetssynpunkt inte alls samma roll som starkölet. Men när man konstaterar detta, måste man också vidgå, att påståendet om att det ligger något verkligt folkkrav bakom denna motion, knappast är riktigt. Visserligen kan man i någon mån avläsa stämningen inom riksdagskretsar, men den som rör sig ute bland folket, har sannerligen mycket litet kännning av något missnöje med att det inte finns starkporter. Det skälet tror jag alltså man får lägga åt sidan. Inte blir det några bondetåg, som man hotat med, då det gällt spritrestriktionerna, om man inte får lättnad i förbudet mot att tillverka alkoholstarkare porter, det kan jag försäkra.

Jag tror det skulle vara oklokt av riksdagen att nu slå ett hål i den mur, som 1923 byggdes mot de starkare maltdryckerna och deras fördärvbringande verkningar för svenska folket. Enbart den omständigheten är för mig tillräcklig att gå emot motionen. Det är för svaga motiv att förete åtgärder, som kunna innebära risk för en återgång till den gamla ordningen, som ingen ansvarskännande människa vill ha åter, och de vådor för vårt folk, som lös-släppandet av de starkare maltdryckerna skulle medföra.

Men utom dessa nykterhetspolitiska skäl tycker jag det är ganska opåkallat att år efter år, som man gjort på sista tiden, envisas med att vilja utbryta denna fråga ur den allmänna utredning som pågår och påskynda lösningen i denna detalj. Motionärerna påyrka att riksdagen skall på rak arm vidta sådana ändringar i gällande författningar, att den starkare portern blir fri. Utskottets minoritet, som står för reservationen, har insett det orimliga däri och själva föreslagit en utredning. Det är bara frågan om att få fram det förslag de önska något år tidigare än vad som kan bli fallet, om frågan får ingå i den allmänna utredning om dessa ting, som nu pågår. Jag frågar mig: Är detta problem så oerhört brådskande? Lider folkhälsan så mycket av brist på porter, att man måste skynda sig att få frågan avgjord något år förut? Det kan inte vara riktigt.

Är det då den ekonomiska sidan av saken, som betyder så mycket? Jag tvivlar på det också. Jag är alldeles övertygad om, att den inte kommer att spela någon roll. Är det riktigt, som man säger, att porterförbrukningen i varje fall inte kommer att få några betydande dimensioner, så kommer inte heller förbrukningen av malt och därmed maltskatten att öka i nämnvärd grad. Den maltkvantitet som nu går åt för portertillverkningen har man ju föga glädje

Om tillverkning av starkporter till avsalu inom landet. (Forts.)
 av i skattehänseende, och även om man kan tänka sig siffran fördebblad, så saknar den nämnvärd betydelse. Men om man skall gå in för lösgivandet av starkare maltdrycker, så reser sig spörsmålet om en annan skatteform än den som nu tillämpas. Finansministern meddelade ju i maltskattepropositionen, att en utredning om omläggning av beskattningen till produktbeskattning kommer att ske, och då förefaller det mig även av hänsyn till detta vara oklokt att nu göra några ändringar i maltdryckslagstiftningen, som kunna spela en viss roll, då man skall behandla frågan om en ny form för densamma.

Jag föreställer mig, herr talman, att majoriteten i kammaren måste inse, att något trängande behov näppeligen föreligger att bryta ut denna fråga ur den utredning som pågår, för att tvinga fram den något år tidigare. I motionen har man mycket litet talat om den betydelse för jordbruket, som en ökad malttillverkning skulle ha. År 1930 utgjorde hela kornskörden i riket 240,000 ton, och om då de 320 ton eller vad det var, som användes för portertillverkning, kunna ha någon nämnvärd betydelse för att hjälpa lantbruket, få jordbrukarna själva avgöra. Inte tror jag att det spelar någon roll.

Med hänsyn till att frågan ligger under utredning och några skäl inte föreligga till denna oerhörda brådska, hemställer jag att kammaren måtte besluta att följa utskottet och låta denna fråga innefattas i den allmänna utredning som pågår. Jag yrkar således, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Häri instämde herr *Kvarnzelius*.

Herr Lindblad: Herr talman! Jag var motionär i denna fråga föregående år, och jag har därför känt anledning att ta till orda, när den nu föreligger även vid denna riksdag.

Bevillningsutskottets betänkande i fjol var ungefär liktydigt med årets. Det hänvisar i största allmänhet till den sittande kommittén, som har hand om utredningen om hela rusdryckslagstiftningen. Det är emellertid den lilla skillnaden mot föregående år, att utskottet nu talar om, att man utan tidsutdräkt bör få en förutsättningslös utredning i ämnet, och det är ju, kan man säga, ett framsteg. Det förefaller mig dock, som om läget i alla fall ständigt är detsamma, som om det för varje år endast var de obotfärdigas förhinder, som kommer fram. Och dock är denna fråga inte — fastän den senaste ärade talaren och även utskottsmajoriteten tycks vara inne på den linjen — enligt vår mening en nykterhetsfråga, och man behöver inte vara rädd för att med en ändring sådan som motionären avser slå en bräsck i maltdrycksrestriktionerna och därmed framkalla en fara ur nykterhetssynpunkt. Men det är detta, som utskottsmajoriteten tycks frukta.

Vad är det nu egentligen, som motionen vill? Jo, den vill helt enkelt, att porter av klass 3, som innehåller 5.5 procents alkoholhalt, skall få säljas på samma sätt som de importerade vinerna, vilka ju innehålla 10 procents alkohol och därutöver. Det kan väl inte vara någon rim och reson i att en näring inom landet, som tillverkar en vara vida bättre för folkhälsan än det importerade vinet, skall ställas i en sämre ställning i försäljningshänseende än de utländska vinfabrikanterna. Portern har dock ett näringsvärde, vilket erkännes av läkarna, och får försäljas på apotek. Varför skall det inte vara möjligt att få samma rättighet för denna vara som för de utländska vinerna? Det kan menige man omöjligt förstå. Om man ser på följderna av denna olikhet i ställningen, så finner man att vinimporten ökats i oroväckande grad. Enligt vad statistiken utvisar, såldes här i landet av billiga viner år 1922 endast 3,731 liter, men 1930 såldes 210,995 liter franska viner av detta slag. Av spanska viner samt vita viner av liknande billig kvalitet såldes år 1922

Om tillverkning av starkporter till avsalu inom landet. (Forts.)

5,001 liter, men år 1930 256,915 liter. Försäljningen av dessa viner, som hava dubbelt så hög alkoholhalt som starkporter, har således under de åtta åren 1922—1930 mer än 50-dubblats. Följaktligen tycker jag, att man inte har någon anledning att på sätt utskottet föreslår, utesluta möjligheten att här i landet sälja en inhemska vara på samma sätt som man säljer dessa — om man ser saken ur folkhälsans synpunkt — betydligt sämre viner.

Jag sade förut, att denna porter, klass 3, får nu säljas på apoteken, och det visar sig således, att man erkänner dess medicinska värde. Men hur ter det sig för dem, som bli ordinerade porter för hälsans skull? Jo, ungefär på följande sätt. Porter av detta slag betingar på apoteken ett pris av ungefär 1 krona per $\frac{1}{3}$ liter. Somliga apotek gå över detta pris och taga 1 krona 10 öre, medan andra gå kanske en 10-öring under. Den, som ordinerats porter, får först betala 5 kronor för recept och sedan 1 krona per butelj. Då receptet i allmänhet gäller 6 halvporter, blir den sjukas utgift 11 kronor för 6 sådana buteljer, eller nära 2 kronor per butelj för en vara, som han, om motionen bifalles, skulle kunna få för 50—55 öre. Är det rimligt, att sådana förhållanden är efter år skola få bestå? Allmänheten har ju också en smula reflexionsförmåga, och då den vet, att denna porter förut var fullständigt fri, utan att någon fara därigenom uppkom för nykterheten, kan den inte förstå, att sådana inskränkningar skola behöva gälla som att porter nu endast skall få säljas för medicinskt bruk och till så oerhört höga pris som här är fallet. Jag har just talat vid en fader till en flicka, som legat sjuk och som blev ordinerad porter på grund av hennes svaghet. Han framhöll, hur kostsam det var att på detta sätt skaffa den medicin, här portern, som läkaren ordinerade.

Men det är ju inte bara detta, som är anmärkningsvärt utan även, att här finns ju faktiskt en tillgång för staten, en inkomst för statsverket, om det vill använda denna tillgång. Och för oss, som inte se någon fara ur nykterhets-synpunkt i denna fråga, ställer det sig så, att vi anse, att man skulle väl kunna utnyttja de inhemska industrierna av hithörande art på ett mera ändamåls-enligt sätt än som nu sker. Här har statsverket möjlighet att få en inkomst, jordbruket har också möjlighet att få ökad avsättning, vi ha därjämte möjlighet att minska vår handelsbalans genom att vi icke behöva köpa så mycket viner, eftersom portern mycket väl kan ersätta en del av dessa viner, och vi ha slutligen möjlighet att skaffa arbete åt ett antal arbetslösa, om vi bifalla reservationen — visserligen inte åt ett så överväldigande stort antal, men i dessa tider är varje arbetsmöjlighet välkommen, för dem som gå sysslösa. Då kan jag inte förstå, att det kan vara någonting, som hindrar, att man går till ett beslut om att ändra de bestämmelser, vilka här gälla. Nu sade den siste ärade talaren, att det kunde ju tänkas, att den utredning, som pågår, skulle kunna komma fram till en skatteomläggning. Men, vad hindrar det? En sådan betyder ju rakt ingenting. Kommer utredningen fram till sådant resultat, då taga vid den frågan under omprövning, och då är det väl ingen konst att ändra skatten för denna dryck heller. Detta förefaller mig alltså inte vara något skäl att motsätta sig en förändring redan nu. För mig tala alla skäl, både ekonomiska och förnufts-skäl i övrigt, för nödvändigheten att åstadkomma en förändring. Enligt min mening är det icke rimligt att i dessa tider låta en industri, som är så utomordentligt väl rustad för sitt ändamål, ligga på sträckbänk år efter år. Och detta efter min åsikt bara för en chimär. Ty skulle det vara nykterhetsfrågan, som spelar någon roll för dem, vilka yrka avslag å reservationen, så menar jag att detta är en fullständig chimär. Staten ansättes hårt med begäran om subventioner både i fråga om industrier och i fråga om arbetslöshetshjälp, och därför förefaller det mig, som om ingen anledning föreligger att motsätta sig denna ändring. Det är ju bara fråga

Om tillverkning av starkporter till avsalu inom landet. (Forts.)
om att lätta på tillverkningsmöjligheterna för den industri det gäller, och staten får i gengäld för detta en ersättning i form av ökad maltskatt. Och det är inte en engångsinkomst, ty den kan utgå allt framgent, och således är varje dröjsmål en försummelse att taga inkomster, som utan olägenhet kunna tagas.

Nu hava reservanterna i föreliggande betänkande hemställt om förslag i ämnet till nästa års riksdag. För min del kan jag inte förstå, varför man skulle avstå under ytterligare tid från den inkomst, som staten kan taga *nu*. Denna industri har i flera år lidit av en enligt min och mångas mening — och den bär syn för sägen — i många avseenden oförnuftig lagstiftning och nödgats inskränka driften samt avskeda arbetare. Men ha vi verkligen råd att fortsätta med en sådan ekonomisk politik i dessa tider? Det förefaller mig, som om vi inte skulle ha det.

Jag kan därför inte finna, att det föreligger några som helst skäl att skjuta på saken, utan tvärtom måste vi gå till något beslut. Nu är det så, att jag tänkt begära återremiss för att reservanterna skulle få tillfälle att formulera ett bestämt förslag. Detta har man emellertid avrått mig från att göra. Men jag har då i stället tänkt yrka, att orden »för nästa års riksdag» skulle utgå ur reservationen för att Kungl. Maj:t skulle få tillfälle att, om Kungl. Maj:t finner lämpligt och har behov därav ur medelsynpunkt, redan vid innevarande riksdag kunna framlägga proposition i ärendet och därmed vinna en lösning av frågan. Vi ha, som jag förut sade, inte råd att låta en industri dö bort, då den med en smula ökad frihet mycket väl kan reda sig själv.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen men med uteslutande av orden »för nästa års riksdag», i förhoppning att regeringen, därest kammaren ansluter sig till detta yrkande, skall ha möjlighet att redan vid innevarande riksdag framlägga en proposition, som möjliggör att komma fram till resultat i enlighet med vad reservanterna önska.

I detta anförande instämde herr *Henriksson*.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! Jag tror, jag har vissa förutsättningar att uppskatta den, jag kan väl säga, flammande entusiasm, som kommit till uttryck i den siste talarens anförande och hos herrarna för övrigt som burit fram denna motion.

Men det är väl ändå litet för mycket, då den siste ärade talaren vill göra sig till speciell representant för den allmänhet, som har »en smula reflexionsförmåga» i denna sak. Något, som också bekymrat mig är, att utskottsreservanterna — det framgick även av de båda talarnas yttranden — inte följa med sin tid, utan draga fram skäl, som äro alldeles föråldrade. Här står nu i reservationen omtalat, att vi gynna »utländsk konsumtionsvara». Den förste talaren talade om dåliga utländska viner, och den siste talaren drog upp ett alldeles förfärligt perspektiv rörande den översvämning av utländska viner, som skulle bli följden, om vi inte släppa portern fri på sätt han förordade. Ha verkligen inte bevillningsutskottets reservanter och den siste talaren lagt märke till, att vi nu få bevitna en våldsam agitation för den inhemska svenska vintillverkningen, vars produkter genom systembolagen skola spridas ut bland vårt folk för att motverka denna dåliga utländska vara, dessa dåliga utländska viner, och att vi på detta sätt skola klara upp vår dåliga handelsbalans på det området? Bevillningsutskottets ärade ordförande är landshövding inte bara för de flesta brännvinsbrännarna och brännvinspotatisodlarna här i landet, utan han är också landshövding i ett län, där fruktodlingen står mycket högt, ett län, som i kolossalt stor utsträckning intresserat sig för dessa svenska viner och för deras utsikter att tränga undan de utländska vinerna.

Om tillverkning av starkporter till avsalu inom landet. (Forts.)

Det blir ju stridiga intressen på detta sätt, som här göra sig gällande, då det nu blir tal om att man skall hindra denna vinkonsumtion genom lössläppande av den goda starka portern!

Det är emellertid andra skäl, som varit de avgörande för bevillningsutskottet i detta fall, såsom vi hörde av talesmannen för bevillningsutskottet. Herr Lindblad kunde lika litet som reservanterna i utskottet gjort det, begripa, att man kan göra en nykterhetsfråga av denna sak. Det är orimligt och det är konstigt, sades det, och det var så mycket rara ord, som kommo fram gent emot nykterhetsfolket i detta hänseende. Herr Bärge pekade emellertid på, hur löjligt det är att tala om det svenska jordbruket och dess nödläge i samband med tillverkningen av starkare porter här i landet. Ja, det är det, och det är därför så mycket betänkligare, att alla de skäl, som här framföras för lössläppande av portern, kunna precis på samma sätt mobiliseras för lössläppande av starkölet. Ifall starkölet släppes löst på samma sätt och får säljas genom systembolagen, kan detta bidra i väl så stor utsträckning som fallet är med portern till kampen mot vinfaran, eller hur? Och i än högre grad än den smula porter, som kunde komma att tillverkas i jämförelse med vad som kunde åstadkommas i fråga om starkölet, kan väl starkölet hava betydelse för svensk spannmålsavsättning?

Nu erkände den förste ärade talaren indirekt, att det kunde ligga någon ting i den omständigheten, att svenska folket inte vore precis så intresserat av att få igen starkölet här i landet. Men, det understryker jag, de skäl, för vilka portern skall släppas lös — utom det nya av herr Lindblad anförda skälet som rör de fattiga stackars sjuka flickorna i Sverige, vilka nu måste gå på det dyra apoteket för sin porter i stället för till systembolaget! — alla dessa skäl skulle med ännu större styrka kunna mobiliseras för starkölet. Och det begriper nykterhetsfolket. Så pass reflexionsförmåga har nykterhetsfolket. Det är alldeles riktigt, som herr Bärge sade, att vi vilja inte på något sätt luckra upp de där hindren, som vi fått här i landet mot tillverkning av starköl. Det är ett skäl, som kanske några av reservanterna skulle kunna begripa vara ett verkligt nykterhetsskäl i den här frågan! Nå, men nu är det ju viktigare saker i denna kristid, som man har att taga hänsyn till! Ja, det är ju sant, och inledaren påpekade dessutom, att motionärerna vitsordat de goda egenskaperna hos portern. Tacka för det! De, som tycka om porter, vitsorda väl dessa goda egenskaper. Vem skulle annars göra det? Och bevillningsutskottets reservanter ha ju också varit mycket angelägna att påpeka, att ur medicinsk synpunkt portern har flera värdefulla egenskaper. Det tvivlar jag inte på, men den här väl ännu flera betänkliga egenskaper, är jag rädd, fastän det är tydligt, att porterälskarna inte draga fram dem.

Det, som här med kläm understruks, är också, att det svenska näringslivet skall gynnas och statskassan skall få inkomster av den ökade hanteringen. Jag tycker emellertid, att det här skälet om att det svenska folket skall suppa mera för att tillgodose jordbruket och ge statskassan inkomster, skall man vara litet försiktig med. När det nu kräves i år, att svenska folket skall suppa i genomsnitt — om man medtager ölet — för 50 kronor per man, kvinna och barn ända ned till dibarnen, har man kommit rätt långt i fråga om vad man kräver av svenska folket för gynnande av jordbruksnäringen och statskassan. Jag tycker inte, att man bör gå så värst mycket längre. Och i stället för att jordbrukarna ligga i som små röda vovvar för att få svenska folket att konsumera ökad mängd rusdrycker, kunde jordbrukarna finna på andra och lämpligare utvägar för svenska folkets intresserande för jordbruket än de nu äro i farten med. Meningen är väl, då de svenska brännvinspotatisodlarna kräva, att det skall få brännas mera brännvin, att brännvinet också skall förtäras.

Om tillverkning av starkporter till avsalu inom landet. (Forts.)

Det är väl inte meningen, att det skall brännas och läggas på lager, när de begära att få större inkomster av sin potatisodling genom att sälja potatis till brännerierna? Följaktligen måste de kräva ökad förtäring av brännvin. Och då fruktodlarna kräva, att man skall gynna den svenska fruktens omvandlande till alkoholhaltiga viner, och då man kräver, att den svenska säden skall få ökad användning vid alkoholframställning, kan jag inte tro, att något annat förnuftigt skäl ligger bakom dessa framställningar än att man vill höja rusdryckskonsumtionen här i landet. Men att detta skulle vara ett eftersträvansvärt mål i nödtider och depressionstider som dessa, förefaller mig ändå vara något egendomligt. Jag tror verkligen, att om de svenska jordbrukarna inte vore så angelägna att koppla ihop sin näring med det svenska folkets ökade rusdryckskonsumtion, skulle det svenska jordbruket inte må illa för den sakens skull.

Huvudsaken är, att här finns inga andra skäl för framsläppandet av portern än de, som skulle kunna användas för framsläppande av starkölet. Och eftersom den svenska riksdagen väl fortfarande är tämligen enig om, att det skulle vara en stor olycka, om man här öppnade vägen för starkölet en gång till, tror jag, att svenska riksdagen också tämligen enigt sluter upp om bevillningsutskottets förslag, och därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till bevillningsutskottets utlåtande.

I herr Oscar Olssons yttrande instämde herr *Östergren*.

Herr Holmgren: Herr talman! Det har av flera föregående talare sagts, att detta endast är en ekonomisk fråga, som inte har något att göra med nykterhetsintresset. Det kan väl inte vara riktigt att säga på det sättet! Ty vad man nu väntar sig av ett frigivande av portern är väl ökad konsumtion; annars skulle väl förslaget inte alls behöva framställas, och man släpper ju på detta sätt lös en jämförelsevis alkoholstark dryck till jämförelsevis billigt pris.

Det låter på en del talare, som om de tänkt sig, att om portern frigives, den skulle komma att uttränga vinet på något sätt och således böra komma i stället för vinet, men det är ju mycket liten anledning att tänka sig att det skulle bli det resultatet, ty man dricker inte porter i stället för vin, om man är van vid vin, utan man dricker porter i stället för öl. Det skulle väl bli det väsentliga resultatet av ett bifall till motionerna, att en del ölkonsumtion ersättes av porterkonsumtion, således ersättes av en dryck med högre alkoholstyrka. Det måste man säga ur nykterhetssynpunkt är ofördelaktigt, ty ingen kan väl opponera sig mot det faktum, att ju alkoholstarkare en dryck är, dess mer olägenheter medför den för hälsan.

Här har framhållits av herr Lindblad den stora olägenheten, att portern är så dyr på apoteken, och det kan ju vara riktigt att priset är för högt. Men då är det väl riktigast, att man bestämmer, att priset på apoteken skall sättas mycket lägre än det nu är. Nu lät det på herr Lindblad, som om porter skulle vara ett viktigt läkemedel. Det är ett fullkomligt misstag. Porter har ingen betydelse alls ur medicinsk synpunkt. Ingen torde kunna säga någonting annat. När man därför säger, att det skapas arbetstillfällen, och att jordbruket stödes, om man frigör portern, så förefaller det mig vara mycket svaga skäl för saken, ty det kan väl inte anses vara något statsintresse att skapa arbetstillfällen genom att producera en vara, som ingen människa kan påstå vara nyttig för samhället eller medborgarna — det kan väl ingen göra — men, som alla måste inse, att så snart den förtäres i mer än mycket små kvantiteter, är skadlig.

Det säges, att det är ett folkkrav, som här har framkommit, det uttalandet

Om tillverkning av starkporter till avsalu inom landet. (Forts.)

har man också gjort. Ja, det finns ju kretsar, för vilka spritkonsumtionen är livets viktigaste förrättning, men den lagstiftande myndigheten bör inte falla undan för ett sådant folkkrav utan bör se med mera utvecklad kultur på sådana frågor. Det är inte någon vidsynt ståndpunkt att i dessa dagar besluta en åtgärd, som innebär att i marknaden frigives en jämförelsevis alkoholstark dryck till betydligt billigare pris än drycker av samma alkoholstyrka eljest kunna erhållas för och som avser att i viss utsträckning ersätta det mindre alkoholstarka och mindre farliga ölet.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häri instämde herr *Johansson-Dahr*.

Herr Wahlmark: Herr talman! Diskussionen under tidigare år och även i år har främst rört sig om att få försäljningsbestämmelserna för porter ändrade dithän, att man i stället för att gå på apoteken och köpa denna dryck skulle kunna gå till sprithandelsbolagen. Hade frågan legat så enkelt till från såväl motionärernas som även reservanternas sida, hade jag otvivelaktigt biträtt ett sådant yrkande i bevillningsutskottet. Emellertid är detta icke förhållandet. Motionärerna och nu även reservanterna vilja likställa försäljningsbestämmelserna rörande portern med dem, som för närvarande gälla för vin, och därmed har också frågan komplicerats. Försäljningsbestämmelserna för vin äro sådana, att vin tillhandahålles icke blott hos sprithandelsbolagen utan även på våra restauranger och matserveringar samt på kaféer och konditorier. I och med detta senare har man här fått en i varje fall *stadskommunal* fråga. Sprithandelsbolagen ha fått sin oktroj tillstyrkt av våra kommunalförsamlingar, och dessa kommunalförsamlingar ha också inryckt villkor för bolaget vid utlämnandet av t. ex. vinrättigheter. Till sprithandelsbolagen har således överlämnats ett antal rättigheter att sälja vin, och med dessa sammanhänger också ölförsäljning. I bolaget, i den stad, där jag hör hemma — i Uppsala — ha dylika rättigheter till omkring ett tjugutal utlämnats till kaféer, matserveringar och framför allt konditorier. Alla torde känna till vilka besvärigheter, vi ha haft i våra stadskommuner för att kunna tillfredsställande ordna pilsnerförsäljningen. Detta har lyckats för en del kommuner; i andra pågår sådana försök. Skall nu tillkomma även detta, som här har yrkats av motionärerna och reservanterna, blir det ytterligare besvär.

Jag vill också erinra om en annan sak, som även sammanhänger med denna försäljning av vin. Utlämnning av vin från våra sprithandelsbolag sker till dem, som tilldelats rättigheter, dels med s. k. vinstkvantitet, dels utan sådan. Skall nu också, eftersom försäljningsbestämmelserna skola vara enahanda, utlämnas porter dels med en viss vinstkvantitet, dels utan sådan vinstkvantitet? Herr Lindblad nämnde i sitt anförande, att det måhända skulle gå att få porter på våra sprithandelsbolag för omkring 55 öre. Man vet vilket pris pilsnern för närvarande betingar på restaurangerna och kaféerna. Det är nära nog det omnämnda priset, och ingen skall väl tro, att åtminstone på dessa ställen porter kan erhållas för ett liknande pris. Kanske att man även där får betala portern med 1 krona, likaväl som man får göra det på apoteken nu.

Jag tycker, att bevillningsutskottet inför den osäkerhet, som råder, har gått riktigtast tillväga, då det här hänvisat till den utredning, som pågår. Jag är för min del beredd att, när denna utredning föreligger, och det skulle visa sig, att försäljningen av porter kan ske utan större olägenheter, också biträda ett yrkande att frigiva portern från nuvarande stränga bestämmelser.

Som frågan nu ligger till, har jag således ansett lämpligast att gå tillväga

Om tillverkning av starkporter till avsalu inom landet. (Forts.)
på sätt, bevillningsutskottet föreslagit, och jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Velander: För att icke kammarens ledamöter vid det slutliga avgörandet av detta ärende skola ha att taga ställning till alltför många yrkanden, skall jag be att få fullfölja mitt yrkande om bifall till reservationen, med den inskränkning, som från herr Lindblads sida angivits, alltså att orden: »för nästa års riksdag» strykas.

När jag här har ordet, skall jag be att få göra ett par kortare repliker till herr Olsson. För honom var det nykterhetssynpunkten, som tycktes vara den dominerande. Han förebrådde motionärerna och därmed reservanterna, för att samma skäl, såsom han yttrade sig, som åberopades för frigivande av portern, kunde åberopas jämväl för frigivande av starkölet. Ja, det är mycket möjligt, att en del skäl, som kunna åberopas till stöd för frigivningen av porter, kanske kunna åberopas för frigivande av starkölet också. Det vill jag ej tvista med honom om. Men det förefaller mig, att det icke är huvudsaken här, utan frågan är väl, vilka skäl, som kunna åberopas *mot* frigivande av portern och frigivande av ölet. Det förefaller mig, som om ej något bärande skäl skulle kunna åberopas mot frigivandet av portern, då det däremot skulle finnas åtskilliga skäl mot starkölets frigivande.

Herr Bårg förklarade, att ärendet icke kunde anses vara av någon brådskande natur, och att folkhälsan ej bleve på något sätt lidande av ett uppskov. Ja, jag tror ej heller, att folkhälsan blir lidande genom ett uppskov, men jag tror, att statsfinanserna, som jag tidigare antydde, och landets näringsliv bli i visst hänseende lidande, och då jag dessutom icke tror, att folkhälsan kan bli lidande genom porterns frigivande, är det ju inget skäl att frånfalla yrkandet därom. Herr Bårg var mycket orolig för att det genom bifall till de föreliggande motionerna skulle slås ett hål i muren från 1923, och att det skulle föreligga allvarlig risk för en återgång till den gamla ordningen. I detta sammanhang är det dock väl ingen, som tagit sikte på något sådant, och det blir ju i sista hand riksdagen, som har att fatta beslut i den av herr Bårg antydda frågan, och då ligger det väl ändå så till, att det är mycket små utsikter, att något hål i 1923 års mur kommer att åvägabringas.

Herr Bårg: Jag nödgas fästa kammarens uppmärksamhet på den förändring av yrkandets karaktär, som uppstår genom att man företager den föreslagna strykningen i reservationen. Om kammaren stannar för detta beslut, skulle det ligga på det sättet, att riksdagen skulle, med anledning av de lika lydande motionerna — — — i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville framlägga förslag till sådana ändringar i förordningen o. s. v. — Här har talats om att brådska föreligger. Här måste man skynda på under denna kristid och dessa besvärliga förhållanden, och man behöver pengar. Allt det där stryker man bort, utan att låtsas om den ändring, som sker. Genom ett sådant beslut skulle det stå Kungl. Maj:t fritt att dröja t. o. m. längre med att framlägga förslag, än vad utskottsutlåtandet angiver, och äro herrarna belåtna med det, skall jag icke klaga över den saken. Jag tycker bara, att det är oformligt, att man genom ett direkt riksdagsbeslut ger Kungl. Maj:t så att säga en befallning om i vilken riktning en utredning skall ske. Det förekommer ju ganska sällan, att man gör det. Det måste då vara mycket angeläget.

Jag vill utöver dessa ord ha strukit under vad herr Wahlmark yttrade. Själv avstod jag i mitt första yttrande från att säga något om den saken, därför att jag hade en viss förhoppning, att kontrollstyrelsens chef, som är här

Om tillverkning av starkporter till avsalu inom landet. (Forts.)

närvarande och som ju bättre än någon annan har insikt i dessa ting, skulle sagt något om det sätt, på vilket man anser, att distributionen av denna starkare porter skulle ske. Ingen har vare sig i debatten eller i motionen klargjort vad som skulle inträffa, om portern skulle försäljas enligt samma bestämmelser, som nu gälla för vinet. Herr talman, i allmänhet tänker man nog på att det är endast de som ha motböcker, som ha rättighet att gå till systembolagen och köpa porter, och då skulle systembolagen, i likhet med vad som gäller för vinet, ha ögonen med sig och se efter att det icke rekvireras så stora mängder, att det skulle kunna ersätta verkliga rusdrycker. Enbart den omständigheten att systembolagen skulle få den pålagan att vaka över konsumenterna och de kvantiteter, som de rekvirerade, är ju något ganska vanskligt. Beträffande vinerna, som närmast kunna jämföras med spriten, är det ju lättare för bolagen att kontrollera. De kunna bilda sig en föreställning om när en mycket stor vinkonsumtion sker såsom ett surrogat för den starkare spriten. Men hur skola systembolagen överhuvud kunna bedöma den frågan, när det gäller portern? Den som sysslat med detta spörsmål ingående, måste inse, att det blir ålägganden för systembolagen, som bli så pass besvärliga och vanskliga, att man icke utan närmare omprövning kan ålägga systembolagen det. Men det är ej bara denna sak utan än mer vad herr Wahlmark påpekade. Allestädes, där det finns vin på restauranger, kaféer och konditorier, där kommer portern, den starkare maltdrycken att finnas, och ändå vill herr Lindblad göra troligt, att detta icke är någon nykterhetsfråga! Att icke herr Lindblad anser det för en nykterhetsfråga, begriper jag innerligt väl, men om det var så, att ölet på sin tid var en så stor olägenhet ur nykterhetssynpunkt sett, så kan man väl ej påstå med rätta, att icke det kunde leda till en ordning, som i betydlig grad liknade den som fanns under starkölets frihetstid. Det är ej enbart så, att inköp av porter är beroende av innehav av motbok, utan den kommer att finnas tillgänglig på samma sätt som vinet nu, och då skulle man på samma sätt kunna uppodla ett behov hos allmänheten av en starkare maltdryck, som skulle bli så pass stort, att man en vacker dag nödgades göra eftergifter och få jämväl det verkliga starkölsförbudet upphävt, och det är den saken, jag fruktar för. När man betraktar denna distributionsfråga som så enkel och avgjord, att man icke velat kosta på sig en reflexion över detta, är det skäl, att herrarna taga sig en tankeställare till i detta spörsmål. Ville ni kosta på er det, skulle ni finna, att det icke är så enkelt, som herr Lindblad m. fl. vilja göra troligt, men jag förstår mycket väl, att man ej velat syssla med den saken.

Jag har för någon dag sedan haft ett samtal med personer, som behärska detta område bättre än någon i kammaren och som icke ha antipati mot porterns frigivande, och de ha förklarat för mig, att det kommer att bli sådana besvärligheter i försäljningshänseende för systembolagen, att de svårigen komma att kunna utreda denna sak på ett tillfredsställande sätt.

Då jag icke, herr talman, yttrade detta förut, har jag ansett mig böra tillägga det nu. Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindblad: Herr talman! Jag blev uppkallad av den siste talarens anförande. Han anser, att det bleve ett så förfärligt vanskligt företag att distribuera portern, att det även ur den synpunkten vore nödvändigt att motsätta sig motionen. För min del tror jag icke, att det föreligger så stora svårigheter för den som vill någonting. I de stora städerna Göteborg, Stockholm och kanske på några flera ställen, ha bryggeriet nederlag. Den som kommer till systembolaget kan där köpa sin porter. Porterbryggeriet och nederlagen distribuera den till kunderna efter anvisning från systembolagen. På

Om tillverkning av starkporter till avsalu inom landet. (Forts.)
 mindre ställen behöver säkerligen icke beräknas så stora kvantiteter, att det kan vålla svårigheter. Jag tror ej systembolagen ha så mycket att göra, utan de kunna mycket väl åtaga sig detta. Varför kan man göra det i Finland? I Finland har det systemet genomförts, att bolagen kontrollera porterförsäljningen, liksom de ha kontroll över spriten. Nej, det är de obotfärdigas förhinder och ingenting annat. Vill man lösa en fråga som denna, så är distributionen mycket enkel att lösa.

Herr talman. Jag vidhåller mitt yrkande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på det nu föredragna betänkandet yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Lindblad*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen, dock med den ändring, att orden »för nästa års riksdag» utelämnades.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herrar *Velander* och *Lindblad* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande, nr 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr *Lindblads* yrkande i ämnet.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 58;

Nej — 51.

Herr statsrådet *Ekman* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
 nr 130, angående undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län m. m.; samt
 nr 131, angående anslag för ordnande av viss förläggning för samvetsömma värnpliktiga.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 e. m.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till stadga om

ersättnings utgående för riksdagsmannauppdragets fullgörande, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets memorial nr 4, med uppgift å vilande förslag till ändringar i grundlagarna.

Till grundlagsenlig behandling hade utskottet i förevarande memorial för riksdagen anmält åtskilliga under sistförflutna fyraårsperiod jämlikt § 64 riksdagsordningen såsom vilande antagna förslag till ändringar i rikets grundlagar.

Utskottet hade uppdelat de vilande grundlagsförslagen i två huvudgrupper, A och B, gruppen A omfattande de förslag, vilka syntes kunna antagas och träda i kraft omedelbart, samt gruppen B omfattande övriga förslag, vilka, därest de godkändes, dock ej syntes kunna tillämpas under nu pågående riksdag och vari besluten förty icke syntes böra expedieras förrän vid tidpunkt närmare riksdagens slut. Gruppen A omfattade tio och gruppen B tre särskilda punkter.

På framställning av herr talmannen beslöts att memorialet skulle företagas till avgörande punktvis samt att grundlagstexten icke skulle behöva uppläsas.

Punkten A 1.

Det vilande grundlagsändringsförslaget antogs.

Punkten A 2.

Denna punkt innehöll ett vilande förslag angående ändrad lydelse av § 50 riksdagsordningen, så lydande:

(Nuvarande lydelse:)

§ 50.

Den i — — — sina befattningar.
Suppleant må ej inträda såsom ledamot i annat fall än då ledighet i nämnden inträffat. Beträffande den ordning, som vid inträde skall iakttas mellan suppleanterna, gälla enahanda bestämmelser som i fråga om suppleants inträde i utskott. Ej må den, som är suppleant, övervara nämndens sammanträden.

Konungen sammankallar — — — förordnar Konungen.

Skulle minst — — — nämnden sammankallad.

Ledamot av — — — bestämda grunder.

(Föreslagen lydelse:)

§ 50.

Den i — — — sina befattningar.
Inträffar ledighet i nämnden, inträde suppleant såsom ledamot i den avgångnes ställe. Har ledamot hos Konungen anmält förfall, må suppleant kallas att i den frånvarandes ställe tjänstgöra i nämnden. Beträffande den ordning, som vid inträde skall iakttas mellan suppleanterna, gälla enahanda bestämmelser som i fråga om suppleants inträde i utskott. Ej må den, som är suppleant, *i annat fall än här ovan sägs* övervara nämndens sammanträden.

Konungen sammankallar — — — förordnar Konungen.

Skulle minst — — — nämnden sammankallad.

Ledamot av — — — bestämda grunder.

*Ang. suppleants in-
kallande
i utrikes-
nämnden.*

Ang. suppleants inkallande i utrikesnämnden. (Forts.)

Herr **Reuterskiöld**: Herr talman! Den ändring, som här ifrågasatts, innebär, att suppleant i utrikesnämnden skulle kunna inkallas vid tillfälligt förfall för ordinarie ledamot. Med hänvisning till vad jag vid tidigare tillfällen yttrat i denna fråga tillåter jag mig, herr talman, yrka avslag å det vilande förslaget.

I detta anförande instämde herr *von Geijer*.

Herr **Strömberg**: Herr talman, jag hemställer om bifall till den lydelse, det nu vilande förslaget här fått.

Herr **Hammarskjöld**: Med åberopande av vad jag förut yttrat i riksdagen tillåter jag mig yrka avslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på antagande av det föreliggande grundlagsändringsförslaget samt vidare på dess förkastande; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Strömberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som förkastar det i punkten A 2 av konstitutionsutskottets memorial nr 4 införda förslaget till ändrad lydelse av § 50 riksdagsordningen, röstar
Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages ifrågavarande förslag.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Punkten A 3.

Det vilande grundlagsändringsförslaget antogs.

*Ang. skärpta
sekretessbe-
stämmelser för
bankinspek-
tionen m. m.*

Punkten A 4.

I denna punkt fanns infört ett vilande förslag angående ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

Herr **Reuterskiöld**: Herr talman! Den ändring, som här är föreslagen, innebär en utvidgning av sekretessen beträffande handlingar, som tillhöra tillsynsmyndighet över banker, sparbanker, försäkringsanstalter etc. Denna utvidgning av sekretessen innebär detsamma som att *alla* dessa handlingar i praktiken bli sekreta. Då det icke kan anses överensstämma med principen för vår gällande tryckfrihet och icke heller kan vara lämpligt med hänsyn till dessa institutioners uppgift, tillåter jag mig, herr talman, yrka avslag.

I herr Reuterskiölds yttrande instämde herr *Ström, Fredrik*.

Ang. skärpta sekretessbestämmelser för bankinspektionen m. m. (Forts.)

Greve **Spens**: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till det vilande grundlagsförslaget. Den ärade föregående talaren framställde vid 1932 års riksdag, då ifrågavarande förslag antogs såsom vilande i grundlagsenlig ordning, samma anmärkning mot förslaget som han nu gjort. Hans yrkande avsågs emellertid i denna kammare utan votering, och i andra kammaren bifölls förslaget utan diskussion. Den ärade talaren har nu endast yttrat sig om de olägenheter, som enligt hans mening skulle uppstå, om sekretessbestämmelserna komme att utvidgas, så att de utsträcktes att gälla de flesta handlingar, som inkommit till de olika inspektionerna förutom svarsskrivelser till inspektionerna, och han sade, att därigenom skulle så gott som alla handlingar hos dessa tillsynsmyndigheter beläggas med sekretess. Erfarenheten har emellertid visat, att det försvärat expeditionernas verksamhet, att icke de från inspektionernas ombud ute i orterna till inspektionerna inkomna skrivelserna samt inspektionernas tjänstemäns avgivna rapporter ävensom anteckningar vid av dem verkställda undersökningar hos de olika företagen varit belagda med sekretess. Vad försäkringsbolag och sparbanker angår, som den ärade talaren särskilt vänt sig emot i utskottet, så har dessas rörelse under de senare åren utvidgats i mycket stor utsträckning, och detta har ökat behovet av sekretess.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till det vilande grundlagsförslaget.

Herr **Nerman**: Jag ser här en hel massa underliga myntslag omnämnda, skillingar och sådant. Det är ju för sent att väcka något förslag i det fallet, men då skulle jag här bara vilja rekommendera, att nästa gång, man gör om grundlagen, om en femtio eller hundra år, man moderniserade myntet. Jag har åtminstone i varje fall svårt att betala i skillingar.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på antagande av det under behandling varande grundlagsändringsförslaget samt vidare på förkastande av detsamma; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten A 5.

Det i denna punkt införda förslaget angick ändrad lydelse av § 9 riksdagsordningen och hade följande avfattning:

(Nuvarande lydelse:)

§ 9.

Till ledamöter i första kammaren kunna endast väljas män och kvinnor, som uppnått *tre-tio* års ålder samt äga och minst tre år näst före valet ägt fastighet till taxeringsvärde, ej understigande femtiotusen riksdaler, eller ock till staten skatta samt under tid, som nyss är sagd, skattat för minst tre tusen riksdaler årlig inkomst. Kommer riksdagsman, efter det han vald blivit, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i kammaren, frånträder han sin befattning.

(Föreslagen lydelse:)

§ 9.

Till ledamöter i första kammaren kunna endast väljas i *kommunernas allmänna angelägenheter röstberättigade* män och kvinnor, som uppnått 35 års ålder. Kommer riksdagsman, efter det han blivit vald, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i kammaren, frånträder han sin befattning.

Ang. borttagande av censusvillkoret för valbarhet till första kammaren.

Ang. borttagande av censusvillkoret för valbarhet till första kammaren.
(Forts.)

Herr **Björkman**: Herr talman! Då jag haft anledning att vid åtskilliga föregående tillfällen, bland annat såsom ledamot av de s. k. förstakammar-sakkunniga, uttala min mening i fråga om valbarhetscensus, vill jag även här säga några ord. Jag vill naturligtvis på intet sätt uppriva någon debatt, utan ber endast att i all korthet få lämna en förklaring till det yrkande jag här kommer att framställa om avslag å det nu föredragna, vilande grundlagsförslaget. Ett liknande yrkande kommer att framställas i andra kammaren.

I vårt tvåkammarssystem ligger ju, herr talman, att det skall vara en viss karaktärsskillnad mellan de båda kamrarna, en karaktärsskillnad, som kommer till uttryck i de för kamrarna gällande olika sammansättningsgrunderna. Med utgångspunkt i vad som gäller för första kammaren skall jag då be att få nämna de karakteristika, som särskilt känneteckna denna kammare till skillnad från andra kammaren. De äro ju, att här är ett mindre ledamotsantal och många här äro valda för större valkretsar; vi ha vidare en längre valperiod och en successiv förnyelse av mandaten; vi äro icke bundna av bostadsband, utan valbarheten är oinskränkt över hela riket; valen ske indirekt genom landstingen och de större städernas elektorsförsamlingar; slutligen gäller för såväl valbarhet som valrätt en högre åldersgräns, varjämte valbarhetscensus är rådande.

Under årens lopp har det kommit fram en hel del förslag om borttagande, om utbyte, om komplettering av den ena eller andra bestämmelsen. För några år sedan tillsattes en särskild beredning, förstakammar-sakkunniga, för att avge yttrande i saken, men av vad där av majoritet eller minoritet förordades kvarstår för närvarande ej något förslag till utbyte eller komplettering, utan endast den nu föreliggande frågan om det *ensidiga* borttagandet av valbarhetscensus. Det gäller således i dag för kammaren att besluta, huruvida ett borttagande skall ske av en av de särskilda bestämmelser, som äro ägnade att, samlade eller var för sig, åt första kammaren bevara dess särkaraktär.

I motiven till 1866 års riksdagsordning angavs till förklaring av denna valbarhetscensus, att en någorlunda tryggad ekonomisk ställning angav säkrare förutsättningar för politiskt arbete. Denna bestämmelse om valbarhetscensus kvarstod vid senaste författningsrevision.

Nu har under dessa år, som sedan gått, upprepade gånger förklarats, att valbarhetscensus icke stode i överensstämmelse med en författning av demokratisk typ. Jag vill häremot blott upprepa vad i debatterna sagts, nämligen att det vore orätt att ej förutsätta, att ej ett demokratiskt statskick skulle godkänna den princip som är grundläggande för denna bestämmelse, nämligen att i första kammaren skola sitta personer, vilka — likaväl som de ha en viss mognad ålder — genom att äga sin ekonomiska ställning i viss grad säkerlagd med större trygghet kunna anses överblicka de ekonomiska spörsmålen och med en ordnad ekonomi besitta gynnsam förutsättning för politiskt arbete. Att för de olika meningsgrupperna finna dylika personer har, att döma av första kammarens sammansättning, ej visat sig vara förenat med svårigheter. Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka avslag å det nu föredragna, vilande grundlagsförslaget.

Herr **Strömberg**: Herr talman! I motsats till den siste ärade talaren ber jag att få yrka bifall till det förslag, som här förklarats vilande. Jag kan mycket väl förstå den siste talaren och hans meningsfränder, när de önska vara de sista på skansen för att försvara denna sista rest av ett tidigare mycket kärt penningprivilegium, men jag tror, att också denna rest bör utrensas

Ang. borttagande av censusvillkoret för valbarhet till första kammaren.

(Forts.)

ur vår författning. Enligt min uppfattning är det synnerligen olämpligt att nu göra en attack mot det vilande förslaget. I dessa tider av sjunkande inkomster, minskade taxeringsvärden o. d. måste man säga sig, att detta censusstreck, som tidigare huvudsakligen berövat arbetarna valbarhet till första kammaren, nu även skär bort största delen av vår jordbrukande befolkning, våra lantmän, som inte komma upp till den inkomst, vilken stipuleras i § 9 riksdagsordningen. Just nu bereder censusstreckets stora svårigheter för dessa folkgrupper, när det gäller att finna personer, som de anse lämpliga och skickade att företräda deras intressen i denna kammare.

Den siste talaren framhöll med skärpa och på ett fullt riktigt sätt, föreföll det mig, de olikheter, som alltjämt komma att existera mellan de båda kammarna och som äro tillräckliga för att skapa en artskillnad mellan dem. Han erinrade om den åttaåriga perioden, han talade om de indirekta valen, den högre valbarhetsåldern och den successiva förnyelsen. Jag upprepar detta, därför att i själva verket ha ju dessa olikheter av oss åberopats såsom tillräcklig garanti för bevarande av kamrarnas särkaraktär. Ingen kan bestrida värdet av den successiva förnyelsen, som ger vår första kammare en större stadga och gör, att den ej beröres av tillfälliga strömningar ute bland valmanskåren på samma sätt som andra kammaren.

Jag tror således, herr talman, att det finnes mycket goda skäl för dem, som i årtal sökt avlägsna detta censusstreck ur vår författning, att bibehålla sin ståndpunkt, och jag ber för min del att få yrka bifall till paragrafen i dess ändrade skick.

Herr Västberg: Herr talman! Jag vill bara rikta en gensaga mot herr Björkman, när han säger, att det icke föreligger behov av denna ändring.

Vi hade förstakammarval i Västernorrlands län förra hösten och gjorde dessförinnan inom den socialdemokratiska gruppen en undersökning för att utrona, om det vore möjligt att få en representant för massaarbetarna, vilka inte äro företrädna i riksdagen. Det visade sig emellertid, att det var absolut omöjligt att upptäcka någon, som var valbar. Bland dem, som man reflekterade på, fanns det ingen, som åtnjöt den för valbarhet till denna kammare föreskrivna inkomsten, och därmed saknade vår landstingsmannagrupp möjlighet att tillgodose detta mycket berättigade krav. Samtidigt stodo bondeförbundets och högerns talare på valmötena i vårt län och läste upp en förteckning över de socialdemokratiska ledamöterna i första kammaren; det var så och så många generaldirektörer, redaktörer, byråchefer, läroverkslärare o. s. v. Där se ni, lät det, vilka fina representanter arbetarpartiet har i första kammaren! Jag tror det var många, särskilt ute på landsbygden, som togo intryck av denna agitation.

Jag tycker, att det förslag, som här föreligger, är så berättigat det gärna kan vara, och jag tror också, att det är önskvärt, att det blir någon utfyllnad bland generaldirektörerna, professorerna o. s. v. med representanter för den verkliga arbetare- och bondeklassen även i första kammaren. Jag rår inte för att jag av den orsaken, att det inte fanns någon valbar representant för industriarbetarklassen, kommit att flyttas över från den folkvalda till denna kammare.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på antagande av det nu ifrågavarande grundlagsändringsförslaget samt vidare på dess förkastande; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna A 6—A 8.

De vilande grundlagsändringsförslagen antogos.

Om upphävande av postmedlens karaktär av beviljningar.

Punkten A 9.

Denna punkt innehöll ett vilande förslag angående ändrad lydelse av § 60 regeringsformen, innebärande att postmedlen icke vidare skulle upptagas bland de i paragrafen uppräknade beviljningarna.

Herr Reuterskiöld: Herr talman! I det nu föreliggande förslaget avses, att postmedlen skola upphöra att enligt grundlagen vara beviljningar. Med hänvisning till den mycket övertygande utredning, som förra året gavs av herr Björnsson, vilken utredning visade, att de viktigaste av de avgifter, som riksdagen bestämmer, icke blott äro avgifter som ersättning för en prestation, utan tillika innehålla ett mycket väsentligt skattmoment, ber jag, herr talman, att få yrka avslag på denna punkt.

Häri instämde herr *Björnsson*.

Herr Strömberg: Herr talman! Med hänvisning till de skäl, som anfördes, när denna sak diskuterades förra gången i kammaren, hemställer jag om bifall till den lydelse paragrafen fått i sitt nu föreliggande skick.

Herr von Geijer: Herr talman! Även jag ber att också få yrka avslag på ifrågavarande paragraf.

Herr Örne: Herr talman! Min avsikt med att begära ordet är inte att dra upp någon stor debatt igen om denna fråga. Den debatterades ingående, när saken var före sistlidna riksdag.

Den ändring, som det här gäller, innebär ju, att postavgifterna skola behandlas på samma sätt som telefon- och telegrafavgifterna, och då det väl inte har uppkommit någon som helst olägenhet av att telefonavgifterna, som sammanlagt uppgå till ett betydligt större belopp än det här är fråga om, bestämmas av Kungl. Maj:t, kommer säkerligen heller icke någon olägenhet att uppstå därigenom att Kungl. Maj:t får bestämma postavgifterna.

För några få minuter sedan uppsöktes jag av en musikförläggare, som framhöll, att det på grund av vissa inom musikvärlden gällande förhållanden, förorsakade av lagen om äganderätt till konstverk, var nödvändigt att på noter anbringa en stämpel, angivande vem som hade att meddela uppföranderätt. En sådan stämpel gör emellertid, att noterna inte kunna befordras såsom korsband. Skall det nu behövas en ändring på den punkten, vilket jag ännu inte vet, då jag ej undersökt saken, måste detta med hittills gällande förhållanden bli en riksdagsfråga, under det att efter bifall till grundlagsändringen Kungl. Maj:t kan bestämma det. Det är klart, att generalpoststyrelsen inte kan sätta hela riksdagsmaskineriet i gång för att få en ändring på en punkt, som ekonomiskt för postverket spelar en icke nämnvärd roll. Det kanske gäller några få hundra kronor om året mer eller mindre. Det finnes en mängd andra sådana spörsmål, där det för omsättningen i landet och för affärlivet skulle vara i hög grad önskvärdt att få ändring till stånd, men man kan inte, man skäms att gå till riksdagen och begära dylika ändringar.

Jag ber för min del att av rent praktiska skäl få understryka behovet av den grundlagsändring, som nu är i fråga, och jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets hemställan.

Om upphävande av postmedlens karaktär av bevilningar. (Forts.)

Herr **Björnsson**: Herr talman! Herr Örne har sökt belysa den byråkratiska otympligheten i det nu tillämpade systemet med ett fall, som bara är några minuter gammalt och dessutom inte är utrett. Såvitt jag kan förstå, finnes det intet som helst hinder för att riksdagen i detta fall åt Kungl. Maj:t delegerar all den rörelsefrihet, som kan vara praktiskt behöflig, och således faktiskt åt generalpoststyrelsen. Det är emellertid av värde, menar jag, att riksdagen förbehåller sig rätt att pröva vissa av de postavgifter, som komma i fråga och som spela en utomordentligt stor roll i vår budget.

Herr **Reuterskiöld**: Herr talman! Endast ett par ord.

Den ärade representanten för postverket — jag tillåter mig kalla honom så, fast det icke är fullt exakt — tycktes mena, att man för att vinna vissa periferiska fördelar i småsaker skulle sluta ögonen till för det centrala — riksdagens bevilningsmakt. Mig förefaller det vara riktigare att gå den motsatta vägen, och jag ber att få instämma i vad den siste talaren anförde, särskilt som det synes mig vara naturligtast.

Herr **Örne**: Herr talman! Herr Reuterskiöld och jag ha fullständigt olika uppfattning i denna fråga. Enligt min mening äro postavgifterna till sin natur inte bevilningar, utan ersättning för en tjänst, som postverket utför. Att riksdagen har behagat bestämma avgifterna så högt, att däri ligger möjlighet till en avsevärt hög ränta på det i postverket investerade kapitalet, kan postverket inte rå för, men från postverkets synpunkt föreligger ingen anledning att bibehålla denna oerhörd höga statsinkomst från postverket, utan att låta kunderna dra fördel av den billiga administrationen. Jag tror nu inte, att det blir någon synnerligen stor ändring i postavgifterna, även om bestämmanderätten ligger hos Kungl. Maj:t, det måste jag säga, men principiellt förefaller det ändå riktigt, att samtliga affärsverk behandlas på samma sätt.

Jag skulle vilja fråga min ärade vän, herr Björnsson, om han inte ämnar väcka motion om att telefonavgifterna för framtiden måtte få bestämmas av riksdagen, liksom också järnvägstaxorna, som för den enskilde spela en oerhörd mycket större roll än portot.

Herr **Björnsson**: Herr talman! Nej, jag vill genast svara herr Örne, det ämnar jag inte göra. Det inser jag är rätt orimligt. Men det är en mycket bestämd skillnad mellan postverkets taxor och de andra kommunikationsverkens taxor. Den skillnaden ligger däri, att postverket som bekant har enhetstaxor. Man kan ju till exempel med en logik, som vi inte äro alldeles ovana vid här i riksdagen, bevisa, att ingenting är så orimligt som att ett brev till Haparanda kostar lika mycket i befodringsavgift som ett brev till, låt oss säga Uppsala. Men det förhåller sig ju på det sättet, att postverkets taxor såsom enhetstaxor äro utomordentligt mycket lättare att överskåda för riksdagen än de taxor, som man nödvändigtvis måste ha för telefon, telegraf och järnväg. Jag beklagar, att det inte är möjligt att gå fram efter samma enkla, klara linjer, då det gäller järnväg, telefon och telegraf, som då det gäller postverket.

Enligt min mening ligger det en utomordentligt stor fördel däri, att postverket behandlar alla kunder lika. Jag tror inte det är nödvändigt för postverket att kunna bevilja ett större affärsföretag rabatt. Postverket kommer under alla förhållanden att anlitas, även om det undviker att inlåta sig på schackrande med olika kunder. Det förhåller sig kanske på litet annat sätt för statens järnvägar, som äro utsatta för konkurrens av bilar. Ja, jag vet,

Om upphävande av postmedlens karaktär av bevilningar. (Forts.)
att också postverket anser sig plågat av konkurrens med bilar, men den konkurrensen betingas av helt andra förhållanden än posttaxorna.

Herr Örne: Herr talman! Jag ber att på det bestämdaste få dementera herr Björnssons antydning, att ett bifall skulle innebära, att olika kunder skulle behandlas olika inom postverket. Det föreligger ingen som helst avsikt i den vägen. Jag ber för övrigt att få fästa herr Björnssons uppmärksamhet på, att telegraftaxorna äro lika enhetliga och enkla som postverkets, ja, ännu mycket enklare, eftersom de bara gälla en enda prestation. Således borde herr Björnsson åtminstone kunna anförtro åt riksdagen att bestämma telegramavgifterna här i landet, eftersom han nu tycks mena, att om de av affärsverkens avgifter, som äro enkla, skall riksdagen bestämma, men om de avgifter, som äro svåröverskådliga, skall Kungl. Maj:t bestämma. Jag tycker, att den argumenteringen inte är riktigt hållbar, det måste jag säga min högt ärade vän herr Björnsson, och jag finner, att den omständigheten, att det nuvarande tillståndet är ägnat att förvillna även en så klar och redig hjärna som herr Björnssons, är ett ytterligare skäl till att bifalla den föreslagna ändringen.

Herr Björnsson: Jag vill endast erinra om att det förhåller sig så, att vår brevrörelse ger postverket på en omkostnad av ungefär 23 miljoner ett netto av 20 miljoner. Intäkterna gå väl således upp till något över 40 miljoner. Med överskottet subventioneras åtskilliga av postverkets övriga rörelsegrenar. Alltså förhåller det sig faktiskt så, att vissa av postverkets trafikanter gynnas med utomordentligt låga taxor på bekostnad av brevkorrespondenterna. Det är för mig ett praktiskt skäl, varför man bör bibehålla riksdagens möjlighet att bestämma de viktigare avgifterna.

Det kan naturligtvis inte falla mig in att motionera om att riksdagen också skulle bestämma telegramtaxorna, ty de representera ju en inkomst, som i telegrafverkets stat numera spelar en nästan försvinnande roll. Lika litet skulle det falla mig in att motsätta mig, att Kungl. Maj:t finge rätt att bestämma vissa av de mindre viktiga taxorna i postens rörelse, och inte skulle det falla mig in att motsätta mig, att postverket självt finge avgöra, om en viss stämpel finge vara anbragt på trycksaker eller inte. Jag tror inte, att herr Örne menar något sådant eller ens tror, att jag önskar det.

Herr Kvarnzelius: Herr talman! Herr Örne sade, att denna fråga diskuterades mycket ingående förra gången. Jag är av motsatt uppfattning i det avseendet. Jag anser, att riksdagen vid det tillfället fattade ett förhastat beslut, när den dåvarande justitieministern lät förleda sig att taga bort ordet »postmedlen» ur denna paragraf. Det är enligt min uppfattning en väsentlig skillnad mellan postmedlen, varom en bestämmelse stått intagen i denna grundlagsparagraf, och å andra sidan telegrafverket och statens järnvägar, i fråga om vilka någonting sådant aldrig varit på tal. Herr Örne omnämnde, om jag fattade honom rätt, att postverket tillför staten mycket stora inkomster. Det är alldeles riktigt, men är det under sådana förhållande lämpligt, att man överlämnar åt Kungl. Maj:t att bestämma om alla dessa saker? Jag anser, att det är förhastat att bifalla denna ändring. Jag ansluter mig därför till avslagsyrkandet.

Herr Klefbeck: Herr talman! Att herrar Björnsson och Kvarnzelius ha opponerat mot det förslag, som nu föreligger, är ju helt naturligt, då de förra året kämpade emot detsamma. Men då vi, som förra året voro i majoritet, inte läto oss övertygas av vad de då sade, ha vi lika liten anledning att låta

Om upphävande av postmedlens karaktär av bevillningar. (Forts.)

oss övertygas av samma skäl i år. Det som bestämde oss då, skall väl vara avgörande för oss också nu.

Vad herr Björnsson för övrigt sist anförde och som skulle vara ett argument för hans ståndpunkt, nämligen att vissa grenar inom postverkets rörelse skulle så favoriseras, att andra grenar inom samma verk finge till dem bidra, är ju dock icke något motiv för att vi nu skola avslå det föreliggande förslaget. Ty om det, som herr Björnsson påtalat, är ett missförhållande, har det ju kommit till under *nu gällande förhållanden*, när riksdagen haft att bestämman över postavgifterna.

Jag finner, herr talman, ingen anledning att frågå det beslut, som vi fattade förra året.

Herr **Örne**: Herr talman! Med anledning av vad herr Kvarnzelius yttrade ber jag att få påpeka, att propositionen framlades av den folkfrisinnade regeringen förra året, således av herr Kvarnzelius' egen regering, och det förefaller rätt egendomligt, då herr Kvarnzelius säger om den justitieminister, som då åtnjöt hans förtroende, att han förledde riksdagen.

För herr Kvarnzelius var det viktigaste skälet för att man skulle bibehålla denna bestämmelse, att den står i grundlagen, under det att de övriga affärsverkens avgifter aldrig varit reglerade i grundlagen. Är det inte ändå att hysa alltför stor respekt för traditionen, herr Kvarnzelius? Jag håller mycket på gamla, vackra former, och jag undrar, varför man t. ex. ovillkorligen skall befria riksdagsmännen från besväret att gå in i kansliet och skriva under riksdagsbeslutet. Det anses tydligen vara en förfärlig tunga och skall därför tagas bort, fastän det finns en fyra-, femhundraårig tradition bakom. I det fall, som nu är före, föreligger det däremot verkliga olägenheter i många olika hänseenden, som påkalla ändring.

Herr Björnssons stora skäl att brev rörelsen subventionerar postverkets övriga rörelsegrenar är inte mycket värt, det måste jag säga, ty hur många rörelsegrenar inom järnvägen t. ex. är det inte, som bäras upp av andra grenar? Hur stor del av statens järnvägars nät tror herr Björnsson bär sig? För några år sedan, då jag hade anledning att undersöka den saken, gick nätet norr om Bräcke med undantag av malmбанan med en svindlande förlust varje år, som måste täckas av de södra linjerna och av inkomsten från malmбанan. Telegrafens torde gå med en avsevärd förlust varje år, som utjämnas av telefonavgifterna. Många telefonanläggningar gå helt säkert med en betydande förlust, som täckes av inkomsten från telefonen inom andra områden. För övrigt får ju för framtiden statsutskottet i stället för bevillningsutskottet behandla frågan om inkomsterna från postverket, och därest det skulle ha skett något orätt vid bestämmandet av postavgifterna, kommer det väl att påpekas. Dessutom kommer ju det utskott, vars ärade ordförande här har yrkat avslag på förändringen, att allt fortfarande läsa statsrådsprotokollen och taga kännedom om de missgärningar, som Kungl. Maj:t kan ha begått vid fastställandet av postavgifterna, samt på det viset bringa saken inför riksdagen, som då får tillfälle att ställa vederbörande regeringar till ansvar för eventuellt oriktiga beslut.

Jag kan inte se, att här föreligger något annat motiv än en ren skugg-rädsla ifrån deras sida, som ha yrkat avslag på ändringen. Jag vidhåller mitt yrkande, herr talman.

Herr **Reuterskiöld**: Herr talman! Endast ett par ord. Jag begärde ordet för att säga, att den omständigheten, att konstitutionsutskottet i efterhand granskar, vad Kungl. Maj:t gör med avseende på postmedlen liksom

Om upphävande av postmedlens karaktär av bevillningar. (Forts.)
 beträffande de andra s. k. affärsdrivande verken, intet förändrar däri att Kungl. Maj:t säger ja, ja och amen till vad vederbörande generaldirektör föreslår. Bortsett från att denna efterföljdsgranskning inte heller medför någon som helst ändring i beslutet, måste jag säga, att själva saken, sådan den här föreligger — postmedlens omnämnande bland bevillningar — inte blott är en gammal sak utan också en sak, som sammanhänger därmed, att postverket inte är blott ett affärsdrivande verk. Vi ha en stor benägenhet att låta vår uppfattning av de olika verken bestämmas bara av ett ord, ett namn. »Affärsdrivande verk», säga vi och tvärt har allt annat försvunnit. Men här föreligger den situationen, att postmedlen sedan gammalt haft och fortfarande ha bevillnings karaktär. Innebörden härav är, att om man, som herr Björnsson uttryckte sig, med vissa avgifter subventionerar andra förvaltningsgrenar inom verket, detta sker *med* riksdagens medgivande, och det förefaller mig, som om man borde låta riksdagen överväga dylika ting. Huruvida i följd därav detsamma även borde gälla rörande andra verk, därom föreligger ingen fråga för närvarande, och jag skall inte gå in därpå. Man kan inte slå ihjäl en bestående rätt genom att säga, att den borde gälla även i andra fall. Man kunde ju lika väl taga under övervägande att införa den också på dessa områden. I utskottet var doktor David Bergström förra året inne på den linjen, att även andra avgifter skulle läggas in under bevillningarna. Men detta kan man inte göra utan en ordentlig utredning, och någon sådan har man icke nu kunnat erhålla.

Till sist vill jag säga — och då kommer jag till det jag egentligen begärde ordet för — att den omständigheten, att första kammaren förra året fattade ett visst beslut i denna fråga, inte torde betyda så synnerligen mycket, då — om jag inte alldeles missminner mig — kammaren var ganska fåtaligt besatt den gången. Under sådana förhållanden kunna ju de, som då voro frånvarande, nu få tillfälle att taga ställning till frågan, vilket de då inte gjorde.

Jag vidhåller mitt avslagsyrkande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkandens propositioner, först på antagande av det i punkten införda grundlagsändringsförslaget samt vidare därpå att förslaget skulle förkastas; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på förslagets antagande, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Reuterskiöld* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som antager det i punkten A 9 av konstitutionsutskottets memorial nr 4 införda vilande förslaget angående ändrad lydelse av § 60 regeringsformen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, förkastas ifrågavarande förslag.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Punkten A 10.

Det vilande grundlagsändringsförslaget antogs.

Punkten B 1.

I denna punkt fanns infört ett vilande förslag angående ändrad lydelse av §§ 81 och 82 regeringsformen samt §§ 34, 36, 37, 39—41, 44, 52, 54, 55, 60, 79 och 80 riksdagsordningen.

*Ang vissa
ändringar i
riksdagens
arbetsformer.*

Herr **Ekman**: Herr talman, mina herrar! I 80 § riksdagsordningen, som ingår i den punkt, vilken nu är föredragen, stadgas, att riksdagsbeslutet skall av riksdagens ledamöter underskrivas. När frågan härom var före i konstitutionsutskottet, röstade jag för bibehållande av den gamla bestämmelsen, att riksdagsmännen skola underskriva riksdagsbeslutet, och jag reserverade mig emot utskottets beslut att borttaga denna bestämmelse. Jag är fortfarande av den meningen, att denna gamla bestämmelse bör bibehållas. Som vi alla veta, ha vi riksdagsbeslut, underskrivna av riksdagsmännen, ända ifrån 1500-talet förvarade i riksarkivet, och jag anser icke, att det finns något skäl att bryta med denna tradition.

I fråga om andra beslut och handlingar, offentliga och enskilda, fordra vi ju, att de, som stå för beslutet, skola med sina namn bekräfta detta och liksom ge sin personliga auktoritet åt beslutet. När man upprättar en köpehandling t. ex., godkännes det icke, att namnen skrivs med maskin, utan det kräves, att man personligen undertecknar en sådan handling. Detsamma gäller i allmänhet beträffande beslut och handlingar. Statsrådsprotokollen exempelvis undertecknas alla personligen. Om nu riksdagsbeslutet icke skall undertecknas av riksdagsmännen, varför skola statsrådsprotokollen då personligen undertecknas? Det kan ju vara lika bra, att man bara har en förteckning över de statsråd, som voro närvarande!

Det personliga undertecknandet är en symbol, som visar, att de, som ha stått för beslutet, också vilja på ett mera personligt sätt erkänna sitt ansvar för vad som har förekommit. Men det förhåller sig kanske på det sättet, att de enskilda riksdagsmännen icke längre känna något sådant särskilt personligt ansvar för vad som beslutas utan att man i våra dagar gärna kastar ansvaret på partierna. Den enskilde riksdagsmannen tycker sig icke längre bära ett personligt ansvar för ett beslut, som partiet går in för. Jag tror, att den föreslagna ändringen sammanhänger med en sådan tankegång. Enligt min mening bör denna symbol för det personliga ansvaret bibehållas inom vår riksdag. Här är nu icke platsen att vidare utveckla den saken; vi ha ju talat om den, när frågan första gången var före.

Min mening är, att man borde avslå den förändring av 80 § riksdagsordningen, som föreslås, men tyvärr ligger saken så till, att man icke kan framställa ett avslagsyrkande på enbart denna paragraf. Den förekommer i samband med en hel mängd andra paragrafer, som alls icke röra denna sak, under en och samma punkt, och man kan icke, efter vad jag har förvissat mig om, yrka avslag på blott en enda av de många paragrafer, som förekomma under denna punkt. Jag har således intet annat att göra än att till protokollet uttala min protest mot vad som uti ifrågavarande hänseende är föreslaget. Hur man skall kunna i framtiden rätta till denna sak, när ansvars känslan kanske blivit större, vill jag icke inlåta mig på. För närvarande kan jag, som sagt, tyvärr icke framställa något yrkande.

Herr **Reuterskiöld**: Då intet yrkande är framställt, hade jag kanske inte behövt yttra mig, men eftersom det i båda kamrarna har varit en stark rörelse

Ang. vissa ändringar i riksdagens arbetsformer. (Forts.)
i dag av en särskild anledning, som var och en känner, kan det vara skäl att rikta uppmärksamheten på hur det med denna sak egentligen förhåller sig.

Riksdagsbeslutet är *icke* grundlagsstadgat. Det är i grundlagen *förutsatt*, att ett riksdagsbeslut skall upprättas, och vidare finns det vissa därtill anknutna bestämmelser, bl. a. att riksdagsbeslutet skall underskrivas, men det finns ingenstans stadgat, att det skall finnas. Däremot omtalas riksdagsbeslutet i grundlagen i samband med riksdagens avslutning, varvid riksdagsbeslutets uppläsning, d. v. s. ett par paragrafers meddelande, utgör en motsvarighet till riksdagsberättelsens uppläsande vid riksdagens öppnande. De två sakerna hänga ihop. Men när man nu velat avskaffa riksdagsberättelsens uppläsande — det är ju ingen i denna kammare, som vill bibehålla den uppläsning av högst två paragrafer från varje departement, som förekommit — kan man inte, om man skall fasthålla vid hela den princip, på vilken vår avslutningsceremoni och vår begynnelseceremoni äro fotade, behålla bestämmelsen om riksdagsbeslutets uppläsande. Då det dessutom inte alls har någon praktisk betydelse, har man ansett, att man skulle kunna stryka ur grundlagen de bestämmelser, som härom finnas, i den mån de avse uteslutande dessa ceremoniella förhållanden. Men eftersom man därmed inte upphäver någon bestämmelse som säger, att riksdagsbeslutet skall finnas, har man inte heller genom att nu bifalla det vilande förslaget sagt, att man inte på annan väg kan återuppliva detsamma, om det finns majoritet därför. Det finns ingenting, som hindrar riksdagen, att i de reglementariska föreskrifterna sätta in bestämmelser om riksdagsbeslutet. Om man vill bibehålla riksdagsbeslutet som en reminiscens från gångna tider, såsom en ceremoni eller av andra anledningar, kan man mycket väl göra det. Vid detta års riksdag kommer riksdagsbeslutet i vanlig ordning att uppsättas och underskrivas. Vill man ha det på samma sätt i framtiden, är det ingenting, som hindrar, att man i en motion föreslår, att i de reglementariska föreskrifterna sättas in bestämmelser om riksdagsbeslutet. Jag vet inte, om ett sådant förslag kommer att samla majoritet i kamrarna. Men att taga till förevändning för att slå ihjäl det vilande förslaget, att några bestämmelser härom icke skulle komma att finnas kvar i grundlagen, tror jag är fullkomligt felaktigt.

Dessutom finnas inga bestämmelser, som garantera, att de ledamöter av kamrarna, som skola skriva under beslutet, verkligen göra det. För år 1932 är det 7 ledamöter i första kammaren — jag skall inte nämna några namn — som inte skrivit under, och de höra ingalunda till de minst framträdande i kammaren utan äro tvärtom mycket framträdande. I andra kammaren var det 11 man, som inte kommo med 1932. År 1931 var det bättre. Då fattades endast 4 namn i första kammaren och 4 i andra kammaren. Men 1930 var ett svart år. Då var det 9 i första kammaren och ett 20-tal i andra kammaren, som inte skrivit under beslutet. Dessa namn kunna aldrig sättas dit, när luckorna en gång uppstått. Hur det då går med ansvaret, lämnar jag därhän.

Jag tror inte, att denna fråga har någon större betydelse, men jag hör till dem, som hålla på de gamla formerna i och för sig, och jag skulle mycket gärna vara med om att man bibehölle underskrivandet av riksdagsbeslutet, om jag trodde, att det funnes resonans härför. Då det inte var någon enda, som förra året opponerade sig emot förslaget, när det var före i utskottet och kammaren, har jag emellertid svårt att tro, att det är något annat än en tillfällig stämning, som nu gör sig gällande, och jag ställer den frågan: tro herrarna, att om en motion väckes om insättande av en bestämmelse i de reglementariska föreskrifterna angående riksdagsbeslutets underskrivande, det blir någon majoritet för ett sådant förslag i någondera kammaren? Jag tror det inte. Under

Ang. vissa ändringar i riksdagens arbetsformer. (Forts.)
sådana förhållanden ber jag, herr talman, att få yrka bifall till det vilande förslaget.

Efter härmed slutad överläggning antogs det föreliggande grundlagsändringsförslaget.

Punkten B 2.

På framställning av herr talmannen fann kammaren, enär det förslag till ändrad lydelse av § 55 riksdagsordningen, som vid behandlingen av nästföregående punkt i det föreliggande memorialet blivit av kammaren antaget, i sig inneslöte det ändringsförslag, som innefattades i det nu föreliggande förslaget till ändrad lydelse av samma paragraf, detta senare förslag icke påkalla något särskilt beslut av kammaren.

Punkten B 3.

Det i denna punkt införda förslaget angick ändrad lydelse av § 60 riksdagsordningen.

Herr **Reuterskiöld**: Herr talman! Kammaren behagade finna, att den sakliga ändring, som i detta vilande förslag är till prövning föreliggande, redan är upptagen i ett föregående förslag. Men under sådana förhållanden kan man inte gärna antaga det nu föreliggande förslaget, ty det hänvisar till en paragraf, som enligt de föregående besluten inte längre finns i den lydelsen. På grund av tidigare fattade beslut hemställer jag därför, att detta förslag måtte avslås.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter, i enlighet med herr *Reuterskiölds* yrkande det i punkten införda grundlagsändringsförslaget förkastades.

Nu föredrogs

Sista stycket av ifrågavarande memorial.

I detta stycke hade utskottet anfört:

»För det fall att riksdagen antager de ovan under A punkterna 4), 6), 7) och 9) upptagna vilande grundlagsförslagen eller vissa av dessa, torde konstitutionsutskottet få åt sig uppdraget att till den statsrådsledamot, som av Kungl. Maj:t förordnats att utöva den befattning med riksdagsärendena, varom stadgas i § 46 riksdagsordningen, meddela, när riksdagens svar å de till grund för besluten liggande kungl. propositionerna föreligga färdiga att överlämnas å rikssalen.»

På gjord proposition beslöt kammaren lämna konstitutionsutskottet det ifrågasatta uppdraget.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlå-
tande nr 3, angående regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna under
riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Första kammarens protokoll 1933. Nr 14.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Ang. indragning av legationsrådsbefattningen i Peking m. m.

Punkten 3.

Under punkten 2 av tredje huvudtiteln i innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels bestämma antalet befattningshavare å ordinarie stat för beskickningar och konsulat på under punkten angivet sätt;

dels godkänna under punkten införd stat för beskickningar och konsulat, att tillämpas från och med den 1 juli 1933;

dels godkänna under punkten införd stat för ortstillägg, att tillämpas från och med den 1 juli 1933;

dels ock sänka det ordinarie förslagsanslaget beskickningar och konsulat, nu 1,777,000 kronor, med 39,000 kronor till 1,738,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag innebar genomförande av vissa indragningar inom utrikesrepresentationen, vilka av besparings-skäl ansetts nödvändiga. Sålunda hade föreslagits, att indragning skulle ske av konsulatet i Lübeck och legationsrådsbefattningen i Peking. Därjämte hade den lönade vicekonsulsbefattningen i Valparaiso ansetts böra flyttas till Santiago. Förändringarna medförde en minskning av anslaget med 39,000 kronor.

I en av herr *C. Lindhagen* inom första kammaren väckt motion (nr 14) hade vidare hemställts, att riksdagen ville för sin del 1) avslå förslaget om indragning av en legationsrådsbefattning inom Sveriges gemensamma beskickning för Japan, Kina och Siam, 2) anhålla hos regeringen om övervägande att i stället för berörda befattning inrätta en särskild beskickning för Kina och eventuellt Siam.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på återopade grunder hemställt,

I. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Lindhagens förevarande motion (I: 14), i vad den avsåge bibehållande av legationsrådsbefattningen i Peking,

a) bestämma antalet befattningshavare å ordinarie stat för beskickningar och konsulat på under punkten angivet sätt;

b) godkänna under punkten införd stat för beskickningar och konsulat, att tillämpas från och med den 1 juli 1933;

c) godkänna under punkten införd stat för ortstillägg, att tillämpas från och med den 1 juli 1933;

d) sänka det ordinarie förslagsanslaget beskickningar och konsulat, nu 1,777,000 kronor, med 39,000 kronor till 1,738,000 kronor;

II. att herr Lindhagens förevarande motion (I: 14), i vad den avsåge inrättande av en särskild beskickning i Kina, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Lindhagen: Det har nu föreslagits i propositionen, att man av sparsamhetsskäl skall indraga en befattning vid legationen för Japan, Kina och Siam. Jag har funnit det vara ett märkvärdigt förslag från Kungl. Maj:ts sida, att den enda fast anställda politiska representationen i själva Kina, nämligen en legationsrådsbefattning, nu skall indragas och att i stället skulle uppdragas åt svenske generalkonsuln i Shanghai att sköta den förstnämnda befattningen vid sidan av sina konsulära uppdrag. Jag har tvärtom föreslagit på grund av den betydelse, som Ostasien har för samfärdsel och vårt deltagande i världspolitik, att vi i all synnerhet i detta rike — det största rike som finns för

Ang. indragning av legationsrådsbefattningen i Peking. (Forts.)
närvarande och ett rike, som kommer att bli ofantligt mäktigt — skola inrätta en särskild legation.

Nu har det märkliga inträffat, att statsutskottet i princip har tillstyrkt den senare delen av motionen, fastän utskottet förklarar, att man inte just under nuvarande betryckta ekonomiska förhållanden kan genomföra något sådant. Jag har med den andra punkten i min motion inte trott mig kunna vinna något mer än detta. Jag är tacksam därför och har således vunnit på den punkten vad för ögonblicket kan vinnas och kommer således icke att yrka bifall vidare till min motion i den delen.

Därefter säger emellertid statsutskottet, att fastän det är så viktigt, att vi få en fullständig legation i Kina också, så skola vi nu av sparsamhetsskäl draga in den lilla ansats därtill, som vi redan ha. Jag ber att få en förklaring på en sådan kullerbytta — för något annat kan man verkligen inte kalla det. Detta är så mycket märkligare, som den här tjänstemannen, som nu är ackrediterad hos kinesiska regeringen såsom chargé d'affaires och som för närvarande är bosatt i Peiping, kan flyttas till Nanking. Det är ju nu också fråga om var de utländska legationerna skola bo — somliga få bo kvar i Peiping, medan andra flyttas till Nanking. Jag har inte velat lägga mig i på vilken ort regeringen placerar sina diplomater.

Den ifrågavarande befattningen inrättades år 1920, och sedan dess har det väckts förslag, att den skulle försvinna. Riksdagen har dock uttryckligen motsatt sig detta såväl år 1924 som år 1928. Nu kommer regeringspropositionen i den här atmosfären, där snålheten så ofta bedrar visheten — ty det kan man väl säga i synnerhet om denna indragning — och förklarar, att nu äro förhållandena annorlunda, ty nu behöva vi göra besparingar. Så framhålles det i propositionen ingenting mindre än att vår uppgift i Kina är bara den att i möjligaste mån slå vakt om frukterna för framtiden av det svenska kulturarbetet i Kina samt att söka trygga de svenska missionärerna till liv och egendom. Vad detta kulturarbete består i, känner jag inte till. Det talas inte något därom i propositionen. Men det kan väl ändå inte vara annat än att försöka omvända kineserna till kristendomen, och den illusionen må man ju invägga sig i. Det kommer nog aldrig att gå, förmodar jag. Jag har emellertid inte motsatt mig, att man slår vakt om missionärernas liv och egendom, och någon annan kulturanstalt än en liten halvsvensk högskola, som instiftades någon gång i en stad i Kina under ledning av ett par svenska vetenskapsmän, känner jag inte till. Det förefaller därför, som om regeringen i propositionen ville säga, att den svenska missionsverksamhetens kulturvinning där ute skola vi skydda, men något annat ha vi inte att tillvarataga där. Detta strider emot den andra delen i statsutskottets utlåtande, där utskottet tvärtom instämmer i motionärens uppfattning, att vi i Kina ha ekonomiska, politiska och andra framtidsuppgifter att tillvarataga av högsta vikt. Propositionen tiger helt med detta. Statsutskottet medger däremot, att så förhåller det sig, men ändå finner utskottet, att det är en tillfredsställande anordning att uppdraga vår representation i Kina åt generalkonsuln i Shanghai.

Ja, det kan ju hända, att det är en tillfredsställande anordning. Jag betvivlar dock även det, ty denne konsul, som har andra uppgifter än en politisk delegation, måste stå till hands på platsen för att taga emot och skydda svenska sjömän och svenska ekonomiska intressen. Han har svårt att lämna Shanghai, som är en knutpunkt för den internationella samfärdseln med Kina, men den legationstjänsteman, som skall bevaka våra ekonomiska och politiska intressen, bör bo någon annanstans än just där sjömännen landa med sina skepp vid Kinas kuster. Därför kan jag inte förstå, att statsutskottet finner det vara en tillfredsställande anordning att uppdraga vår representation åt konsuln där

Ang. indragning av legationsrådsbefattningen i Peking. (Forts.)
 nere. Denne rår nog inte med det arbetet utan man behöver bibehålla legationsrådsbefattningen också. Detta är således, synes mig, ett exempel på, hur snålheten bedrar visheten och hur denna snålhet kan få en så hypnotisk makt med sinnena, att man inte drar sig för vilka motsägelser som helst.

Jag har, herr talman, således inte något yrkande om bifall till den andra punkten i min motion, ty den är bifallen av statsutskottet. Däremot yrkar jag bifall till första punkten i motionen, som innehåller ett avslagsyrkande beträffande förslaget om indragning av denna fattiga bit av en representation i det största riket i världen, som också kommer att bli det mäktigaste riket i världen, i all synnerhet i denna tid, då stora världshändelser där borta utspelas.

Herr Widell: Herr talman! Jag kan i ganska mycket instämman i vad herr Lindhagen yttrade. Jag delar hans uppfattning om önskvärdheten av en svensk beskickning i Kina, men tyvärr äro de finansiella förhållandena, som vi alla veta, sådana, att varje tanke på en sådan beskickning nu och sannolikt under de närmaste åren får anses utesluten.

Jag delar också herr Lindhagens uppfattning om att snålheten lätteligen kan bedra visheten. Jag tror, att då vi komma till nästa punkt i detta betänkande, finna vi ett fall, där denna sats kan till fullo tillämpas. Men vad den nu föredragna punkten beträffar, tror jag inte, att så är förhållandet.

Saken är nämligen den, att sedan ifrågavarande legationsrådsbefattning inrättades med stationering i Peking, har det i Kina inträffat en hel del märkliga tilldragelser. Den i detta avseende icke minst betydelsefulla är, att, huvudstaden flyttats från Peking eller som det nu heter Peiping till Nanking. Det är fullkomligt omöjligt för detta legationsråd i Peking att kunna på ett tillfredsställande sätt tillvarataga de svenska intressena hos regeringen i Nanking — det är ju mycket betydande avstånd mellan den norra huvudstaden och den södra. Däremot är avståndet emellan Shanghai och Nanking icke stort, och det är därför möjligt för generalkonsuln att kunna såsom chargé d'affaires tillvarataga de svenska intressena även hos regeringen i Nanking. Det är detta, som statsutskottet menat med sitt uttalande, att den föreslagna anordningen icke kan betraktas såsom otillfredsställande. Sådana som förhållandena nu äro, tror jag icke det är möjligt att åstadkomma en bättre anordning av vår representation i Kina än den, som av Kungl. Maj:t föreslagits. I varje fall skulle det icke bli bättre, om vi bibehålla legationsrådet i Peking.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindhagen: Jag tycker, att statsutskottet väl ändå kunnat kosta på sig att läsa motiven till motionen. Där står det uttryckligen, att genom att sätet för den kinesiska regeringen flyttats från Peiping till Nanking börja makterna allt mer överflytta sina beskickningar från Peiping till Nanking. Det är väl ganska enkelt för den svenska regeringen att också flytta den ifrågavarande tjänstemannen ifrån Peiping till Nanking.

Nu ville den siste ärade talaren fastslå, att vederbörande måste vara stationerad i Peiping, fastlåst som av en naturlag, över vilken vi inte kunna råda. Beträffande detta säger jag, att jag har överlåtit åt regeringens förstånd att besluta i den saken. Men har inte regeringen något förstånd för detta, så får riksdagen utbyta detta bristande förstånd emot det sunda förnuft, på grundval av vilket vi äro valda här i riksdagen.

Jag instämmer sålunda i den siste ärade talarens indirekta anspelning på att den svenske chargé d'affaires bör flyttas ifrån Peiping till Nanking.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr förste vice talman, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar,

Ang. indragning av legationsrådsbefattningen i Peking. (Forts.)
att i avseende på den under behandling varande punkten yrkats dels att vad utskottets hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Lindhagen*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, som föranleddes av bifall till punkten 1 i den av honom i ämnet väckta motionen.

Därefter gjorde herr förste vice talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Lindhagen* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 3 punkten 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr *Lindhagens* i ämnet gjorda yrkande.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Punkten 4.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte

a) bestämma antalet befattningshavare å extra stat i utrikesrepresentationen under budgetåret 1933/1934 på under punkten angivet sätt;

b) godkänna under punkten införd stat för ortstillägg åt personal å extra stat i utrikesrepresentationen;

c) till arvoden och ortstillägg åt personal å extra stat i utrikesrepresentationen för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 172,600 kronor.

Kungl. Maj:ts av utskottet tillstyrkta förslag innebar bland annat vakanssättning tills vidare under nästa budgetår av sändebudsbefattningen i Bukarest och ackreditering i stället av sändebudet i Warschau jämväl i Bukarest.

Reservation hade anmälts av herrar *Widell*, *Johansson* i Fredrikslund och *B. Holmgren* i fråga om vakanssättning av sändebudsposten i Bukarest.

Herr *Widell*: Herr talman! Som kammaren finner av utskottsutlåtandet, har jag jämte ett par kamrater i statsutskottet vid den nu föredragna punkten avgivit en blank reservation beträffande den föreslagna indragningen av beskickningen i Bukarest. Jag skall med ett par ord ange, varför denna reservation har kommit till.

När tredje huvudtiteln började behandlas på statsutskottets första avdelning, så mötte förslaget om indragning av beskickningen i Bukarest de allra största betänkligheter dels på grund av de stora intressen, som Sverige har i Rumänien, intressen framför allt av ekonomisk natur, men dels också på grund

Ang. vakanssättning av sändebudsposten i Bukarest.

Ang. vakanssättning av sändebudsposten i Bukarest. (Forts.)

av den synnerligen avskräckande erfarenhet, som statsutskottet och riksdagen gjort beträffande en föregående indragning av en beskickning. Det är inte många år sedan riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag beslöt att i besparings-syfte indraga beskickningen i Wien. Denna indragning medförde ofantligt stora utgifter för statsverket, på grund av förflyttning av en betydande del av den utrikes anställda diplomatiska personalen. Redan efter ett par år visade det sig, att man icke kunde undvara beskickningen i Wien, och så fingo vi en proposition om dess återupprättande, vilket medförde nya flyttningskostnader. Denna proposition ansåg sig riksdagen böra bifalla, därför att den var så starkt motiverad.

Inför ett sådant precedensfall är det klart, att statsutskottet måste ställa sig synnerligen betänksamt till förslaget om indragning av denna beskickning i Bukarest, och det var nog en ganska enhällig mening, att man borde föreslå beskickningens bibehållande. Men man utgick då ifrån att, om statsutskottet med begagnande av sin motionsrätt föreslog en utgiftsökning, så måste statsutskottet samtidigt se till, att man kunde på en annan punkt göra en besparing, som såvitt möjligt uppvägde den kostnadsökning, som härigenom skulle uppstå. En sådan punkt ansågo vi oss ha funnit på anslaget till extra ortstillägg.

Där hade den s. k. granskningsnämnden föreslagit en nedsättning av anslaget med 50,000 kronor mer än vad Kungl. Maj:t i sin proposition föreslagit, och när vi undersökte förhållandena närmare, kommo vi till det resultatet, att en nedsättning av detta anslag med 25,000 kronor kunde utan några äventyrliga följder vidtagas. Därmed hade man åstadkommit balans för merkostnaden under första året. För bibehållande av beskickningen i Bukarest beräknades nämligen kostnaden till icke fullt 25,000 kronor. Om man sålunda sänkte anslaget till ortstillägg med 25,000 kronor, hade man uppnått vad man ville. Emellertid visade det sig, att ifrån utrikesdepartementets sida denna tanke mötte det allra bestämdaste motstånd. Det förklarades, att i valet mellan att indraga beskickningen i Bukarest och att sänka ortstilläggsanslaget borde man välja att indraga beskickningen och bibehålla ortstilläggsanslaget oförändrat. Denna uppfattning vann majoritet på statsutskottets första avdelning, och då det var tämligen klart, att också utgången i statsutskottet skulle bli densamma, avstodo jag och den kamrat på första avdelningen, som delade min mening, från att framställa något formulerat yrkande, och jag har endast velat här ge till känna min uppfattning om att det är ett mycket olyckligt steg, som nu tages.

Jag vill vidare säga, att Kungl. Maj:ts regering nog icke får invagga sig i den tron, att den skall lyckas efter ett eller annat år att få riksdagens bifall till återupprättande av denna beskickning. Det heter visserligen i den kungl. propositionen, att detta är en tillfällig indragning, men jag är övertygad om att den kommer att bli permanent. Ett nytt fall Wien tror jag inte, att statsutskottet och riksdagen önska.

Herr talman! Jag kan givetvis icke framställa något yrkande.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! Det är riktigt, som den föregående ärade talaren säger, att när detta förslag föredrogs första gången i statsutskottets första avdelning, så möttes det med starka betänkligheter. Det är också riktigt, att just de av honom nämnda betänkligheterna gjorde oss mindre hågade att följa Kungl. Maj:t. Vi talade i utskottet dels om det stora område, som genom indragningen skulle komma att bli utan svensk representant, och dels om merkostnaderna för den representant, som skulle komma att

Ang. vakanssättning av sändebudsposten i Bukarest. (Forts.)

ha även de nu ifrågakommande områdena under sin omvårdnad. Vi räknade efter vad detta skulle kosta samt vad man skulle spara, och till sist voro vi nästan eniga om att föreslå, att statsutskottet i denna fråga skulle använda sin motionsrätt. Vi tillkallade då, såsom den föregående ärade talaren nämnde, en representant från utrikesdepartementet, som framlade vissa synpunkter på frågan. Jag kan inte neka till att jag för min del då fick en del upplysningar, som måste medverka till att min uppfattning ändrades.

Kungl. Maj:t har ju inte kommit med detta förslag av det skälet, att man ansett en representation där nere onödig, utan framlagt sitt förslag på grund av ekonomiska skäl. Hur man än räknar med vad den nuvarande representantens förflyttande hit till Sverige eller till annan plats skulle kosta, och hur man än räknar med merkostnaderna för den andre representant, vilken skulle övertaga även Bukarestbeskickningens område, så kan man ju inte komma ifrån, när det nu gäller sparsamhetssynpunkten, att härvidlag sparar man i alla fall några tiotusental kronor. Detta måste ju ha stor betydelse i en budget, som är på alla områden så beskuren som årets. Jag har därför inte kunnat vara med om att man i detta fall skall gå längre än Kungl. Maj:t föreslagit.

I fråga om den utväg, som den föregående ärade talaren var inne på, nämligen att beskära de extra ortstilläggen med ytterligare 25,000 kronor, kan enligt min mening redan den beskärning, som gjorts, anses vara att gå litet längre än man borde göra. Även om jag för min del haft en annan åsikt, innan utrikesdepartementets representant lämnat utskottet sina upplysningar, måste jag till sist avstå från den utvägen. Majoriteten inom utskottet har, även om den delar reservanternas betänkligheter, icke kunnat komma till någon annan ståndpunkt än att tillstyrka den kungl. propositionen i denna punkt.

Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Sandler**: Herr talman! Jag anser mig böra nämna några ord med anledning av herr Widells anförande.

Utgångspunkten för beredningen av denna huvudtitel liksom av andra huvudtitlar har självfallet varit den, att största möjliga besparing måste åstadkommas för det budgetår, som saken angår. Jag har från början utgått ifrån att en viss skäligen andel av det totala besparingsresultatet måste åvila även utrikesdepartementets huvudtitel. Jag har också utgått ifrån den synpunkten, att i det nuvarande läget och med de arbetsuppgifter, som påvila utrikesförvaltningen, måste man vara mycket aktsam i fråga om valet av besparingsåtgärder inom denna förvaltningsgren, så att man inte skadar svenska intressen av stor räckvidd.

Min beredning av huvudtiteln har därför gått ut därpå att i första hand söka nedbringa alla möjliga andra poster i huvudtiteln, innan man gick in för indragningar av utrikesförvaltningens organ i främmande länder. Det har emellertid då visat sig, att man på den vägen inte kunnat uppnå det totalbelopp av besparingar, som ansetts vara erforderligt, för att man i det hela skulle kunna få en någorlunda väl balanserad budget.

Den förste ärade talaren uppehöll sig vid en post, som han föreställde sig att man kunde reducera mera, nämligen posten extra ortstillägg. Jag kan inskjuta, att i andra kammaren, där denna sak nyss förevarit, pekades det på en annan post ifrån anhängare av samma uppfattning beträffande Bukarest, som herr Widell här gjort sig till tolk för, nämligen att man borde ha strukit fredsanslaget och på det sättet fått fram den erforderliga besparingen. Mo-

Ang. vakanssättning av sändebudsposten i Bukarest. (Forts.)

tiveringarna äro således litet olika i den ena och den andra kammaren. Jag håller mig emellertid till vad som här i kammaren förevarit. Vad de extra ortstilläggen beträffar, har jag inte ansett mig kunna föreslå en större nedsättning än med 50,000 kronor, oaktat granskningsnämnden ifrågasatt en sådan. Jag har icke kunnat gå med på mera, därför att det vid prövningen av ärendet har befunnits, att vår representation i främmande länder med den i propositionen föreslagna nedsättningen av det extra ortstillägget i alla fall skulle komma på en avlöningsnivå, som i många fall understiger med oss jämförliga länders representation och icke i något avgörande antal fall komma över denna nivå.

Jag har sålunda funnit den vägen stängd och följaktligen nödgats gå till den återstående utvägen, nämligen att taga i övervägande frågan om indragning av den ena eller den andra posten i utrikesförvaltningen. Därvid har jag först haft att pröva framkomna uppslag om indragningar i den sydamerikanska representationen. Jag tror, att statsutskottet på den punkten kommit till samma uppfattning som jag om olägenheterna av att göra en sådan indragning. Därefter har inom utrikesdepartementet företagits en undersökning av, som jag tror, samtliga möjligheter som förelegat att åstadkomma någon tillfällig lättnad i budgeten. I detta avseende har diskuterats, om jag minns rätt, tio olika möjligheter till indragning. Så har man gallrat ut, så att man fått två alternativ, som ha tillställts kommerskollegium för yttrande. Kommerskollegium hade dessförinnan bestämt avstyrkt indragning av beskickningen i Lima. I det läget anhöll jag, att kommerskollegium skulle yttra sig beträffande de två alternativa besparingsmöjligheter, ungefär likvärdiga i ekonomiskt hänseende, som efter denna gallring kommit fram. Det ena gällde en beskickning utanför Europa, det andra gällde det nu under diskussion föreliggande fallet: Bukarest. Kommerskollegii svar på denna fråga ifrån min sida blev då, att i valet emellan de sålunda föreliggande besparingsmöjligheterna gav kommerskollegium efter att ha satt sig i förbindelse med vederbörande exportörskretsar sitt förord åt att indragningen, om en sådan behöfde ifrågakomma, i första rummet borde gälla Bukarest. Jag stöder sålunda min uppfattning i detta hänseende på den åsikt, som har framförts till regeringen av kommerskollegium.

Då den förste ärade talaren i detta sammanhang varnade för de kostnader, som kunna medfölja en tillfällig indragning av den ena eller andra beskickningen, så ber jag att få försäkra honom och kammaren, att detta är en synpunkt, som ingalunda varit för mig främmande. Jag känner mycket väl till det föregående fall, om vilket han erinrade, och jag är av samma mening som han beträffande olämpligheten av att något sådant skall förekomma som att man företar omläggningar i utrikesförvaltningen, som medföra, att man ena året drar in och andra året upprättar en beskickning och sedan under mellantiden har kostnader, som äro större än dem man tänkte spara in. Detta är ju en ekonomi, som jag förmodar att ingen i denna kammare vill göra sig till målsman för. Vid beredningen av förevarande fråga om indragningar har detta för mig varit en huvudsynpunkt, och alla de olika alternativ, som diskuterats, ha diskuterats icke blott ur synpunkten av vilken betydelse de ha för det svenska näringslivet utan också ur synpunkten: vilka omplaceringar, vilka kostnader för överflyttning, för disponibilitetsarvoden etc. medför det ena och det andra alternativet? Jag kan därför försäkra kammaren, att jag för min del så mycket mindre har någon erinran emot vad statsutskottet säger i slutet på sitt yttrande om att man vid omplaceringar skall aktge på att statens kostnader i möjligaste mån hållas nere, som detta varit en av de ledande synpunkterna vid valet emellan de ifrågasatta indragningarna.

Ang. vakanssättning av sändebudsposten i Bukarest. (Forts.)

Herr **Lindhagen**: Herr talman! Jag förstår nu bättre herr Widell, som ställde sig på den ståndpunkten, att ehuru en representation i Kina bör komma till stånd, man dock nu bör indraga det lilla som finns, när jag hörde honom tala varmt för bibehållandet av legationen i Bukarest. Det är väl så, att när vi här i Sverige och våra ledande personligheter sträcka oss ut över fäderneslandets mera snöda krav och bli internationalister, gå vi inte längre än till att vara goda européer. Bukarest ligger i Europa, och då har Widell funnit det ganska upprörande, att beskickningen där skulle avkopplas, medan han tog saken mycket lätt, då det gällde de stora förhållandena ute i östern. Jag förstår honom och förlåter honom således.

Men jag vill också begagna detta tillfälle att framföra min särskilda tacksamhet till utrikesministern, som ansåg att han kunde med fog och större lätt-
het uppträda mot Widells europeiska syn på saken men tydligen fann det svårare att försvara sin proposition mot mina anmärkningar, när det gällde Kina. För detta indirekta tillmötesgående är jag honom särskilt tacksam.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkterna 5—8.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att för gäldande av Sveriges andel i kostnaderna under år 1933 för Nationernas förbund för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 600,000 kronor.

I en inom andra kammaren av herr *N. Flyg* m. fl. väckt motion (nr 324) hade hemställts, bland annat, att riksdagen måtte avslå regeringens framställning om ett extra förslagsanslag å kronor 600,000 för gäldande av Sveriges andel i kostnaderna under år 1933 för Nationernas förbund.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten hemställt, att riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Flygs m. fl. motion (II: 324), i vad den avsåge förevarande anslag, måtte, i likhet med vad som för innevarande budgetår ägt rum, för gäldande av Sveriges andel i kostnaderna under år 1933 för Nationernas förbund för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 600,000 kronor.

Herr **Nerman**: Herr talman, mina herrar! Jag vill inte på något sätt provocera någon debatt, utan jag tillåter mig bara leda kammarens eventuella uppmärksamhet på vissa synpunkter i samband med denna utgift.

Tanken att förena världens olika stater till en överstatlig enhet är vacker och historiskt riktig. Vi gå, vi tvingas av nöden fram mot ordning, ekonomisk planhushållning och därmed politisk ordning. Men att den ordningen kan komma genom det Nationernas förbund, till vars upprätthållande svenska folket i dag åter skall skänka 625,000 kronor, det betvivlar jag. Den verkliga politiska ordningen kan skapas endast på basis av en enhetlig internationell hushållning. Att vänta världsfreden av en samling stater med ekonomiskt motsatta intressen, det måste jag beteckna som åtminstone en aning naivt.

Vad är detta Nationernas förbund? Det segrande ententekapitalets inbördes försäkring mot sin konkurrent centralmaktsimperialismen och — framför

*Anslag till
kostnader för
Nationernas
förbund.*

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)

allt — mot den internationella arbetarklassen och dess erövring Sovjet-unionen. Det är min enkla definition. Vill jag ha en förnämligare, så kan jag t. ex. ta nuvarande statsrådet Engbergs definition i andra kammaren den 18 mars 1931: »Vad är Nationernas förbund politiskt i våra dagar? Det är regeringarnas förbund. Eftersom regeringarna se ut, får förbundet sitt utseende. I den mån vi ha fascistiska regeringar, som äro medlemmar av Nationernas förbund, i samma mån får Nationernas förbund sin prägel därav. Ju mera demokratiska, ju mer pacifistiskt intresserade regeringar vi ha som medlemmar av förbundet, dess mer kommer det till uttryck i förbundet.»

Herr Engberg har säkert rätt. Nå, har nu Nationernas förbund, sedan de orden fälldes för två år sedan, blivit mindre fascistiskt, mera demokratiskt? Inte just. Ännu ett land, stormakten Tyskland, har blivit fascistiskt. Och en annan stormakt, medlem av Nationernas förbunds höga råd, Japan, har börjat krig mot en kamrat i det rådet: Kina.

Är Nationernas förbund den fredsmakt, som man utger det för? Kan det avvärja krig? Kan det överhuvud taget göra någonting? Blockera Ryssland kunde det 1919, men upprätthålla freden? Sedan fredssluten 1919 har det förekommit över ett tjog krig i världen, större och mindre, som Nationernas förbund inte har kunnat hindra. I varje fall har det ingen pondus gentemot stormakter. Jag erinrar om Mussolinis rövaröverfall på Korfu 1923, där åttskilliga barn dödades. Då läste man i Paristidningen l'Europe Nouvelle om Nationernas förbunds ingripande: »Av hänsyn till italienarnas häftiga känslor har förbundet undvikit att allt för mycket stöta dem för huvudet.» — Japanerna tyckas också ha häftiga känslor just nu, som förmodligen också komma att respekteras. När det gällde Korfu, skrev nuvarande svenska regeringsorganets kåsör följande elakhet, som nog ungefär återger gemene mans uppfattning:

Vi äga förvisso alls ingen grund
till oro för Nationernas förbund.
Ty sitter det bara helt spakt och stilla,
så gör nog ingen stormakt det illa.

Jag skall inte gå in på flera fall utan komma över till dagens aktuella pjäs på Nationernas förbunds teater. Sedan halvtannat år har Japan i flera etapper angripit Kina och slitit till sig stycken därav. Nu senast dundra sedan i förrgår kväll åter kanonerna där ute i en väldig anfallsaktion och tusentals människoliv spillas. Allt medan Nationernas förbund undersöker sedan halvtannat år, om det där kriget är — krig, och man äntligen har lyckats få ihop en resolution, som utdömer Japans handling och kräver att det drar sig tillbaka. Det förekommer ju ett tämligen klart stadgande om att man i sådana fall skall ingripa på allvar. Jag har inte citat ur själva pakten till hands, men jag har Nordisk familjeboks återgivande av bestämmelsen, som lyder: »Om medlem griper till krig i strid mot sina förpliktelser, anses han hava begått en krigshandling mot samtliga medlemmar av förbundet. Dessa skola då omedelbart förklara honom i ekonomisk och kommersiell blockad, varjämte rådet skall föreslå regeringarna, med vilka stridskrafter de skola bidra till hävdandet av förbundsförpliktelsernas helgd.»

Kommer man att sätta makt bakom den dom, som nu har utfärdats? Det behöver ingen riskera. Man säger: »Schas på sig, lilla Japan!» Och så ser man efter, om Japan drar sig tillbaka. Gårdagens krigstelegram och telegrammen i dag också visa, hur litet papperet i fråga imponerar på Japan. Japan vet, att de andra makterna inte mena så allvarligt och i varje fall inte våga släppa lös ett världskrig för Japans aktion. Och Japan hotar att gå ut

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)

ur Nationernas förbund, om det inte får bryta Nationernas förbunds stadgar efter behag. Så mycket förplikta heligt besvurna pakter av rövare.

I Stockholms-Tidningen för i går ger en sakkunnig dansk journalist ett intressant panorama av läget i Nationernas förbund just nu. Jag tillåter mig att citera några rader: »Samtidigt med att Japan av alla krafter förbereder sin nya offensiv, är det intresserat av att framställa sin sak i den mest gynnsamma dager för världens domstol, och kineserna, som satt all sin lit till Nationernas förbund, äro, om de skola följa reglerna, avskurna från att företa sig något förr än om tre månader. (Nå, de ha ju inte väntat så länge.) De ha dock redan samlat stora styrkor i Jehol. Samtidigt vimlar fredsstaden Genève av agenter för ammunitions- och flygmaskinsfabriker, som blott allt för gärna önska hjälpa Kina i det blivande kriget.»

Samma tidning ger en god teckning av de snygga intressen, som ligga bakom det japanska anfall: det är ett storkapitalistiskt monopolföretag, Mitsui-koncernen, under ledning av en baron Mitsui, som »behärskar 60 procent av Japans handel och är österns störste vapenfabrikant och kanske världens rikaste man. Han äger vapenfabriker, silkesväverier, konstsilke- och ammunitionsfabriker, stålverk, oljebolag, elektricitetsverk, flygmaskinsfabriker, bergverk, banker, tidningar, handelshus och rederier. Hans intresseområde är inte bara Japan utan också Korea, Peking, Shanghai, Hongkong, Mandjuriet och de amerikanska besittningarna: Filippinerna och Havaji.» Denne Mitsui — heter det vidare — »startar och finansierar uppror och oroligheter först och främst i Kina men även i andra delar av världen. — I Mandjukuo är det han som regerar. — Reste man i detta ögonblick till Jehol, skulle man utan tvivel finna Mitsuis agenter både bland banditerna, som vålla oroligheterna, och bland militären, som bekämpar dessa. Han underhåller en hel här av äventyrare, och i sina tidningar — hetsar han upp japanerna mot Kina, Amerika och Sovjet. Premiärminister Inukai var hans störste motståndare, ty han ville fred. Han blev mördad. Imamati gjorde det, men bakom Imamati stod Mitsui, som måste ha vägen banad för de män inom officerskamarillan, som vore villiga att handla efter hans vilja.»

Jag har tillåtit mig detta citat för att söka göra klart, vad det är för fredsfaktorer, som sitta i Nationernas förbunds högsta ledning, för att presentera det umgänge svenska riksdagen i dag låter svenska folket betala över en halv miljon kronor i årsavgift till.

Nationernas förbund har i många år sökt lura folken med s. k. avrustning eller åtminstone nedrustning. Hur långt har man kommit med den? Inte ett tuppfjät. Sovjet-unionens förslag — det enda konkreta — har inte ens tagits upp till realbehandling. Man har på det år, som nedrustningskommissionen har funnits till, inte ens kunnat bli sams om hur de olika mordredskapen skola definieras och klassificeras — ty det ligger materiella intressen också bakom det. I stället för nedrustningskonferens blir det upprustningskonferens: det relativt avrustade Tyskland, som skulle bli förebilden för de andra makterna, börjar nu rusta upp och — de andra makterna ha inte makt att förhindra det. Alltså upprustning i stället för nedrustning!

Det råder just nu inga goda konjunkturen för freden, men krigsindustrien arbetar ensam av alla industrier för fullt. För ett par dagar sedan meddelades, hur Bofors arbetar för högtryck och höjer utdelningen. Har manne det fredliga Sveriges speciella krigsvarufabrik affärer med Japan? Jag läste i går i en tidning, att England hade sålt sju äldre krigsfartyg till Japan — samtidigt som man spelar moralisk i Genève! Och i dag nämner ett T.T.-meddelande, att Japan på tre år har köpt 76 äldre fartyg, en sorts ursäkt, som meddelas från England för att visa att engelsmännen inte äro ensamma

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)

utan att det är flera, som ha sålt. Det skulle som sagt vara roligt att veta, om Bofors också säljer till Japan. I alla händelser är det ett fint sällskap, som Sverige i dag betalar för att få umgås med.

Jag förstår mycket väl, att regeringen inte har några vidare illusioner om den s. k. nedrustningskonferensen i Genève. Jag förstår allt för väl utrikesministern, då han i sina åskanden på sin huvudtitel förklarar, att eventuella kostnader för deltagandet i den ekonomiska världskonferensen samt i nedrustningskonferensen i Genève med hänsyn till situationens ovisshet icke för det närvarande kunnat tagas i beräkning. Jag har redan under remissdebatten givit honom mitt villiga erkännande för detta; det var förståndigt. Man skulle bara önska, att man drog konsekvenserna och inställde alla betalningar till humbugen i Genève.

Redan i sitt förut citerade anförande 1931 medgav nuvarande statsrådet Engberg, att hans optimism i fråga om Nationernas förbund hade fått sig en törn: »En rad av besvikelser och gäckade förhoppningar kanta den väg, man passerat.» Samme talare yttrade då vidare: »Vad Sveriges ställning i Nationernas förbund beträffar, vill jag för min del säga, att naturligtvis kan den dag komma, då vi få förbehålla oss fullt fria händer att överväga vårt utträde, om det nämligen visar sig, att en politik börjar dominera, som ej främjar fredens och avrustningens intressen. Men vi äro ej där än. Avrustningskonferensen, som jag visserligen själv ej tror mycket på, sammanträder den 2 februari 1932, och vi böra avvakta och se, huruvida och vilka resultat som kunna utvinnas ur konferensens arbete, innan vi börja diskutera lämpligheten av att ompröva vår ställning till förbundet.»

Vi skriva i dag den 22 februari 1933. Har utvecklingen varit ägnad att stärka förtroendet för Nationernas förbund? Man skall ha mycket små anspråk för att svara ja. Nittonmannakommissionens uttalande mot Japan är ett papper, en vacker gest som inte kommer att imponera på Japan — kanoerna dundra i telegram efter telegram i dag — och som inte heller kommer att utlösa handling av Nationernas förbund som sådant. Att vissa stormakter kunna ingripa och påverka utvecklingen, det är mycket möjligt, men det är en helt annan sak än Nationernas förbund. Jag tycker tiden skulle vara inne för en hel del både socialdemokrater och övriga demokrater att öppet säga ut den uppfattning, de nog litet var ha i grund och botten om vad som med så stora ekonomiska uppbåd av folken utföres nere i Genève. Men varför stöder man från demokratiskt håll Nationernas förbund? Jag tror det är ytterst därför att Nationernas förbund är den organisation eller rättare det halmstrå, som man hoppas skall av de kapitalistiska staternas eget samfällda intresse hålla ihop freden, hålla situationen flytande, bevara status quo åtminstone. De kapitalistiska staterna frukta vad som kommer efter ett nytt krig. Herr Engberg gav i sitt anförande också uttryck för den tanken, då han yttrade: »kapitalistklassen» — ja, han använde litet oparlamentariska ord, det var som sagt år 1931 — »kapitalistklassen fruktar att om ett nytt krig utbryter, står bolsjevismen som segrare på ruinerna av civilisationen».

Av två onda ting väljer alltså även socialdemokratin det minst onda; hellre än man tar risken av ett arbetarnas välde hänger man med kapitalismen i hopp att den i alla fall inte skall råka i krig och därmed öppna porten för arbetarklassens välde. Men bland massor även av socialdemokratiska arbetare här i landet börjar den gamla marxistiska uppfattningen, som socialdemokratin hade förr även officiellt, att dyka upp igen, den att först arbetarklassens genomförande av en socialistisk planhushållning i världsskala är en verklig borgen mot krig. Först då äro de motstridiga intressena, som nu skapa krig, upphävda. Varje socialist är på det klara med att det är kapitalis-

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)

mens intressen, som dominera staternas utrikespolitik och därmed också Nationernas förbund. I stället för att hänga kapitalismen i kjolarna och vara imperialismens åtminstone indirekta agenter, i stället för att förlita sig på diplomatiens alltjämt obrutna hemliga ränkspel borde man från arbetarsidan lita mer på egna maktmedel. Vilka de äro, det ha åtskilliga internationella kongresser talat om redan före världskriget. Det fanns en tid, då även det parti, som nu sitter i regeringsställning, hade den saken klar. Det var inte kamp för freden med fraser, som ingenting uträtta, det var den klara parollen myteri och social revolution som svar på en statlig krigsförklaring. Det är fortfarande den klass- och ansvarsmedvetna arbetarrörelsens väg. Ett Nationernas förbund, där kapitalismens och dess tjänare fascismens inflytande för varje dag växer, kan inte garantera freden. Först när de produktiva massorna, som inte ha några intressen efter kartgränser, i revolutionär enhetsfront ha slagit ned den hushållning, som utgör grunden för krigen, och skapat en ordnad världshushållning för arbetande människor, först då kan ett nytt nationsförbund bildas, som folken ha nytta av och kunna med nöje betala sina kontingenter till.

Jag har känt mig skyldig att lägga fram de här synpunkterna till ackompanjemangt av de japanska kanonerna. Av hänsyn till den digra dagordningen har jag inte velat ta upp tid med att tala om de risker, som särskilt ett litet lands medlemskap i Nationernas förbund innebär utan att å andra sidan ge några som helst garantier för freden. I en annan motion har mitt parti yrkat Sveriges utträde ur Nationernas förbund. Jag ber att få yrka bifall till den kommunistiska motionen om avslag i första hand på den punkt vi nu behandla om 600,000 kronor för Sveriges medlemskap i Nationernas förbund och ber att få återkomma vid nästa punkt.

Herr Lindhagen: Herr talman! I olikhet med den föregående talaren skall jag yrka bifall till det förevarande anslaget, men med förbehåll av några *rekommendationer*, såsom folkförbundets nittonmannakommission kallar sina framställningar.

Ser du, käre Nerman, saken är den, att man kan inte skapa någon ny värld utan att människan blir herre över sig själv. Så länge vi treva oss fram med det gamla människomaterialet, uppnås aldrig något oförbränneligt ideal. Man kan om varje sådant försök säga spydigheter och påpeka att det är skönmålningar. Min *drömda* värld ligger bortom liberalismens och socialismens oundgängliga pionjärarbeten. Det är en epok, som kommer till synes endast genom lidande och evolutioner. Intet av mellanleden kan säga sig vara representant för den högsta fullkomningen. Jag tror icke nämnda framfärd skulle gagnas av sådana formella åtgärder som exempelvis Sveriges utträde nu ur folkförbundet. Livets mening ligger i sinnelagets försjunkande i realiteternas böljegång, och därför har även jag försökt pionjera efter måttet av min förmåga. Tidsströmningarna ha nu omsider tvingat folkförbundet att övergiva den konventionella pacifismen och försöka pejla djupen. Låtom oss nu bida vad det kan leda till.

Med dessa förberedande rekommendationer ber jag, herr talman, att få övergå till mitt ämne, nämligen tidens försök att finna sig till rätta i den situation, som nu föreligger. Därvid kommer jag även in på den inför världsproblemet visserligen lilla men för oss viktiga frågan om samarbetet mellan regering och riksdag i Sveriges utrikespolitiska angelägenheter med utgångspunkt från det anslag, som nu föreligger, och den situation i världen, som ligger bakom detta anslag.

Det står i regeringsformens § 57, att svenska folkets urgamla rätt att sig självt beskatta utövas av riksdagen allena. Det återfinnes ingenting motsva-

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)
rande i riksdagsordningen. Det är således en särskild appell till regeringsmakten att komma ihåg detta riksdagens privilegium.

Förutsättningarna för att svenska folket allena skall utöva sin beskattningsrätt äro tveggehandade. Den ena är, att riksdagen får tillfälle att någorlunda förstå ändamålet med anslagen, alltså att den får de erforderliga upplysningarna, det erforderliga samrådet. Den andra är, att riksdagen också förbehålles rätt lika mycket som den även har plikt att giva direktiv för användningen. Under dessa två huvudrubriker skall jag nu granska det föreliggande förslaget i situationens ljus.

Vartill skola dessa 600,000 svenska kronor användas? Det är den första frågan.

Förmodligen för att åstadkomma en förnuftig världspolitik. Ledningen av detta arbete är i Europa för tillfället uppdragen åt folkförbundet. Detta är ju ett försök från en dålig värld att bli en bättre. Så elak får man väl icke vara, att man förnekar den saken. Förbundet har visserligen en konkurrent i sovjet, som vill bygga världsordningen på en annan grund redan nu. Sovjet vill bland annat utplåna nationalitetsbegreppet. Sålunda har det från oss kommande namnet Ryssland utplånats från benämningen på deras stater. Sovjet befinner sig dock liksom folkförbundet ännu i ett övergångsstadium. Fängelser och avrättningsplatser visa att det i åtskilligt ännu är allenast en variation av den gamla världen. Det står sålunda vid sidan av varandra två maktkoncentrationer, som man kan kalla för Genève och Moskva. Båda vilja förbättra mänskligheten. Vi svenskar befinna oss nu i Genève, och därför är det skäl att vi sysselsätta oss med det. Ty det går ju inte att besluta här i dag i riksdagen, att hela världen skall hoppa över till Moskva. Vi befinna oss i Genève och måste ta saken sådan den föreligger.

Folkförbundets ledning står nu inför den största påfrestning, den upplevat, men en påfrestning, som man väntat på, för att få se vad folkförbundet kan uträtta. Redan det är ju ett framsteg. Jag vill då hava sagt, att svenskarna, som skola vara med om detta försök att pacificera världen i en svår tid, borde få veta någonting om vart de här pengarna egentligen ta vägen och riktlinjerna för deras användande. Riksdagen borde fått sådana upplysningar av regeringen. Enligt § 56 i riksdagsordningen, i dess lydelse av år 1921, beredes riksdagen möjlighet till sådana upplysningar. Den paragrafen kallades i den officiella diskussionen för ett stort framsteg i förhållandet mellan regering och riksdag i svensk utrikespolitik. Hur ser då detta stora framsteg ut? Jo, endast om konungen prövar lämpligt, så äger han ge meddelande till riksdagen, och detta meddelande skall nödvändigt vara muntligt — så föraktar man riksdagen i alla fall. Vidare bestämmer konungen, om det skall behövas inför lyckta dörrar, vilket konungen hittills alltid ansett; jag vet inte något undantag. De mest påtagliga saker, som det kan talas om på vilken gata som helst, meddelas endast inför lyckta dörrar. Det blir ett slags spökhistoria, som skall berättas för barnen i den europeiska barnkammaren. Detta är en förolämpning mot representationen och sunda förnuftet, samvetsgrant utövad från alla regeringarnas sida.

Nå, i denna fråga, när så mycket står på spel, var är då *regeringen*? Den anser icke »lämpligt», att riksdagen i denna ödestimma ens vet någonting. Den följer gammal praxis, den följer grundlagen, den är grundlagstrogen.

För övrigt, regeringen vet ju, att riksdagen inte är intresserad. Se på de tämligen tomma bänkarna här, så snart vi komma till en utrikespolitisk fråga! Riksdagen förtjänar intet annat öde, ty den intresserar sig inte för utrikespolitiken, och regeringen underlåter gladeligen att intressera riksdagen för den. I stället tillägnar sig regeringen diktatur och menar: vi släppa det där slappa

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)

sällskapet och utöva ensamma måttlig utrikespolitik inför lyckta dörrar där uppe. Det ligger någonting i ett sådant sinnelag; jag klandrar knappast regeringen. Det är riksdagens fel att regeringen är som den är, men vore jag medlem av statsrådet, skulle det se ut på helt annat sätt.

Jag har alltid varit med om att efterlysa utrikespolitiska meddelanden till riksdagen, ty vi ha som sagt aldrig sett, att någon regering ens av gunst och nåd erinrat sig riksdagens tillvaro, förrän man käxat, sprungit i trappor och kommit med interpellationer. Det är det enda, som en minoritet kan göra, och då har det kommit några magra, temperamentlösa meddelanden inom lyckta dörrar. Protokoll få icke heller föras utan endast anteckningar om, vilka som därvid yttrat sig. Vad är det för bortkastat munväder! Man kan inte ens få bevara ett bidrag till kommande tiders kännedom om vår tids mentalitet. Vi befinna oss sålunda fortfarande i den totala europeiska barnkammaren, och där spelar hela regeringen med. Till och med »excellenser», vilket betyder »det utmärktaste som finns», nedlåta sig till att stå som sujetter i detta lustspel. Detta om regeringen och riksdagen.

Får svenska folket utanför riksdagen någon upplysning genom *tidningspressen*? Nej, inte alls, man följer icke här med sin tid, åtminstone endast ytterst sparsamt. Ibland läcker det ut sådana där uppseendeväckande historier, som Stockholmstidningen nu innehållit och som Nerman tog för Guds ord. En bättre värld bygger man inte på tillfälligt tidningsreportage. Jag kan inte tro, att en sådan världshistorisk tilldragelse som konflikten i Östern beror på en enda person, som har mycket pengar, och jag har ock fått uppgift från annat håll, att det är ett fullkomligt misstag. Ja, fullkomligt misstag är väl ingenting, men det lär i alla fall vara ett stort misstag.

Nå, riksdagen och svenska folket lämnas i okunnighet om vad som här tilldrager sig och svenska folkets rätt att allena sig beskatta blir på detta sätt endast att i god tro anslå pengar, och sedan gör riksdagen och pressen vad de vilja. För de enskilda återstår då endast att var för sig söka skaffa sig nödortfölig upplysning.

Jag har brunnit av behov att få veta, vad de skilda parterna säga. Jag förstår, att vad som skvallras i korridorer och reportage inte är vederhäftigt, och därför har jag försökt på egen hand bilda mig en mening.

Förhållandet är, att Japan nu har 90 miljoner invånare, och befolkningen ökas årligen med 1 miljon människor, på sina små öar och Mandsjuriet 30 miljoner, vilket också är en aktningsvärd summa. Intressant och belysande för situationen är, att det stora invånareantalet i Mandsjuriet tillkommit under de sista åren genom att en miljon kineser årligen invandrat i Mandsjuriet. Det är en emigration så oerhörd, att det endast kan förekomma från ett så stort rike som Kina. Av dessa 30 miljoner invånare i Mandsjuriet äro 28 miljoner kineser och 2 miljoner andra folkslag. Japan säger, att av de senare en miljon är japaner.

Nu kommer folkförbundet med sin stora insats. Man får verkligen säga, att där har förbundet nödgats engagera sig så kraftigt, som man kan begära av en så ofullkomlig skapelse i början av dess tillvaro. Dess nittonmannakommitté säger, att Kina är suveränt över Mandsjuriet; det har förbundet rättighet att säga enligt folkförbundspakten. Vidare förklaras, att Mandsjuriet skall erhålla en vidsträckt autonomi under Kinas överhöghet, samt att Japans och även andra staters intressen inom Mandsjuriet skola skyddas. Att döma av det upplysningsarbete, som gjordes först sent i går kväll genom att vår minister i Konstantinopel Boheman, vilken från Genève under 25 minuter i radio berättade åtskilligt, som ibland avbröts av störningar i atmosfären, skulle det bildas en stor världsunderhandlingskommitté med ledamöter

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)
från olika stater. Därtill lades den uppseendeväckande underrättelsen, att Sverige och Norge »avböjt» att inträda i kommittén. Det är då inte med min tillåtelse åtminstone, och inte heller med riksdagens. Sådant får man veta per radio från Genève. Vem har här varit »Sverige», gissningsvis Boheman, Sandler eller regeringen? Ett uppseendeväckande ringaktande i varje fall av riksdagens medbestämmanderätt! Men som sagt, riksdagen synes vilja ha det på det sättet, och då må den också ligga som den bäddat.

För att skaffa mig ytterligare vetande har jag givetvis tillämpat domstolar-
nas grundregel att även andra parten skall höras (audiatur et altera pars). Jag satte mig således igår i förbindelse med Japan och Kina — inte »officiellt», utan helt enkelt och praktiskt genom privat hänvändelse till deras legationer i Stockholm. Jag omtalade, att jag behövde några upplysningar och kanske skulle använda dem i dag i riksdagen. De visste sålunda vad som förestod, men gjorde ej någon invändning utan lämnade ivrigt och villigt uppgifter och svar på mina frågor. Dessutom lämnades mig en hel börda med böcker och annan litteratur, men jag har ej hunnit läsa dem i natt.

Den *japanske* ministern sade, i korthet återgivet, följande:

Japan hade, uttryckt i svenska kronor, nedlagt 4 miljarder i Mandsjuriet. Japan har ordnat allting där på europeiskt sätt. Den stora kinesiska invandringen beror väsentligen på, att kineserna föredragit att komma till ett ordnat samhälle, där de kunna njuta trygghet till liv och egendom. För denna ordning behövs buffertstat, som ej kan organiseras av Kina eller mandsjurerna utan Japans hjälp. En sådan buffertstat är väl icke någonting okänt i historien och ingenting orimligt i och för sig. Mandsjuriet har ju bildat en avskild stat under olika skeden, och varför skulle det inte kunna bli det nu också? När man nu till och med åter tar den gamla mandsjuriska dynastien som dess högsta representant, så återgår man endast till historiska anor.

Nu har, fortsatte ministern, Japan som huvudsaklig uppgift att skydda sina intressen i Mandsjuriet samt införa ordning, som är nödvändig för samfärdsel med grannar. Kina däremot har icke lyckats med att stabilisera förhållandena i riket och skulle således ej heller förmått det i Mandsjuriet. Nankingregeringen vore visserligen till namnet en nationell regering, men den behärskade endast ett mindre område av landet. En kinesisk supremati över Mandsjuriet skulle vara en omöjlighet. Kina kan icke sammanhålla denna stats organisation. Detta erkännes också från folkförbundet, som emellertid lärer vilja övertaga ordningens upprätthållande med hjälp av ett gendarmeri. Detta var lika litet utförbart och — på min fråga vem som skulle bekosta detta gendarmeri — svarades att det vore även ett vitalt spörsmål.

Då jag emellertid ansåg dessa upplysningar otillräckliga, sporde jag efter vad som låg bakom det stora problemet, om det icke var befolkningsfrågan och om anledningen att så få japaner koloniserat sig i Mandsjuriet. Man har mångenstädes föreställt sig även med ledning av japanska uppgifter att trångboddheten och jordhungern var kärnan i problemet. I föredrag ute i landet har jag plågat betona även denna sida av saken. Den japanske ministern bekräftade nu denna uppfattning, men på ett överraskande sätt. Ja, då kommer det verkligen in som det primära.

Japans befolkning, svarade ministern, ökas årligen med över en miljon invånare. Åt denna miljon måste skaffas försörjning. Japanerna vilja dock ogärna lämna sitt land. Om man låter dem få ett tillfälle att slå sig ned anorstädes köpa de gärna resebiljett tillbaka, så snart de samlat ihop litet pengar. De äro nämligen vana vid livet i Japan och trivas icke med någonting annat. Detta har medfört, att Japan icke har så stor kolonisation i Mandsjuriet. I Brasilien förefinnes åtskillig japansk kolonisation, men samma hem-

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)

längtan förspörjes även där. I hela världen finnes endast en miljon japaner, som bo utanför Japans område under det att »ni svenskar ju ha 2 miljoner emigranter endast i Nordamerika». Men hur skola ni då reda er? frågade jag. Jo, huvudsaken för oss blir, svarade ministern, att öka vår industri med dess utsikter till avsättningsmöjligheter särskilt i Asien och Afrika. Japanska industrien måste även såsom den svenska lägga an på kvalitetsvaror. Ehuru de svenska tändstickorna voro dyrare än de japanska, trängde de förra dock ut de senare både i Sydafrika och i Kina. Men för att driva denna industri måste Japan ha råvaror, särskilt kol och järn men även annat, som finns i Mandsjuriet men icke i Japan.

Ett olyckligt land, tänkte jag, vilket måste bygga hela sin framtid på en forcerad industrialisering. När detta bländverk till sist slocknat, komma stora prövningar att övergå detta idoga folk. Men då är det kanske för sent att begära sin andel av jordens oupptagna jordbruksområde.

I detta sammanhang jävade ministern även en svensk tidningsuppgift för någon tid sedan, att japanska regeringen skulle utfärdat ett manifest till folket om önskvärdheten av minskning i barnantalet. Även detta har jag ridit ned. Ett sådant manifest har aldrig utfärdats, sade ministern. Japanska folket hedrar särskilt barnrika familjer, varpå ministern anförde exempel.

Härefter begav jag mig till *kinesiske* ministern, vilken, i korthet refererat, meddelade följande:

Mandsjuriet är ett gammalt kinesiskt rike. Deras nationalregering i Nanking är visst icke maktlös utan får allt mer välde över hela landet och driver med framgång alla separata strävanden tillbaka. Kina var emot Nationernas förbunds avsikt att ställa Mandsjuriet under särskild kontroll. Den ville och kunde Kina självt utöva. Japans avsikt var i själva verket att annektera Mandsjuriet, utvidgat med provinsen Jehol. Kineserna hade i alla tider varit ett fredsälskande folk och försökt undvika krig. Det hotade ej någon fara från Kina, blott landet tilläts att utan inblandning från främmande intressen konsolidera sig och giva världen del av deras verkliga kynne.

Nu övergår jag till situationen i Östasien för närvarande. Vederbörande i Genève — och där ha de fått hela världen med sig — ha ställt japanerna vid skampålen och förklarat, att de bära sig förfärligt oskickligt åt. Jag gillar inte alls en lösning av världsproblemen på deras sätt. Men är det inte efter europeiskt föredöme och icke heller alldeles utan europeiskt vållande? Har icke hela Europa under sina utvecklingstider fört oskäligen krig och gått fram på det sättet och har det icke sökt lägga under sig alla kolonisationsområden och jordens rikedomar i övrigt under mottot: »endast för européer»? Asien anses ju vara efter Europa i utveckling, och då bör det väl vara för européen så mycket mindre överraskande att återfinna sin egen spegelbild i vad som nu sker. För övrigt är Asien verkligen så långt efter Europa? En världsdal, som skapat världskriget, vilket ligger alldeles inpå oss, har föga anledning att skruda sig i helgongloria över att man i andra världsdal uppför sig på precis samma sätt som européerna själva nyligen gjort och, som det nästan ser ut, fortfarande komma att göra.

Man måste vidare fråga Genève, om det ifrågasatts någon omröstning bland de 30 miljonerna invånare i Mandsjuriet. De kanske föredraga autonomi för att vara riktigt i säkerhet, men vilja de komma till Kina utan den säkerheten, anser jag att de principiellt ha rätt att fordra det. Att Mandsjuriet är ett gammalt kinesiskt land, är väl påtagligt, såvitt jag förstår, och dess nuvarande befolkningsstock visar att det i varje fall i vår tid är övervägande kinesiskt befolkat. Men därmed stannar icke Genève's förpliktelse. Den kulminerar i svaret på den avgörande frågan på problemets kärnpunkt, nämligen hur äm-

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)

nar Genève draga försorg om Japans årliga befolkningstillskott av 1 miljon människor?

Den framstöt från folkförbundet, som nu väntas, inlåter sig, förefaller det, föga på denna angelägenhet. Förbundet har i alla fall tagit ett historiskt steg från den konventionella pacifismen till realiteternas värld genom sin sannolika förklaring om att Kina skall förklaras vara suveränt över Mandsjuriet. Det är ock till sina konsekvenser överskådligt. Kineserna få ett stöd i folkförbundsresolutionen i sitt krav, exterritorialitetsrättigheterna på Kinas jord skola försvinna, ty även där gäller det ett stycke av Kinas eget land. Anledningen till att man kunnat ena stormakter och smärre makter i Europa kan möjligen delvis bero på, att ytterligare stärkande redan nu av en så väldig makt som Japan är farligt för stormakternas besittningar i Asien.

Ja, alla behärskade folk i Asien och Afrika kunna ju nu framträda och fordra, att Nationernas förbund förklarar, att den jord, som de och deras förfäder sedan urminnes tider besuttit, är deras tillhörighet och ingen annans.

Jag övergår nu till den andra huvudpunkten, nämligen *riksdagens rätt att kräva riktlinjer för det anslag, som den nu beviljar*. För alla nya ämbetsverk måste ju Kungl. Maj:t framlägga riktlinjer, som av riksdagen godkännas. Annars blir det icke några pengar. Folkförbundet är i väsentlig mån ett sådant ämbetsverk. Svenska riksdagen behöver sålunda få upplysning om dessa direktiv — åtminstone jämlikt § 56 riksdagsordningen. Det har uteblivit till och med i år liksom många andra gånger. Herr Sandler har väl i sina trägna göromål inte haft uppmärksamheten riktad därpå, men han är tillmötesgående, och jag hoppas, att vi under denna riksdag fastän för sent kunna få åtminstone en sådan där sällskapsteater, så att man märker i landet, att det i alla fall finns en riksdag.

En allvarsam sak är också att Sverige, enligt gårdagens radiomeddelande från Genève, avböjt att deltaga i den kommitté, som skall utreda och ordna situationen i Östern enligt nittonmannakommitténs rekommendationer och därvid även förebygga, att förbundet blir uppfordrat att tillämpa sina sanktioner, om vilka kommittén visligen icke talar.

Det bör ock påminnas om publikation av regeringens instruktioner för våra ombud i Genève till kännedom för riksdagen och svenska folket. Det har interpellrats och motionerats därom, men angelägenheten har strandat på riksdagens ligkiltighet och regeringens maktfullkomlighet.

Slutligen bör riksdagens inflytande i utrikesärendena ökas från ett nådigt meddelande inom lyckta dörrar till ett samråd och en medbestämmanderätt inför öppna dörrar. Men kan man tänka sig — förra året föreslogs av den dåvarande regeringen själv ett avsevärt framsteg i detta avseende. Riksdagen skulle äntligen få ett självständigt och förnuftigt *utrikesutskott*, och vad inträffade? Jo, en konstellation mellan ledarna av de två största partierna, herrar Möller och Trygger, föll i varandras armar och störtade saken i första kammaren. Därigenom föll frågan också i andra kammaren, som kom på efterkälken, tyvärr, vilket icke är grundlagens mening. Några yrkanden gjordes ens icke där av uppgiven tröstlöshet över medkammarens beslut.

Då riksdagen bär sig åt på det sättet, kan man inte klaga över att regeringen skänkes förevändningar att sköta utrikesärendena själv. Partiernas ledare sitta belåtna och gonade i det missfoster, som kallas utrikesnämnd och saknar motsvarighet i världen. Vad är det för en inrättning? Jo, en nämnd, som ej får beredelsestid, som ej får fatta beslut, ej får föra protokoll, ej får yrka någonting och ej på något sätt står i kontakt med sina kommittenter i riksdagen. Dessutom har den en dubbel tystnadsplikt: en ovillkorlig, som Konungen föreskriver, och en villkorlig, som man får använda, om man vänder

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)

sig till »inom det politiska livet erfarna personer». Jag vet inte, om jag hör dit. Jag har en gång fått ett sådant meddelande från herr Trygger, det medger jag, men icke från herr Möller. Och icke nog med detta, utan dessa »erfarna personer» skola också »iaktta den största varsamhet i avseende å meddelanden till andra». Kan man tänka sig grundligare garantier för att den där villkorliga tystnadsplikten också skall bli ovillkorlig. Så har det ock logiskt gestaltat sig i det praktiska livet. Där sitter tillika Konungen såsom självskrivnen ordförande, fastän det i grundlagarna står, att Konungen icke får åhöra förhandlingar i riksdagen ens från läktaren, emedan riksdagsmännen kunde taga intryck av hans höga närvaro. Vad skall inte då hända, när han sitter vid samma bord. I fjol sade herr Reuterskiöld så riktigt här i kammaren, att nämnden inte var någon riksdagsdelegation, ity att den vände ryggen mot riksdagen. Och den betänksamme herr Westman uppträdde och kallade utrikesnämnden till och med för en förgylld råttfälla.

Ute i landet talar man om att »makten fördummar». Det får man inte säga parlamentariskt; men jag skulle vilja säga, att om man får makt i en utrikesnämnd t. ex., så visar i alla händelser erfarenheten, att detta icke gör oss klokare än förut. Så gick det med regeringens eget försök att ge riksdagen något reellt inflytande på utrikesärendena.

Man kan ju göra framställningar i riksdagen motionsvis eller interpellationsvis, och vad det leder till veta vi. Det är förvånande att i utrikesnämnden ej ens yppas någon skillnad mellan partierna. Partier finnas med vitt skilda världsåskådningar. Skall aldrig kunna uppnås något uttryck åtminstone i motiveringen för detta? Jag har livlig erfarenhet av detta egyptiska mörker i landet. Utrikesminister Undén sade 1926 i ett föredrag, att i utrikespolitiska frågor finns ingen skillnad mellan partierna i Sverige, och det är riktigt, ifall man utbyter ordet »partierna» mot »partiledarna». Det visar sig också i organisationen av vår representation i Genève. Vilken regering som än sitter, skickar den en högerman, en frisinnad-liberal och en socialdemokrat dit ned såsom representanter i församlingen. Alla tre få samma instruktion, och alla tre uppfylla den lika villigt, vare sig det är en högerministär eller en socialdemokratisk ministär, som meddelat densamma.

Hur det går, när det motioneras om de djupgående orsakerna till ofreden eller något sådant har jag erfarenhet av redan från den tid, då jag tillhörde andra kammaren. Ordföranden i femte tillfälliga utskottet — utrikesfrågor gingo på den tiden till detta tillfälliga utskott — var merendels en socialdemokrat, som nyanslöst och allt för oförstående, syntes det mig, förde talan för utskottets avslagsyrkanden. De övriga partiernas representanter behöfde inte ens yttra sig. Och så föll förslaget. På samma sätt har det varit ordnat här i första kammaren. Senast förra året var det tillfälliga utskottets ordförande den sympatiske socialdemokraten Wagnsson, som ansåg sig nödgad att sympatilöst och ensam tala mot motionerna om fredsfrågans realiteter. Av de andra partiernas representanter behöfde inte någon yttra sig.

Är det icke rimligt, herr talman, att då så vitt skilda världsåskådningar förmenas här vara representerade, detta förhållande någon gång kommer till uttryck åtminstone i motiven i de viktigaste utrikesfrågorna, så att kammaren kan få till livs åtminstone några nyanser?

Men så kom folkriksdagen, och jag har tillåtit mig att vid denna riksdag sätta första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden år 1932 emot folkriksdagens samtidiga uttalanden. Folkriksdagens tillkomst och beslut visa, att betydande lager inom svenska folket ha egna meningar om nödvändigheten att gå till grunden med tingen och inte bara röra sig på ytan av de utrikespolitiska företeelserna.

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)

På grund av vad sålunda anförts ber jag, herr talman, att få framställa det yrkandet, att riksdagen måtte bevilja det äskade anslaget till Nationernas förbund men med uttalande tillika:

att ett meddelande och samråd med riksdagens kamrar bör såvitt möjligt ske vid viktiga avgöranden inom förbundet;

att regeringens instruktioner för sina ombud i Genève även så vitt möjligt ske i lämpligt samråd med riksdagens kamrar;

att instruktionerna under alla förhållanden publiceras, där ej viktiga skäl tala däremot; samt

att svensk utrikespolitik bör inom förbundet beflita sig särskilt om avveckling av ofredens djuggående orsaker.

Herr Widell: Herr talman! Såsom den förste ärade talaren i denna fråga erinrade, föreligger det en motion om Sveriges utträde ur Nationernas förbund. Den motionen har av kammaren remitterats till konstitutionsutskottet, och enligt vad jag nyss hörde av konstitutionsutskottets ärade ordförande, torde det inte dröja så länge, innan utskottets betänkande över motionen kommer före i kammaren. Vi få då tillfälle att debattera förtjänsterna och bris- sterna hos Nationernas förbund.

Det spörsmål, som föreligger i dag, är en ren statsregleringsfråga. Det är inte alls fråga om huruvida Sverige skall vara medlem av Nationernas förbund eller icke, utan det gäller i dag först och främst, om Sverige skall betala till Nationernas förbund det bidrag, som Sverige traktatenligt är skyldigt att erlægga. Det andra spörsmålet är — om man besvarar den förra frågan jakande — till vilket belopp detta bidrag skall upptagas i riksstaten.

Vad den första frågan beträffar har jag redan sagt, att Sverige traktatmässigt är skyldigt att erlægga bidrag till Nationernas förbund enligt i förbundspakten bestämda grunder. Det är ju möjligt, att om Sverige vägrar att betala, det inte skulle föranleda någon exekution emot Sverige med vapenmakt, men Sverige har hittills alltid infriat sina internationella förbindelser, och jag är övertygad om, att det inte finns någon här i kammaren, som i grund och botten skulle vilja tillstyrka ett förslag, att Sverige i detta fall skulle underlåta att fullgöra sina förpliktelser.

Jag utgår sålunda ifrån att Sverige kommer att betala till Nationernas förbund vad det traktatmässigt är förpliktat att betala. Frågan är då, med vilket belopp bidraget skall upptagas i riksstaten. Därvidlag har statsutskottet granskat den av Kungl. Maj:t framlagda anslagsberäkningen, som icke givit anledning till någon erinran. Utskottet har därför tillstyrkt Kungl. Maj:ts framställning och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Åkerberg: Som den siste ärade talaren har påpekat, gäller det här inte frågan, huruvida Sverige skall tillhöra Nationernas förbund eller inte. Jag misstänker, att om riksdagen beslutar avslå det här begärda anslaget, komma vi ändå att hamna utanför Nationernas förbund.

Jag begärde ordet med anledning av herr Nermans anförande, som visserligen mera var en akademisk produkt men som kanske dock påkallar ett par ord till svar. Herr Nerman har talat hårda ord om Nationernas förbund. Om han skulle tillämpa samma principer på sig själv, skulle han minst sagt begå självmord, därför att han inte lever i den bästa av alla världar. Under alla förhållanden skulle han lämna denna riksdag, där han så sällan har medhåll i sina förslag. Herr Nerman har inte gjort några ansatser i den riktningen och håller gladeligen sina tal här, och han kvitterar ut sitt arvode också. Jag

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)

misstänker, att han gör det i den stilla förhoppningen, att riksdagen skall bli bättre, kanske till och med tack vare herr Nermans ansatser.

Jag förstår inte, varför man inte skall kunna tillämpa samma sunda principer även på Nationernas förbund. Vi böra kunna vara med i folkförbundet i förhoppning om att vi så småningom skola göra det bättre. Den nuvarande demokratin har ju vuxit fram ur ganska blygsamma förhållanden. Om den tidens människor — såsom herr Nerman nu vill göra — kastat yxan i sjön, hade vi säkert inte stått, där vi nu stå. Ingen kan väl göra gällande, att Nationernas förbund är idealiskt men man får ju inte ha för stora anspråk. Det bästa kan vara en fiende till det goda, heter det.

Jag tror också, att det är orätt att säga, att Nationernas förbund inte har utträtt någonting för freden och för den internationella rättsordningen. Vad nu beträffar den pågående konflikten mellan Japan och Kina är det väl antagligt, att om Nationernas förbund inte funnits, Japan för länge sedan hade genomfört sitt rövartåg. Herr Nerman tror, att förbundet nu i fortsättningen skall falla till föga för de japanska kraven. Jag har den tron, att man kan hysa en alldeles motsatt uppfattning, nämligen att Nationernas förbund verkligen skall kunna hindra genomförandet av den japanska imperialismens planer. Under alla förhållanden är ju Nationernas förbund det enda hindret för dessa planer.

Det är rätt, som herr Nerman säger, att det är stormakterna i Nationernas förbund, som dominera, men man får inte heller bortse ifrån den betydande roll, som de mindre staterna ha spelat såsom påtryckare och opinionsbildare. Särskilt i den japansk-kinesiska konflikten har Sverige varit i tillfälle att spela en hedrande roll som pådrivare och som värnare av motståndet emot våldspolitiken. Sveriges utträde ur Nationernas förbund skulle alltså innebära ett försvagande av de krafter inom förbundet och därmed inom hela världssamhället, som verkligen kunna föra mänskligheten fram mot det lycksalighetstillstånd, som herr Nerman tror sig kunna representera. Han målar ut det där lycksalighetstillståndet så vackert, men som den marxist han vill vara borde han veta, att ett sådant inte trollas fram utan växer fram ur de redan befintliga institutionerna. Om man sätter sig med armarna i kors och resignerar, kommer man ju ingen vart.

Jag vill upprepa vad jag sade nyss, att Nationernas förbund inte är idealiskt. Men om förbundet bleve upplöst och fölle samman, skulle gärdet vara upprivet för allsköns förvirring och anarki i världen, och framför allt skulle världsoptionen förlora det enda organisatoriska stöd, som den har att hålla sig till, när det gäller att vinna mark för den rättsordning, som särskilt de mindre staterna borde ha anledning att slå vakt om..

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till det begärda anslaget.

Herr **Nerman**: Till svar på vad herr Åkerberg har yttrat ber jag få säga, att jag inte har yrkat på att vi skola kasta yxan i sjön utan tvärtom att man skulle taga yxan i handen.

Ett bättre tillstånd, säger herr Åkerberg, växer fram ur förhållandena. Jag vill erinra herr Åkerberg såsom socialist om att det växer fram endast genom kamp mot de gamla förhållandena.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Sandler**: I anledning av vad som förekommit under denna debatt skulle jag vilja ge ett svar på en punkt, lämna en upplysning och slutligen göra en reflexion.

Herr Lindhagen sade, att när det gäller att bevilja ett sådant anslag, borde

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)
ju riksdagen få veta, hur pengarna skola användas. Det var den del av hans anförande, som närmast anslöt sig till det ärende, som nu är före till behandling.

Jag vill endast till detta säga, att det ju är en solklar rättighet för riksdagen att få besked om vartill dessa pengar skola användas. Detta besked har givits i huvudtiteln under den ifrågavarande punkten, där en redogörelse i sammandrag lämnas för Nationernas förbunds utgifter, vartill detta belopp utgör ett bidrag. Skulle närmare upplysningar än de som givits i huvudtiteln, av riksdagen önskas i detta hänseende, skulle det naturligtvis inte finnas ringaste hinder att lämna dessa mera utförliga uppgifter i saken.

Sedan vill jag lämna en upplysning i anledning av en passus i herr Lindhagens anförande. Han hade från tidningarna fått den uppgiften, att Sverige avböjt, som hans ord föllo, att komma med i en världsunderhandlingskommitté i Kina—Japan-konflikten, och herr Lindhagen hade i varje fall för sin del inte givit lov till att ett dylikt besked finge lämnas. Jag föreställer mig nu, att för den händelse man givit ett motsatt svar, alldeles samma reflexion kunnat göras, nämligen att herr Lindhagen eller herr X. eller herr Y. inte därtill givit lov.

Nu är emellertid denna framställning icke korrekt. Vad som förekommit i saken är följande. Den rekommendation, som av 19-mannakommittén är föreslagen att antagas av förbunds församlingen och som denna skall taga ställning till om fredag, går efter behandlingen av de mest akuta frågorna rörande utrymningen av det besatta området och regleringen av frågan om Mandshuriets autonoma ställning in på de invecklade frågor, som ligga på botten av denna konflikt. Man rekommenderar förhandlingar mellan Kina och Japan under biträde av en av folkförbundet konstituerad kommitté. Dessa underhandlingar måste enligt sakens natur i stor utsträckning föras på platsen, alltså borta i fjärran Östern. Det har icke till Sverige gjorts någon framställning att deltaga i denna kommitté, som blivit avböjd. Det har däremot meddelats från generalsekreterarens sida efter uppdrag, som han erhållit av 19-mannakommittén, att de regeringar, som önskade deltaga i denna förlikningsarbetet tillsatta kommitté, hade att till generalsekreteraren anmäla denna önskan. Från svensk sida har icke anmälts någon sådan önskan. Det är vad som har förekommit.

Jag skulle till sist vilja göra allenast en reflexion, i anledning av vad herr Nerman här har sagt. Detta är ju ett obligatoriskt nummer på dagordningen varje gång tredje huvudtiteln behandlas, och om herr Nerman inte gjort någon affär av sitt avslagsyrkande skulle inte heller jag göra det. Men då han nu har utvecklat det så pass utförligt och ansett det just i dag vara särskilt påkallat med hänvisning till den allvarliga situation, vari världen befinner sig i anledning av Japan—Kina-konflikten och med hänsyn till folkförbundets ställning i denna fråga, kan jag inte underlåta att göra denna reflexion: när vi befinna oss i ett ögonblick, då man har anledning att tro, att samtliga medlemmar av folkförbundet komma att för första gången i folkförbundets historia uppträda enligt och bestämt gentemot en aggressiv stormakt, är det ögonblicket verkligen väl valt, herr Nerman, för att framföra den gamla, här så många gånger tröskade tesen om att folkförbundet till ingenting nyttar och att dessa pengar därför inte borde beviljas? Herr Nerman förklarade, att han var säker på att det inte kunde komma minsta effekt av folkförbundets ställningstagande i denna fråga. Herr talman! Jag är inte lika säker.

Herr Lindhagen: I anledning av utrikesministerns anförande vill jag framhålla, att jag inte gjorde anspråk på — eftersom man ju skall inskränka

Anslag till kostnader för Nationernas förbund. (Forts.)

tryckningskostnaderna — att propositionen skulle inlåta sig på att lämna en vidlyftig redogörelse för vad som förekommit i detta avseende, utan jag tryckte på 56 § i riksdagsordningen, som antogs 1921 och vid vars genomförande man gav så stora löften men som verkligen givit så litet.

Då ministern talar om att riksdagen inte anmält, att den ville ha några upplysningar, som den naturligtvis i så fall hade kunnat få, vill jag invända, att 56 § dock inte är formulerad på ett sådant sätt. Där står, att om regeringen finner *lämpligt* att lämna en upplysning kan den göra det. I detta såsom i så många föregående fall har regeringen icke funnit det lämpligt, och det var däremot, som jag tillät mig göra en gensaga. Men jag sade samtidigt, att när riksdagen särskilt 1932 visade sig så ointresserad för sitt eget inflytande, kan regeringen vara urskuldad för mycket.

Vad sedan yttrades om Sveriges avböjande att delta i underhandlingskommittén har jag inte fått från tidningarna utan det erfor jag av Bohemans radioanförande, vilket utrikesministern särskilt uppmanade mig att söka åhöra. Resultatet av denna utrikesministerns uppfordran var, att jag fick reda på av Bohemans på grund av den knappa tiden kortfattade redogörelse, att i denna stora kommitté, som skulle reda upp detta, skulle representanter för de och de staterna sitta, men Sverige och Norge hade avböjt. Nu hörde jag av utrikesministern vad som låg bakom avböjandet. Här ha vi således i alla fall fått en upplysning, och tänk, mina herrar, inte inom lyckta dörrar och till och med till protokollet! Det är en epok i den svenska riksdagens historia. Jag tycker nu för min del, att Sverige gärna kunde ha varit med i kommittén och följt med arbetet, så att vi finge någon erfarenhet. Men jag kan ju inte ha något inflytande i det fallet.

När jag talade om att jag inte fått vara med och avgöra, om »Sverige» skulle delta i kommittén, menade jag endast min en trehundraåttiondel av den svenska riksdagen.

Herr Nerman: Jag skall i sinom tid, om jag misstar mig, öppet få erkänna, att utrikesministern har rätt angående vad som kommer att göras nu. Jag hoppas, att han kommer att få rätt och jag orätt, men jag är *icke* säker.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att därunder yrkats

1:o) att vad utskottet i den nu förevarande punkten hemställt skulle bifallas;

2:o) av herr *Lindhagen*, att riksdagen skulle bevilja det äskade anslaget till Nationernas förbund med uttalande tillika:

att ett meddelande och samråd med riksdagens kamrar borde såvitt möjligt ske vid viktiga avgöranden inom förbundet;

att regeringens instruktioner för sina ombud i Genève även såvitt möjligt skedde i lämpligt samråd med riksdagens kamrar;

att instruktionerna under alla förhållanden publicerades, där ej viktiga skäl talade däremot; samt

att svensk utrikespolitik borde inom förbundet beflita sig särskilt om avveckling av ofredens djupgående orsaker; ävensom

3:o) att utskottets hemställan skulle avslås.

Sedermera gjordes propositioner enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 10 och 11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Anslag till
upplysnings-
arbete för
freden.*

Punkten 12.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till upplysningsarbete för freden för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra anslag av 15,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag hade utskottet till behandling förhaft

dels en inom första kammaren av herr *C. Lindhagen* väckt motion (nr 217), vari hemställdes, att riksdagen ville under tredje huvudtiteln bevilja för budgetåret 1933/1934

1) ett anslag av 700 kronor liksom året förut till fredsbyrå i Genève, och
2) bibehålla anslaget till upplysningsarbete för freden vid det förra året bestämda beloppet av 25,000 kronor,

dels ock en inom andra kammaren av herr *B. Holmgren* m. fl. väckt motion (nr 135), vari hemställdes, att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts förslag att till upplysningsarbete för freden anvisa ett extra anslag av 15,000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt,

a) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å såväl herr Lindhagens motion (I: 217), i vad densamma beträffande nu ifrågasvarande anslag skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, som herr *B. Holmgrens* m. fl. motion (II: 135), måtte till upplysningsarbete för freden för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra anslag av 15,000 kronor;

b) att herr Lindhagens motion (I: 217), i vad den avsåge anslag till internationella fredsbyrå i Genève, icke måtte av riksdagen bifallas.

Vid förevarande punkt hade reservationer avgivits

1:o) av herrar *Widell*, *Svensson* i Kompersmålå och *Johansson* i Fredrikslund, friherre *Lagerfelt* samt herrar *B. Holmgren*, *Persson* i Fritorp och *Olsson* i Blådinge, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) med bifall till herr *B. Holmgrens* m. fl. motion (II: 135) avslå såväl Kungl. Maj:ts förslag som herr Lindhagens motion (I: 217) i vad densamma avsåge anslag till upplysningsarbete för freden;

b) avslå sistnämnda motion, såvitt den anginge anslag till internationella fredsbyrå i Genève;

2:o) av herrar *Nilsson* i Gränebo, *Strindlund* och *Hultman*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

a) att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å såväl herr Lindhagens motion (I: 217), i vad densamma beträffande nu ifrågasvarande anslag skilde sig från utskottets förslag, som herr *B. Holmgrens* m. fl. motion (II: 135) måtte till upplysningsarbete för freden för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra anslag av 2,500 kronor;

b) att herr Lindhagens motion (I: 217), i vad den avsåge anslag till internationella fredsbyrå i Genève, icke måtte av riksdagen bifallas;

3:o) av herr *Nilsson* i Malmö, som dock ej antytt sin mening.

Herr Widell: Det var verkligen en synnerligen stor överraskning för mig, då jag i årets statsverksproposition fann, att Kungl. Maj:t trots det nuvaran-

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

de statsfinansiella läget har tillstyrkt riksdagen att bevilja icke mindre än 15,000 kronor för, som det heter, upplysningsarbete för freden. Samtidigt har Kungl. Maj:t i hög grad minskat eller indragit anslag till en mängd synnerligen behjärtansvärda och behövliga ändamål. Jag behöver i detta sammanhang endast erinra om att Kungl. Maj:t icke önskar bevilja ett öre till den frivilliga skytterörelsen. Jag måste då fråga mig: Är verkligen denna fredspropaganda av den betydelse, att den bör, helst under nuvarande förhållanden, understödjas med ett så stort statsanslag eller överhuvud taget med statsanslag? Vi ha förut diskuterat om denna propaganda. Jag skall inte nu gå närmare in på den saken — det skulle inte tjäna mycket till — utan jag vill endast sammanfatta, vad jag anser om den i det omdömet, att den i bästa fall är obehövlig men i mycket stor utsträckning direkt skadlig ur statens synpunkt, och att det alltså inte föreligger något skäl att understödja den med statsbidrag. Min förvåning, när jag såg, att Kungl. Maj:t begärt 15,000 kronor, blev så mycket större som granskningsnämnden hade föreslagit, att anslaget skulle begränsas till högst 2,500 kronor, och en av de ledande krafterna i denna granskningsnämnd var nuvarande statsrådet Nothin. Jag hade trott, att jag då skulle finna statsrådet Nothin som reservant vid statsrådsprotokollet, men det är inte förhållandet, utan han har uppenbarligen ändrat mening och tillstyrkt detta anslag.

Det är självklart, att jag med de utgångspunkter jag har inte kunnat vara med om att vi skulle bevilja ett anslag till denna rörelse. Emellertid visade det sig vid behandlingen i statsutskottet, att Kungl. Maj:ts förslag stöddes inte endast av de socialdemokratiska ledamöterna utan även av den borgerliga vänstern, med den påföljd att förslaget i utskottet fick majoritet och anslaget sålunda blev tillstyrkt av statsutskottet. Häremot har reservation avgivits av såväl högern som bondeförbundet.

Vi högermän ha helt naturligt reserverat oss för rent avslag och således för bifall till en i andra kammaren väckt avslagsmotion. Däremot ha bondeförbundets medlemmar i statsutskottet reserverat sig för ett anslag på 2,500 kronor eller det belopp, som granskningsnämnden föreslog, för det ändamål, som granskningsnämnden avsåg, nämligen ett bidrag till Svenska föreningen för Nationernas förbund. Förra riksdagen sade jag, att det enligt min mening inte kunde vara något att erinra mot att denna förening finge ett statsanslag under normala finansförhållanden. Men när man nödgas draga in anslag till en hel mängd viktiga och betydelsefulla föreningar, kan jag inte inse, att det finns någon anledning att ge denna förening ett sådant anslag. Det är så mycket mindre skäl att följa bondeförbundarnas reservation, som den innebär en ökning av det anslag, som för närvarande utgår till denna förening. För det löpande budgetåret utgår anslaget till Svenska föreningen för Nationernas förbund med endast 2,100 kronor, medan beloppet enligt bondeförbundsreservationen skulle ökas till 2,500 kronor. För min del ber jag, herr talman, att få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till den av mig m. fl. avgivna reservationen.

Herr Nerman: Herr talman! Jag hade i fjol litet mer utförligt motiverat, varför jag och mina kamrater i andra kammaren ha gått emot det här anslaget till den s. k. fredspropagandan. Jag behöver därför endast med några ord klarlägga skälen till att vi intaga denna ställning, trots risken att komma i sällskap med högern. Vi känna på kommunistiskt håll den ärliga men något naiva övertygelsen hos en del fredsvänner. Vi respektera deras ärliga och goda vilja men inte deras logik. Vi känna också en del fredsvänner, som inte äro särdeles sympatiska sådana och inte så särdeles ärliga heller. Vi tro

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

inte på någon annan väg till freden än den, som folken själva taga sig genom att störta det system, som leder till krigen.

Proportionen mellan över hundra miljoner kronor för krigsrustningar och 15,000 respektive 2,500 kronor för fredspropaganda är ju också så pass komisk, att man borde tänka litet därpå. Den visar ju ungefär, hur allvarligt stödet till fredsrörelsen är menat.

Vilka få nu anslag? Det är endast de underavdelningar av fredsrörelsen, som äro fullkomligt ofarliga ur krigssynpunkt. Inte ens Svenska freds- och skiljedomsföreningen kan få något anslag.

Anslaget är en tiggargåva, en vacker gest, som kanske inte ens är vacker, utan snarast blir ett led i dimbildningen kring folken i den här frågan. Åtskilliga av kammarens ledamöter, därom är jag övertygad, rösta här emot sin innersta övertygelse av ren artighet. Jag tror emellertid, att fredens gudinna är en så pass frigjord, modern dam, att hon inte sätter värde på hyckleri utan mer på öppen ärlighet, även om man inte kan bjuda på bakelser.

Jag ber att få yrka avslag.

Herr Lindhagen: Herr talman! Herr Nerman talade om ärlighet. Den finns överallt, Nerman, men oärligheten finns merendels också på samma ställe. Vår Herre och han med bockfoten säga, att varest två eller tre äro församlade, där äro bägge två mitt ibland dem! Det är säkert.

Nerman försmår nu detta lilla bidrag till vad vi kunna kalla ett kulturanslag. Hur skulle det gå med biblioteksrörelsen bland allt möjligt annat, om man sade: Vad är nu detta för en struntsak? Inte läser folket någonting av de här böckerna, som skrivas! Folket måste ha andra böcker, och därför bör man avslå alla anslag till biblioteksverksamheten!

Konsekvenserna äro farliga när man så där ensidigt blickar ned på det lilla. I stället skulle jag vilja rekommendera ett tretusenårigt ord från historien: »Betrakta det lilla som stort.» Det är det som synes oss litet för andra människor, bara små, små saker, det kan vara stort för dessa andra och därför måste vi intressera oss för det.

Det är en sak som slagit igenom sedan gammalt, att bevilja anslag även till de kulturella föreningar, som vilja främja upplysning om fredsarbetet och göra en insats för detta arbete. Jag har förr sökt bemöda mig om att även freds- och skiljedomsföreningen skulle få något med och därför föreslagit anslag även till denna förening. Men, som Nerman riktigt anmärkte, ansågs denna förening icke vara förtjänt av något anslag. Den ansågs vara gudlös till och med, därför att den på sin tid intresserade sig för en partiell nedrustning i detta land, med anslutning till den nedrustning, som redan skett i hjärtat av Europa. Den har alltså aldrig fått några chanser, och den får det uppenbarligen inte nu heller. Men jag tycker att skolornas fredsförening, kvinnornas fredsförening och alla de andra icke skola behöva stå utan några medel, allt under det vi anslå oerhörda belopp till krigsmateriel. Varför skall nödvändigt barnet kastas ut med badvattnet, och varför skola sådana små föreningar inte få någonting alls därför att de inte kunna få lika mycket som vi ge åt krigsväsendet? Med en sådan slutledning kan man inte skapa några nya värden.

Min motion sönderfaller i två delar. Först och främst vill jag ge ett årligt anslag till fredsbyrå i Genève. Det är en gammal inrättning. Redan 1901 beviljades av svenska riksdagen ett bidrag såsom ett internationellt handslag, en uppmaning till ett internationellt organ, som arbetade på att förbättra världen i någon mån efter sin förmåga. Och varje sådan liten sak är en insats — jag undrar vad den enskilde kan åstadkomma annat än små fjät, men det

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

är vackert så. År 1901 beslöts ett anslag av 750 kronor. Så ökades beloppet till 1,000 kronor, därefter höjdes det till 2,000 kronor. Men det är ju aldrig tillåtet att träden växa upp i himlen, herr talman! Man tyckte, att 2,000 kronor var avskräckande mycket, och därför började anslaget sänkas, först till 1,000 och så blev det förra året 700 kronor.

Nu har jag föreställt mig att det inte blir någonting alls. Förra året inträffade nämligen den nyheten, att då begärdes icke blott att beloppet skulle infogas i det allmänna anslaget till upplysningsarbetet för freden, utan även att det skulle överlämnas till Kungl. Maj:t att avgöra medlens fördelning. Därför väckte jag förra året en motion, att riksdagen fortfarande skulle omedelbart bevilja beloppet och inte överlämna åt Kungl. Maj:t eller eventuellt den gamla diplomatiens godtycke, i den mån den fick göra sig gällande, att bestämma huruvida detta gamla kulturanslag — jag vill kalla det så fastän det är litet — skulle bibehållas eller inte. Därför yrkade jag att detta skulle bli ett fast anslag. Det har jag gjort nu också. Men jag finner, att det föreligger ett missförstånd så till vida från min sida, att jag sagt, att det utan någon motivering totalt försvunnit i propositionen. Så är inte fallet, vilket jag och utrikesministern också kommit överens om. Saken är nämligen den, att förra året överlämnades det åt regeringen att bestämma fördelningen, och då kom tilläventyrs detta bidrag att få komma med. Regeringen har nu äskat, att anslaget skall minskas ytterligare från 25,000 till 15,000 kronor, och där finns utrymme även för de 700 kronorna. Det blir bara så, att det beror på en enskild persons avgörande i stället för på riksdagens avgörande, om anslaget kommer att utgå som förut eller inte. Och det är ju alls inte värt att strida emot vad riksdagen beslöt förra året, utan det får vara. Men jag yrkar i alla fall särskilt bifall till ett anslag från riksdagens sida på 700 kronor.

Sedan ha vi anslagen till de övriga organisationerna, som förut sänkts från 32,000 till 25,000, och nu från 25,000 till 15,000 kronor. Regeringens besparingskommission, som blivit en stat i staten, får saker och ting remitterade till sig med frågan, hur mycket den anser att vi ha råd med. Och så följer man den i allmänhet. Men regeringen gör avsteg i vissa fall, då den tycker att dess förslag äro oförsvarbara. Det har nu utrikesministern för sin del i detta fall gjort, när han sänkt anslaget till 15,000 kronor i stället för det rena avslag, sånär som på 2,500 kronor, som ifrågasatts från besparingsnämndens sida.

Det finns här många föreningar, som fylla en uppgift och ett behov för allmänheten på olika sätt genom att ge råd och upplysningar och genom att propagera för fredssaken bland olika samhällsklasser, att en summa av 25,000 kronor till och med i sparsamhetstider borde kunna bibehållas. Jag har fått en särskild anledning att vidhålla detta mitt krav, då jag av propositionen ser, att interparlamentariska gruppen fått behålla sitt anslag på 16,000 kronor. Det är dock en enstaka grupp med ett fåtal ledamöter i förhållande till åtskilliga fredsföreningars medlemssiffra. Medlemmarna propagera ej i världen på annat sätt än att de fara på möten och då bidra med sina beslut till interparlamentariska unionens framträdande på ett eller annat sätt. De andra organisationerna, som skulle behöva få de 25,000 kronorna, äro många. De gå ut bland folket eller sprida upplysning på många andra sätt. De behöva väl sitt anslag. Interparlamentariska gruppen är också en enskild sammanslutning, och dess verksamhet — jag känner till det där, herr utrikesminister — är inte i någon mån mer framstående eller överlägsen de övriga fredsorganisationernas. Man kan tvärtom säga, att de enskilda fredsorganisationerna äro mera livaktiga. Jag har här i motionen uttalat några erfarenheter *inte* om gruppen, men om gruppens styrelse, som styr det hela, som styrelser göra nu

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)
för tiden. Menigheten är ofta borta från sammanträdena, åtminstone större delen. Det är inte heller, tycker jag, alldeles riktigt att privilegiera riksdagsmännen framför andra, som arbeta i det tysta under tryckta förhållanden. Jag får verkligen påpeka, att det här gäller ett anslag, som riksdagsmännen ge sig själva. Det är inte oväldigt att taga vad man kan för sin del, men taga från andra vad de hava. Alltså — skall anslaget på 16,000 kronor bibehållas, vilket jag inte har något att invända emot, så skall också anslaget på 25,000 kronor behållas. Därför, herr talman, yrkar jag, att här ifrågasvarande belopp måtte bestämmas till 25,000 kronor.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! Jag skall be att få motivera statsutskottets ställning i denna fråga med ett par ord.

När den förste ärade talaren började med att uttrycka sin mycket stora förvåning över att ett anslag överhuvud taget var upptaget för fredsupplysning, så skulle jag kunna börja på samma sätt med att också uttrycka en förvåning. Men det skulle vara en stilla undran över, att inte utrikesministern tagit upp samma belopp i år som i fjol. I fjol var det nämligen så, att vi motionerade om samma belopp som anslagits året förut, eller 32,000 kronor, sedan utrikesministern blott upptagit ett anslag på 25,000. Här i kammaren beslöt man också, i motsats till andra kammaren, att bevilja 32,000 kronor. Vid den gemensamma voteringen stannade riksdagen i alla fall vid 25,000, dock med en mycket aktningsvärd minoritet. Jag tycker att efter den strid, som då fördes, hade ett anslag på 25,000 kronor kunnat anses såsom det, vilket borde återkomma även i år.

När man emellertid har så olika uppfattningar om detta anslags betydelse, kan envar lätt förstå, att det är ganska lönlöst att nu upptaga en debatt, som måhända, vilket förut har skett, skulle komma att sträcka sig över ett par, tre timmar. Jag skall försöka undvika att bli orsaken härtill. Reserveranterna tror jag inte, att jag kan övertyga om nyttan av att ge detta anslag från riksdagens sida, och deras liktänkande här i kammaren äro förmodligen lika säkra på sin sak. Jag kan dock få lov att konstatera, att det funnits tider, då uppfattningen varit en annan inom reserveranternas parti, nämligen högerpartiet. Högerpartiets ärade ledare här i kammaren har själv från början såsom motionär varit orsaken till att riksdagen gav anslag åt Föreningen för Nationernas förbund.

Här har således skett en bestämd åsiktsförändring. Han och hans parti tyckas nu vidhålla avslagsyrkandet som en ren princip, av ovillighet mot fredsarbetet. Det är mycket beklagligt att man på en så neutral punkt inte kan enas om att gå ungefär samma vägar, i synnerhet som man ju alltid även från högerhåll frågar: Vem vill krig? Vi vilja visst inte krig! Vi vilja freden! Och det säger säkerligen också krigspartiet i Japan i detta ögonblick. Så länge vi handskas med ordet fred på det sättet, är det nog nödvändigt att sprida upplysning.

Jag skulle ha ansett, att herr Nerman varit konsekvent, om han här anslutit sig till en anslagsbeviljning i stället för att, som han utlovade, stödja avslagsyrkandena från högern och möjligen även från bondeförbundet. Jag satt just och antecknade något liknande det min vän Åkerberg svarade, nämligen att man inte går ifrån riksdagen, även om man inte där kan uträtta allt vad man vill. Vi försöka att göra, vad vi kunna, och så få vi göra också i Nationernas förbund. Jag har en gång förut framhållit, att Nationernas förbund är precis vad folken vilja ha det till. Det är en reflex av regeringarna och parlamenten. Vilja vi ändra förbundets sammansättning skola vi ändra sammansättningen av parlamenten och regeringarna. Men

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

om vi skola få möjligheter härtill, måste vi gå ut till folket, som bör bibringas uppfattning om fredens betydelse. Det är därför jag tycker att herr Nerman, om han varit konsekvent och verkligen velat vara den reformator av Nationernas förbund, som han här önskade, skulle ha anslutit sig till det föreliggande förslaget, även om det gäller ett så litet belopp som det ifrågasvarande.

Varför har man tidigare varit sådan motståndare till detta anslag? Motiveringen har varit växlande. Man har framför allt uppehållit sig vid den punkten, att upplysningsverksamheten varit mindre vederhäftig. Jag är den förste att erkänna, att det bedrivits en del upplysningsarbete på detta område, med vilket jag för min del och många med mig inte kunnat sympatisera. Den anmärkningen har framför allt framställts från högerpartiet. Man har också särskilt riktat sig mot en bestämt angiven förening, nämligen Svenska freds- och skiljedomsföreningen. Nu ha emellertid de anslag, som riksdagen under senare tider givit, använts för ett helt annat ändamål än tidigare; man har nämligen givit föreningarna en mindre del och den större delen till en byrå, där ett mera sakligt och vederhäftigt material anskaffats. Jag har här en liten rapport om denna byrås verksamhet, som jag visserligen inte skall tillåta mig att trötta kammaren med att uppläsa. Men jag ser av den, att det är många organisationer, som vända sig till denna byrå för att komma i besittning av ett rent sakligt material. Därigenom har man ju också en god garanti för att upplysningsarbetet numera skall bedrivas från helt andra utgångspunkter än när det hela, vilket tidigare inte var uteslutet, så att säga svävade mera fritt i luften. Det skulle därför vara oriktigt att just nu försöka hindra denna byrås verksamhet. Jag tycker att den nedskärning som skett är stor, ehuru jag givetvis rekommenderar utskottets utlåtande i den situation, som nu har inträtt. Det skulle vara oriktigt, om denna byrås verksamhet på ett eller annat sätt hindrades, ty därigenom gick man miste just om det material och de nya utgångspunkter beträffande arbetet, som med framgång ha använts under de senare tidernas verksamhet för främjandet av freden.

Herr Widell, den förste ärade talaren, förklarade att det särskilt under nuvarande förhållanden var besynnerligt, att man ger anslag till ett sådant ändamål som detta. Jag skulle vilja svara, att man just under nuvarande förhållanden mer än annars bör ge anslag till fredssträvandena och till freds-upplysning, då vi se sådana spektakel som nu rullas upp där borta i fjärran Östern. Att upplysningsarbetet, som herr Widell gjorde gällande, på något som helst sätt skulle vara betänkligt ur statsnyttans synpunkt kan jag inte förstå. Jag måste ställa mig undrande till var han fått den erfarenheten från. Jag tror tvärtom, att såsom upplysningsarbetet nu bedrives har man ingen anledning att säga, att det ur statsnyttans synpunkt är ofördelaktigt.

Högerpartiets representanter i statsutskottet ha reserverat sig av de skäl, som äro återgivna i motionen nr 135 i andra kammaren. Man stöder sig här på granskningsnämndens yttrande. Det heter: »Granskningsnämnden har i denna fråga framhållit, att därest besparingsåtgärder skulle vidtagas, som medförde indragning av statliga institutioner, skulle konsekvensen fordra, att anslag till enskilda föreningar och därmed jämförliga ändamål såsom regel också upphörde. Med hänsyn härtill ville nämnden ej förorda högre anslag än 2,500 kronor, avsett att utgå till Svenska föreningen för Nationernas förbund.»

Det är sålunda motiveringen för reservanternas ståndpunkt i statsutskottet. Men den sparsamhetsmetod, som herr Holmgren i andra kammaren och en hel del även i denna kammare representera, är inte så mycket värd när man

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

går vidare i texten. Samma personer, som tycka att statsfinanserna skulle bli förskräckligt illa åtgångna om dessa 15,000 kronor beviljas, yrka samtidigt på att det frivilliga skytteväsendet skall få ett belopp av 280,875 kronor. Man ogillar, att detta krav icke kommit med i statsverkspropositionen, och man säger i sin motivering för detta stora anslagskrav, att det ju varit riktigast om man fått en ökning av de 280,000 kronor, som riksdagen anslag i fjol. Men då man emellertid förmodar sig icke ha någon utsikt till detta, har man stannat vid det ingalunda blygsamma beloppet av 280.000 kronor. Jag får verkligen säga, att man måste se högst olika på statsfinanserna och på vad gagn medlen skola få, när man i sådana tider som dessa kan komma fram med ett sådant yrkande, i synnerhet då man vet, att de som tillhöra skytterörelsen säkerligen också äro beredda att under dessa svåra tider själva betala de kostnader, som verksamheten kan medföra.

Herr talman! Jag måste beklaga, att man här framfört den uppfattningen, att det är en onödig utgift att lägga ut 15,000 kronor till upplysningsarbetet för freden. Det är väl ändå världens hopp för ögonblicket att finna räddningen genom freden. Man har förlorat allt hopp om att räddningen någonsin skall kunna komma genom arméerna. Då så är fallet bör upplysningen för fred icke avstanna. Människorna böra själva verka för den fred, som de så starkt efterlängtat.

Här anslå vi, även om riksdagen skulle godkänna de föreslagna minskningarna i statsverkspropositionen, i alla fall 100 miljoner till försvaret. Man tycker från vissa håll att detta är en bagatell, men för en småstat som vår är väl hundra miljoner ingen bagatell. Att samtidigt vara så njugg att man inte kan anslå blygsamma 15,000 kronor för att bereda vägen fram till fred, det tycker jag vara både oförstående och hårt. Det borde betecknas med mycket starkare ord än jag har lust att så här offentligen använda. Det är rent av futtigt att man på detta sätt från högerhåll söker slå ned på fredssträvandena, om att bevilja ett så blygsamt anslag som det här är fråga om. Bondedeförbundets representanter söka stöd av granskningsnämndens förslag, som går ut på ett anslag av 2,500 kronor. All respekt för granskningsnämnden och all ära för dess arbete, men jag tror att den i sin något ibland ensidiga strävan att nedskära utgifterna åsidosätter värden av politisk och kulturell art. Och det bör inte vara anledning för oss att i allt följa granskningsnämnden då den förfar på det viset. Utrikesministern har ju heller inte ansett sig böra göra det. Även om inte det förslag, som jag helst skulle sett framlagt, nämligen om 25,000 kronor, blivit framlagt från hans sida, kan jag inte annat än ge honom min komplimang för det han icke följt granskningsnämnden på den okloka väg, på vilken den i detta fall varit inne.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Holmgren: Herr talman! Herr Nilsson har nyss så bra, efter min mening, framlagt en del synpunkter på denna sak, som till stor del sammanfalla med dem, som jag tänkt anlägga, att jag kan fatta mig mycket kort. Jag vill endast fästa mig vid den budgetära sidan av saken.

Herr Nilsson nämnde herr Holmgren såsom en sparsamhetsivrare just i fråga om detta anslag — jag vill påpeka att detta icke gäller mig, utan min broder i andra kammaren. För min del finner jag, när man hör talet om att man inte skall ge något anslag alls eller begränsa anslaget av budgetära hänsyn, detta vara ett ologiskt resonemang. Ty på vad beror det, att budgeten är så dålig inte bara i Sverige utan i alla länder? Jo, det beror till mycket stor del just på det bristande samförståndet mellan staterna, på det bristande samarbetet, på den antagonistiska inställningen de olika nationerna emellan. Men

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

det är å andra sidan klart, att när eländet i världen beror på detta, så skall man, som herr Nilsson just sade, så mycket kraftigare arbeta på att avlägsna dessa missförhållanden och försöka få till stånd det samförstånd, utan vilket vi aldrig komma någon vart i Europa. Därför skulle jag för min del gärna vara med om ett mycket, mycket större anslag för det här ändamålet än som här är föreslaget. Herr Widell talade om skytteanslaget. Jag skulle för min del ingenting ha emot att hela den summa, som sparas in på skytteanslaget, komme detta upplysningsarbete för freden till godo. Jag kan sålunda, herr talman, sluta med att säga, att jag för min del kommer att rösta för det förslag, som ger det mesta till detta ändamål.

Häri instämde herr *Johansson-Dahr*.

Herr Nilsson, Alexander: Herr talman! Herr Widell ville i sitt anförande göra gällande, att bondeförbundet med sin reservation i denna fråga egentligen skulle kräva ett ökat anslag. Ty, sade han, Föreningen för Nationernas förbund har hittills haft endast 2,100 kronor i anslag, medan däremot vi i vår reservation skulle ha begärt att föreningen skulle få 2,500 kronor.

Jag vill till detta anmärka, vilket herrarna själva i den av oss avgivna reservationen kunna se, att reservanterna icke gjort någon fördelning av anslaget, utan givit Kungl. Maj:t helt och hållet fri fördelningsrätt. Herr Widells resonemang i detta stycke kan alltså icke hålla streck.

Det lilla anslag, som bondeförbundsreservanterna ha tänkt sig, ha vi velat bevilja i syfte att de många föreningar och sammanslutningar, som arbeta för upplysningsarbetet för freden, genom ett rent avslag skulle bli ställda utan några som helst medel. Med detta lilla bidrag kunna de dock ha möjlighet att avsluta de arbeten, som stå helt nära sin fullbordan, och på så sätt få något resultat av det redan nedlagda arbetet.

Jag skall inte vidlyftigare inlåta mig på denna fråga utan med hänsyn till de tvingande sparsamhetsskäl yrka bifall till den av herr Nilsson i Gränebo m. fl. avgivna reservationen. För den händelse denna icke kommer att bifallas av kammaren, kommer jag emellertid i andra hand att rösta för herr Widells reservation eller rent avslag.

Herr Pauli: Herr talman! Det är som vanligt från två håll som man får bevittna, att det yrkas avslag på anslaget till fredsarbetet, dels från högern och dels från kommunisterna. Kombinationen överraskar oss inte något nämnvärt.

Jag vill beträffande herr Nerman säga, att han bör akta sig för att tala om hyckleri i fredsfrågan. Herr Nerman utmålade med sin vanliga poetiska schvung fredens gudinna som »en frigjord och modern dam, som inte tål något hyckleri». Jag vet, att herr Nerman sedan gammalt är en beundrare av frigjorda och moderna damer. Det har han visat med många vackra vers och även på prosa. Men jag är rädd, att han inte kan uppfattas såsom någon friare med så värst allvarliga avsikter hos den dam, det här är fråga om. Herr Nermans intresse för freden ställes i en ganska genant belysning, när man tänker på den ställning, som det parti han representerar har intagit till denna fråga. Herr Nerman försöker gärna liksom hans partikamrater här i riksdagen att uppträda såsom något slags befullmäktigad talesman för sovjetunionen. Det där behöva vi kanske inte fästa alltför stort avseende vid. Vi veta ju, att även i det fallet är herr Nerman offer för en olycklig kärleksböjelse. Han har stora sympatier för sovjetunionen, men sovjetunionen har inte alls några sympatier för herr Nerman, och om jag ej är felaktigt under-

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

rättad så berodde den utkastning, som för några år sedan drabbade herr Ner- man och hans partikamrater från kominterns sida, just därpå, att de hade en smula oförsiktigt gått fram på pacifistiska linjer här i svenska riksdagen. Ja, jag gör inte anspråk på att vara hemmastadd bakom Moskva-kulisserna, så det kan ju hända, att herr Nerman har något tillrättaläggande i beredskap på den punkten. Det är i alla fall den allmänna uppfattningen här i landet, att utkastningen bl. a. skedde av den anledningen. Men herr Nerman gör tyd- ligen sitt bästa för att i det fallet återupprätta sitt anseende: han yrkar Sveriges utträde ur Nationernas förbund, och han yrkar avslag i fråga om det här lilla bidraget till fredspropagandan.

Jag skall inte taga upp någon debatt om vårt utträde ur Nationernas för- bund. Dels har den saken utförligt behandlats alldeles nyss, dels komma vi tillbaka därtill. Men det är ju ganska underbart, att herr Nerman här skall tala om sovjets storartade framstöt i fråga om avrustning där nere i Genève — »det enda konkret utformade förslaget» vill jag minnas han sade — då han samtidigt opponerar sig emot, att vi vilja försöka preparera folkopinionen för fred och avrustning. Jag förstår inte hur det där resonemanget hänger ihop. Det förefaller minst sagt inkonsekvent. Men jag är inte van att vänta mig någon större konsekvens vare sig av kommunister eller av poeter, och då herr Nerman är en kombination av båda delarna, är jag så mycket mindre över- raskad.

Herr Nerman framhöll särskilt såsom ett skäl för att han gick mot det här anslaget, att det var så förfärligt *litet*. Det var ju en ren småsmula i jämförelse med vad vi ge åt militärväsendet. Ja, jag håller med herr Nerman på den punkten. Jag tycker anslaget är alldeles för litet, och jag skulle gärna se, att vi kunde höja det till något hyggligare proportioner. Men att vi där- för skulle alldeles kasta bort de här erbjudna pengarna, kasta yxan i sjön, det är en konklusion, som jag har svårt att förstå det förnuftiga i.

Vad herr Widell beträffar, så hade han inte något nytt att anföra utöver vad vi hörde honom säga i föl på den här punkten. Han sade den gången — och antagligen också året dessförinnan — precis detsamma, nämligen att han finner det upplysningsarbete, som det här är fråga om, vara dels obehövt och dels skadligt. Han har emellertid vid föregående tillfällen och senast, om jag får tillåta mig att beröra det, även vid statsutskottets sammanträde för några dagar sedan tillfrågats i vad mån han gjort sig underrättad om hur detta upplysningsarbete bedrives, och han erkände då öppet, att han visste mycket litet om den saken och ingenting alls om t. ex. hur Informationsbyrån i fredsfrågor arbetar. Jag skulle gärna vilja veta, i vad mån han exempelvis studerat dess publikation »Mellanfolkligt samarbete». Jag tror verkligen inte han gjort sig möda att studera den. — Nej, jag ser det! Han skakar på huvudet, och det inbesparar ju alltid en replik. Jag ber då att få konstatera, att han utan att ha tagit kännedom om detta det förnämsta resultatet av byråns arbete anser sig kunna kalla detta arbete för obehövt eller rent av skadligt. Det påminner mig om den sortens kritik, som vi ha fått uppleva be- träffande »Guds gröna ängar» på Dramatiska teatern, då en opinion har rests från många håll bland folk, som ej ansett nödigt att taga i ögonsikte vad de kritiserade.

De som känna till saken måste erkänna, att den upplysning, som bedrives särskilt genom denna publikation, är av en berömvärd objektiv och vederhäftig karaktär, och jag tror, att ett sådant organ är synnerligen välbehövt även i detta på det hela taget fredsälskande land, när vi få uppleva t. ex. att det i dagspressen för inte länge sedan spreds alarmerande rykten på fullkomligt oriktiga grunder för att injaga föreställningar om förestående krigskatastro-

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

fer. Något sådant är ingalunda ovanligt i dagspressen. Det är då så mycket behöfligare, att en ovederhäftig propaganda på det hållet motväges av ett verkligt sakligt upplysningsarbete i ett regelbundet utkommande pressorgan.

Jag skall inte gå in på de övriga föreningarnas verksamhet härvidlag. Jag har velat peka särskilt på Informationsbyrån och dess publikation, därför att jag tycker, att den är det viktigaste och i flera avseenden synnerligen representativ för den verksamhet, som vi här diskutera. Jag skulle gärna se, att anslaget nu hade kunnat hållas vid det belopp, som utgick förra året, men jag respekterar naturligtvis till fullo de svårigheter, som regeringen har haft att få budgeten att gå ihop, att väga anslagen mot varandra, och jag vill därför inte här gå emot vad regeringen har föreslagit. Men på de skäl, som i dag liksom under föregående debatter i denna fråga ha anförts om behovet av upplysning, av en fredsberedskap, som motväger den ganska omfattande krigspropaganda, som bedrivs av andra enskilda sammanslutningar här i landet, så ber jag, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

I detta anförande instämde herr *förste vice talmannen*.

Herr Bergman: Herr talman! Jag föranleddes att begära ordet närmast genom ett yttrande av herr Lindhagen, vilket förefaller mig inte böra gå alldeles oanmärkt förbi. Han talade om den interparlamentariska gruppens anslag, vilket han föreföll tycka ej vara så särskilt viktigt. Han sade om denna grupp, att den är mycket fåtalig och inte mycket utträtt. Det är ganska egendomligt att höra en riksdagsman, som själv tagit livlig del i det internationella arbetet för freden, tala om interparlamentariska gruppen såsom en fåtalig grupp. Som bekant består interparlamentariska gruppen i Sverige av så gott som hela den svenska riksdagen. Den senaste katalogen omfattar, vill jag minnas, c:a 350 medlemmar, och riksdagen består ju av 380. Det har visserligen skett ett nyval sedan senaste katalog trycktes, så att kanske proportionen är något ändrad nu. Men ingen väsentlig ändring torde dock hava skett, och jag tror, att många av de nytillkomna antingen redan hava anslutit sig eller snart komma att ansluta sig, så att proportionen blir väl ungefär densamma som förut. Praktiskt taget tillhör alltså hela riksdagen gruppen. Den har ledamöter från alla partier. Att då säga, att det är en fåtalig grupp, förefaller ganska egendomligt.

En annan sak är, att den kanske inte har kunnat uträtta så mycket. Men det gäller nog andra organisationer i ännu högre grad. Det är för övrigt inte så litet, det som interparlamentariska gruppen kunnat uträtta. Jag skall inte förlänga debatten genom att draga upp någon historik över vad den gjort. Det kan läsas i det tryck, som årligen kommer till riksdagen, och jag är övertygad om, att den, som tar del av dessa handlingar, icke skall kunna helt instämma i det uttalandet, att gruppen inte har uträttat någonting. Det samarbete, som genom denna grupps verksamhet och dess delegationer ägt rum mellan svenska riksdagsmän av olika partier med parlamentariker från andra nationer under årens lopp och alltjämt fortgår, saknar ej sin betydelse i vår internationella tid.

Detta om detta. Beträffande sedan den fråga, som det nu egentligen gäller, nämligen anslaget till fredsupplysningen, så ber jag att få på det livligaste instämma med dem, som tillstyrkt bifall till statsutskottets förslag. Man har redan med rätta erinrat om, att det väsentliga anslaget ju gått till informationsbyrån för fredsfrågor och dess värdefulla publikation »Mellanfolkligt samarbete». Jag är också övertygad om, att den, som tar del av denna

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)
 publikation, icke kan, om han vill vara uppriktig, annat än medgiva, att det är verkligt vederhäftigt upplysning, som där meddelas. Det förhåller sig visserligen så, att mot vissa propagandametoder inom fredsrörelsen förut åtskilligt kunnat anmärkas. Den har haft ett omoget stadium, som den nu håller på att komma ifrån. Den har trätt ur det mera naiva stadiet och har nu gripit sig an med ett verkligt sakligt upplysningsarbete. Ingenting är viktigare än att i tider som dessa få saklig upplysning i dessa frågor, få problemställningarna klargjorda och det aktuella läget vederhäftigt belyst. De flesta ha mycket dimmiga föreställningar om dessa ting, men vill man verkligen främja världsfredens stora framtids mål, så måste man förskaffa sig klar sikt över läget, klar och saklig belysning över möjligheter och svårigheter på den mödosamma vägen.

Det sades vidare, att »Svenska freds- och skiljedomsföreningen» fört en propaganda, som vore klandervärd. Det är en sak, som vi icke behöva be-
 fatta oss med, ty denna förening har på flera år ej erhållit något anslag av dessa statsmedel. Det är dock icke så som någon sade, att den blivit berövad sitt anslag. Den har själv förklarat, att den icke önskar något statsanslag, och den har därför inte heller erhållit något under de senare åren.

Slutligen vore det av intresse att av herr Lindhagen få veta var han fått det där originella skriftet, som han anförde i ungefär följande form: där två eller tre äro församlade i mitt namn, där äro både den goda makten och »den med bockfoten» närvarande. Det står i varje fall inte i Skriften, utan det måtte vara en förfalskad läsart, som kanske får tillskrivas just »den med bockfoten», vars sätt att läsa bibeln ju lär vara något för honom säreget. Det gjordes en upptäckt för några år sedan av en papyrus, som innehöll några yttranden, vilka tillskrevos Jesus (»Logia Iesu»), av vilka somliga även förekomma i våra bibeltexter, andra däremot icke. Ett av dessa lyder ungefär så här: »Om du hugger ved så är jag där. Om du arbetar med en sten på fältet så är jag också där.» Meningen är sannolikt att säga, att Gud eller Kristus är närvarande även vid det enklaste arbete och ej blott vid den högtidliga tempeltjänsten. Men icke heller där figurerar den demon, som herr Lindhagen talar om. Dock, herr Lindhagen har kanske icke så orätt i sin utsago att även »bockfotens» bärare är med litet varstädes här i världen och försöker fuska bort de goda ansatserna, icke minst i politiken och kanske även i fredsrörelsen.

Jag har emellertid den uppfattningen, att de strävanden, om vilka här är fråga — och jag tror, att herr Lindhagen delar min mening — i alla fall äro ett i det stora hela ädelsinnat uttryck för det ideella strävandet till mänsklighetens förbrödring och till förbättring av förhållandena i världen. Även om det går långsamt med alla sådana strävanden, så bör man inte förkväva de uppriktiga och allvarliga försök att komma framåt, som göras på detta område. Men som sagt, man bör se till, att det som göres blir vederhäftigt utfört, och det går ju nu allt mer i den riktningen.

Jag skulle gärna ha sett, att man kunnat giva samma anslag som i fjol, men jag förstår, att praktiskt sett ingen möjlighet finnes att här driva igenom ett förslag därom. Jag förstår, att man måste taga hänsyn till nuvarande statsekonomiska förhållanden, och jag ansluter mig därför till det yrkande, som föreligger i utskottets förslag.

Herr Hammarskjöld: Herr talman, mina herrar! Under endera av två förutsättningar skulle vid normala budgetära förhållanden ett anslag till fredspropagandan vara motiverat. Den ena förutsättningen, under vilken anslaget skulle vara motiverat, är den, att det föreläge ett behov av åtgärder för att

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

försvaga folkets försvarsvilja och därigenom bereda en plattform för fortsatt nedskrivning av försvaret. Denna förutsättning är enligt mitt förmenande icke för handen. Det behöves icke några särskilda åtgärder för att försvaga försvarsviljan och för att bereda ökade utsikter till nedskrivning av försvaret. Den andra förutsättningen, under vilken ett sådant anslag skulle vara motive- rat, är den, att detta anslag skulle kunna inverka på övriga, eventuellt hotan- de, folks sinnesstämning och därigenom minska farorna för oss. Ja, i det av- seendet skulle de nedskrivningar av försvaret, som successivt och senast i år gjorts, och som ytterligare äro att befara, öka det behovet. Emellertid är för- hållandet det, att inte ens den mest sangviniska människa kan föreställa sig, att ett anslag, vare sig större eller mindre, som beviljas av den svenska riks- dagen, skulle i någon mån inverka på mentaliteten hos andra folk och därige- nom minska farorna för Sverige. Jag vill dock tillstå, att när man talar om faror, man kanske inte numera bör tala om »krigsfara». De senaste årens er- farenhet har ju visat, att den gamla parollen »aldrig mera krig» är på god väg att förverkligas. Vi ha nämligen sett, hurusom ett land med 30 miljoner invånare har kunnat erövrast utan krig och på fullkomligt fredligt sätt. Vis- serligen med en del ledsamheter, såsom kanoner och bombflygplan m. m., men krig har det inte varit. Någon fara för krig tyckes det sålunda, om det får fortgå på samma sätt som hittills, inte vidare förefinnas, utan vi kunna vara ganska lugna för att, om någon skulle kränka vårt område eller erövra större eller mindre del av vårt land, så kommer det att ske *utan* krig.

Herr talman! Jag yrkar bifall till herr Widells reservation.

Herr Widell: Herr talman! Endast ett par ord till herr Pauli.

Jag har aldrig någonsin påstått, att informationsbyråns verksamhet skulle vara skadlig. Ett sådant omdöme vore i hög grad orättvist. Men däremot har jag ansett — och den uppfattningen vidhåller jag — att dess verksamhet är fullkomligt onödig, redan av det skäl, att, som herr Pauli själv erinrade, det svenska folkets fredskärlek är så grundligt befastad, att det absolut inte behöver någon informationsverksamhet.

Herr Lindhagen: Jag är egentligen uppkallad av herr Nilsson, som i sitt anförande gjorde en antydning, att man skulle skilja mellan vederhäftiga och ovederhäftiga fredsorganisationer. När man kommer in på den bogen ligger det en baksträvande tanke bakom. Vad är vederhäftighet? Om jag börjar med det lilla och tar t. ex. skolornas fredsförening — är den ovederhäftig där- för, att den inte har så stor apparat? Där försiggår i det tysta ett upplys- ningsarbete. Det är inte bara upplysning om fakta och resolutioner och vad som har antagits och vilka förslag som ha väckts, utan det fordras också eld i själarna i all synnerhet i fredsverksamheten. Båda sakerna måste följas åt, för att verksamheten skall kunna stödjas på ett material, och att materialet samlas är därför ofantligt viktigt, och i de små föreningarna lämnas alldeles tillräckliga uppgifter, varken mer eller mindre ovederhäftiga än på andra håll.

Om man går till kvinnornas förening så är det på samma sätt. Tro her- rarna inte, att på deras byrå det också lämnas uppgifter, som äro vederhäft- iga? Och vidare, om man går till föreningen för Nationernas förbund, så har ju också den en byrå, och dit söka sig utlänningarna, mest därför att den utgör en naturlig anknytningspunkt för dem. Den byrån har bibliotek, och där får man upplysningar om allt möjligt, även om andra sociala frågor än freds- frågor. Även informationsbyrån har någon gång vänt sig dit för att få upp- lysningar, som ej annorlunda kunnat anskaffas. Byrån utger också ett medlemsblad som är uppskattat bland medlemmarna som arbeta jämväl i

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)
kommittén för skilda ändamål. Till sist ha vi informationsbyrån, som gör stort gagn genom sin tidskrift, där man får veta vad som händer, och redaktören och andra skriva ibland en och annan temperamentsfull artikel i tidskriften, vilket gör, att man har något att glädja sig åt på samma gång. Dessutom är byrån en förmedlande länk mellan mångt och mycket.

Herr Bergman förstod inte, att jag inte fann någon anledning, varför interparlamentariska gruppen skulle få behålla sitt anslag medan de andra skulle förlora sitt. Detta motiverar jag med, att alla de andra sammanslutningarna faktiskt göra mera, därför att de äro så många, och därför att de bedriva mera propagandaverksamhet bland folket. Interparlamentariska gruppen är däremot en enda förening. Jag sade inte, att gruppen är fåtalig. Jag vet tvärtom, att så gott som alla riksdagsmän äro medlemmar. Och när min granne här nyss frågade: »Skall jag inte gå in där?» så svarade jag: »Jo, för all del gör det, så får ni se, att alla äro med där.» Men man gör så litet i en sådan sammanslutning, ty där måste alla från yttersta högern och yttersta vänstern förena sig om besluten, och det är klart, att det innebär en tyngd för en sådan organisation, och plats för idébildning och handling. Det är emellertid klart, att man där knyter vänskapsband och får träffa utländska parlamentarici, och det är också ett led i freds rörelsen. Men vi ha ingen anledning att giva gruppen mera än de andra sammanslutningarna bara därför, att den är parlamentarisk.

Jag syftade ock på att sammanträdena voro fåtaligt besökta. Så snart det gäller fråga att ta parti för eller emot en framfärd, då komma ofta få på sammanträdena. Jag skall väcka motioner hos gruppen denna riksdag, så får man se hur många som äro tillstädes, när de behandlas. Det har jag upplevat, dels då Adelsvärd satt som ordförande med två bisittare. Dessutom var jag själv och 5 å 8 ytterligare medlemmar tillstädes. Detta inträffar så fort det är realitetsfrågor. Skioptikonbilder däremot dra naturligtvis en större publik.

Herr Bergman upplyste, att jag kommit med ett citat, som han inte hört förut. Ja, herr Bergman är ju vetenskapsman, som vill ha allt framlagt så vederhäftigt som möjligt. Nu alluderade jag på det där bekanta ordet: »var två eller tre äro församlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem», och då Kristus sade, att han var sanningen, då kan man säga, att när två eller tre äro församlade i hans namn så är sanningen mitt ibland dem. Men så ville jag bättra på det där genom ett tillägg, som grundar sig på min världserfarenhet, och därför sade jag: när två eller tre äro församlade, så finnes gementligen inte bara Gud utan även den där med bockfoten bland dem, sålunda båda två. Och hur var det förresten, herr Bergman, med Judas Iskariot?

Fröken Hesselgren: Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten i denna fråga. Vi äro säkerligen alla på det klara med hur vi skola rösta. Antingen tror man på fredspropagandan eller tror man inte på den. Antingen tror man, att den är skadlig eller också tror man, att den gör något gagn. Men jag har i alla fall uppkallats. Ty trots att jag förstår, att man inte kan påverka någon annan med vad man säger, vill jag ändå säga några ord med anledning av vad som framhölls här av herr Hammarskjöld att Sverige är så fredligt och att fredspropagandan egentligen bara gick ut på att tala för avrustning, och att det behövde vi minsann inte nu för tiden i vårt land o. s. v. Jag menar, att det är ett misstag att tro, att man med propagandan endast vill detta. Vad man vill med fredspropagandan är väl att skapa en ny mentalitet hos människorna så att de lära sig förstå varandra, att inte misskänna varandra för varenda liten sak, som man inte förstår.

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

Vad går denna fredspropaganda ut på? Jo, den försöker att lära våra barn — och även vuxna människor, ty de äro många gånger såsom barn i den här frågan — att inte alltid misstro andra människor, andra nationer, utan att försöka göra allt vad vi kunna för att med förtroende möta andra människor i andra länder. Hela vår ekonomiska kris vilar, säger man, på bristen på förtroende nationerna emellan. Då skola vi bygga upp en sådan förståelse. Vi måste då börja med barnen, börja så småningom att bygga upp denna nya förståelse, och vad än man kan säga mot Nationernas förbund och svagheten i det sätt, varpå det arbetat, måste man ändå medgiva, att Nationernas förbund har varit en bidragande orsak till att länderna börjat förstå varandra. Det är detta arbete i det enskilda landet, som man vill försöka driva fram med fredspropagandan, och därför, herr talman, tror jag, att just under dessa tider, som kallas innormala, det mer än någonsin är av behovet påkallat, att man får fortsätta med denna propaganda.

Herr Pauli: Herr talman! Jag ber om ursäkt att jag tar till orda för en kort replik, men jag kan icke låta bli att i anledning av herr Hammarskjölds inlägg i denna debatt tacksamt inregistrera den tillfredsställelse, som man alltid känner, när man ser, att stämmingsfulla traditioner vidmakthållas. Mitt parti är visserligen icke så bundet av traditionsinstinkter som herr Hammarskjölds, men jag kan inte låta bli att tycka, att det är trevligt att se den ihärdighet, med vilken herr Hammarskjöld, som gjort så värdefulla insatser i arbetet med den internationella rättens utbildande och kodifiering, anser nödigt att år efter år hugga in på detta lilla anslag med hela tyngden av sin mördande ironi.

Jag skulle likväl icke nu ha tagit till orda, om inte i herr Hammarskjölds anförande som vanligt tyvärr kunnat konstateras en brist på överensstämmelse med de sanna och verkliga förhållandena, som man egentligen icke borde kunna vänta av en man med hans auktoritet. Herr Hammarskjöld förklarade, att fredspropagandan skulle vara motiverad endast under vissa förutsättningar. Den ena skulle vara, att det föreläge ett behov av ett försvagande av folkets försvarsvilja. Vill då herr Hammarskjöld verkligen påstå, att denna fredsupplysning och denna fredspropaganda endast är inriktad på att försvaga svenska folkets försvarsvilja, att den med andra ord skulle vara en rent försvarsnihilistisk verksamhet? Jag ber då att ånyo få hänvisa till resultatet av denna verksamhet, sådana de föreligga i publikationer och pressorgan. Det framgår alldeles tydligt av dem, att man icke eftersträvar en sådan försvarsnihilistisk propaganda utan en saklig orientering över ting, som numera sannerligen äro varje lands angelägenheter i mycket, mycket högre grad än för blott några årtionden sedan.

Herr Hammarskjöld förklarade vidare, att den andra förutsättningen skulle vara, att detta anslag kunde inverka på andra folks inställning. Jag ber då att få erinra om, att utskottet icke har förbisett denna synpunkt. Vi ha pekat på lämpligheten av att särskilt ihågkomma sådana sammanslutningar, som ha till uppgift att samarbeta med motsvarande organisationer i utlandet. Det är alltså icke meningen att begränsa verksamheten endast till vårt land, utan meningen är att även söka få kontakt med utländska organisationer, som ha fredsarbete till mål. Och fastän jag ingalunda är så optimistisk, att jag tror, att beviljandet av detta anslag kommer att väcka sensation i utlandets press, skulle jag ändock vilja säga, att personer i utlandet, som intressera sig för dessa frågor och som eventuellt observera, att ett land som Sverige trots ekonomiska svårigheter dock genom att ge detta lilla anslag visat ett sådant intresse för fredsmoralitetens uppehållande inom landets

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

gränser och såvitt möjligt utanför dem, måste tycka, att Sverige föregår med gott exempel, även om man sedan icke kan väga detta exempels resultat precis på samma sätt som man väger rent materiella ting.

Slutligen anförde herr Hammarskjöld med, det erkännes, en dräpande ironi, det faktum, att man på sina håll kommit bort ifrån krigföringen på det enkla sättet, att man *för* krig men säger, att det icke är något krig. Det finnes en intressant bok skriven angående den japanska okupationen av Mandshuriet, som bär titeln »Kriget som icke var något krig», och av denna bok får man en bjärt illustration till det ogenerade camouflagen, som den anfallande stormakten använt för att om möjligt slå blå dunster i ögonen på världsoptionen. Men jag kan icke finna detta vara ett argument, som talar i den riktning, som den ärade talaren tyckes anse. Jag menar tvärtom, att det, när man från vissa stormaktshåll söker förvända synen på människorna på detta fördomsfria sätt, mer än någonsin är behövt med ett upplysningsarbete, som skär tvärs igenom detta camouflagen och avslöjar humbugen även där krigsgudinnan söker maskera sig som fredsgudinna.

Slutligen vill jag till herr Widell säga, att jag är överens med honom om att svenska folket på det hela taget är en fredsälskande nation. Det ha vi i handling visat under 100 år. Men jag vill också erinra om, att här i landet på vissa håll försiggår ett arbete, som icke precis tenderar i fredsälskande riktning. Vi ha sammanslutningar som arbeta på att till och med hos skolorngdomen ingjuta en anda, som icke kan kallas fredsvänlig. Herr Widell tycker nog inte, att det är så farligt om man plockar ut skolpojkar på söndagarna och ger dem vapen i händerna och övar dem i ett hurtigt friluftsliv med att skjuta och kasta handgranater o. dyl. Men jag skulle tro att inte ens herr Widell vill påstå, att man därigenom uppfostrar dem till fredsälskande medborgare.

Herr talman! Inga skäl ha framförts som kunna rubba mig från mitt föregående yrkande.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! Jag skall bara ge en replik till herr Lindhagen. Han sade i sitt anförande, att jag skulle ha sagt, att den fredspropaganda, som vissa fredsföreningar bedriva, skulle vara mindre vederhäftig. Jag har sagt, att jag tycker, att en del av dessa föreningar bedriver en mindre vederhäftig propaganda, men jag har icke angivit någon viss förening. Nu föreföll det, som om herr Lindhagen menat, att jag direkt angivit svenska freds- och skiljedomsföreningen. Var detta hans mening, måste jag bestrida detta. Motståndet mot anslaget motiverades med att propagandan ansetts vara mindre vederhäftig, och bland dem som ansetts driva sådan propaganda har även varit svenska freds- och skiljedomsföreningen. Men detta har som sagt jag uttalat mig om. Nu samarbetar emellertid också nämnda förening med informationsbyrån och blir alltså därigenom delaktig i dess för en saklig fredsupplysning grundläggande material.

Herr Trygger: Det var en talare, som yttrade, att man genom fredspropagandan vill skapa en ny mentalitet, skapa samförstånd, förståelse och välvilja mellan stater och individer. Ja, det är mycket vackert, och för min del skulle jag önska, att man särskilt tänkte på att skapa en dylik mentalitet hos medborgarna i vårt eget land i deras förhållande inbördes. Men därav, att man erkänner, att en sådan mentalitet är av stort värde såväl i förhållandet till andra stater och dess medborgare som till ens egna, följer ju icke, att *staten* skall understödja en dylik propaganda.

En ärad kvinnlig talare här i kammaren gjorde gällande, att man har att

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

göra ett val här mellan två möjligheter: antingen är fredspropagandan farlig, och då bör man naturligtvis inte understödja den, eller också är den gagnelig, och då är det ens plikt att stödja den så gott man kan. Emellertid äro dessa båda alternativ icke tillräckliga. Det finnes en ytterligare fråga, som man bör göra sig, när man skall besluta sig, om man skall giva ett sådant anslag som detta, och den är: är det behöfvligt, är det nödvändigt?

Nu är det så, att man söker nedskära det ena anslaget efter det andra, och man söker spara så långt som det är möjligt. Det är enda utvägen att komma över den nuvarande tidens svårigheter, och då är det klart, att man ovillkorligen måste i avseende på detta anslag liksom i avseende å andra undersöka, om det verkligen är nödvändigt att giva ut dessa pengar.

Då har man sagt, att den publikation, som informationsbyrån skickar ut, icke vore mycket värd, ja, somliga kanske tycka, att den är dålig. Jag har fått den hemskickad, och jag har läst den och funnit, att däri flera gånger kunna förekomma mycket bra saker. En del uppsatser ha visserligen varit sådana, att jag för min del icke haft någon behållning av dem, men jag har tänkt mig, att det kan finnas andra, som kunna haft glädje av dem, och i varje fall ha de icke verkat stötande. Jag har icke läst tillräckligt för att kunna giva ett omdöme om allt, som förekommer i denna publikation, ehuru jag läser den rätt ofta. Men det, som nog mest intresserar, åtminstone mig, är upplysningar om faktiska förhållanden, som man får reda på, förhandlingar, beslut o. s. v., men själva den där, om jag så får säga, propagandan har icke, åtminstone på mig, gjort något kraftigare intryck, men det är ju möjligt, att den gjort det på någon annan. Men även om jag erkänner, att det är en rätt bra publikation, kan jag icke förstå, att staten skall understödja den eller andra publikationer, som äro läsbara. För närvarande läser man i den svenska pressen, än i den ena tidningen och än i den andra, saker som verkligen äro instruktiva och som även beröra frågor, vilka behandlas i denna publikation, som vi tala om. De böra till stor del kunna tillgodose deras behov, som vilja orientera sig på detta område. Ja, vill man ytterligare orientera sig, kan det ju vara bra att läsa ifrågarande publikation, men jag menar, att det icke hos oss finnes något behov av att stärka fredstanken och på den grund giva ut denna publikation. Det är min bestämda uppfattning. Svenska folket är så fredsvänligt, att det icke kan bli mera fredsvänligt än det redan är. Jag kan icke tänka mig, att det finns en så stor idiot i Sverige, att han icke skulle klart och tydligt inse, att freden för oss är någonting som vi alla böra önska och eftersträva. Varför skall man då giva ut böcker och skriva och bråka så mycket för att övertyga svenska folket om någonting, som det redan har så fullkomligt klart för sig?

Om det däremot vore fråga om att giva ut en publikation på ett främmande språk, avsedd att spridas i hela världen eller i Europa och att Sverige sålunda skulle göra en ytterligare insats i arbetet för freden, så vore det någonting helt annat. Det kanske vore bra att få ett sådant arbete utgivet.

Nu kommer jag in på den anmärkning, som utskottets representant, vilken försvarade utskottets ståndpunkt, gjorde gällande. Han sade, att han tyckte, att det var orimligt, att man icke ville giva denna lilla summa till propaganda för freden, då man önskar giva 280,000 kronor till det frivilliga skytteväsendet och 100,000,000 kronor till försvarsväsendet i allmänhet. Han kunde icke förstå, att man var så njugg här och så rundhänt där. Men det är just häri som det hos honom föreligger ett missförstånd. Här är det fråga om en propaganda hos oss här hemma för att övertyga oss om något, som vi redan äro övertygade om. När man å andra sidan vill befordra skytteväsendet och när man giver pengar till försvaret, är det för att säkerställa oss mot

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

andra, som ha en helt annan mentalitet och uppfattning än vi ha. Därav, att jag icke vill giva pengar till en fredspropaganda, följer således ingalunda, att jag icke heller bör giva pengar till försvaret och till uppmuntrande av skytteväsendet. I ena fallet riktar man sig inåt och i det andra fallet utåt. Å ena sidan gäller det en propaganda bland dem, som icke behöva övertygas, å andra sidan gäller det ett försvar mot sådana, som vilja angripa vår självständighet.

Herr talman! Jag kan icke komma ifrån att anse, att vi i dessa tider, om icke av andra skäl så dock för att visa, att vi mena allvar med vår sparsamhetsvilja, böra vägra att bevilja detta anslag i år.

Jag ber att få instämma uti den av herr Widell med flera avgivna reservationen.

Herr **Nerman**: Herr talman! Herr Pauli har anmält sig såsom det gamla galanteriets officiella representant inför fredsgudinnan. Jag skall icke gå in i debatt i det fallet, och jag skall icke konkurrera med honom om någon dam, men jag misstänker, att det är två olika damer, vi här tala om. Jag har sagt, att principiellt — för att nu skilja mig från min tillfälliga förbindelse med högern — tror jag icke, att man vinner mycket med en fredspropaganda, som bedrivs av ett företag, som får del av detta statsanslag. Skall det vara någon mening med ett dylikt anslag, skall det för det första gå upp till miljoner, och för det andra skall man giva åt företaget, som bedriva en verkligt radikal propaganda för freden. Om herr Pauli vill med sitt parti lägga fram förslag om beviljande av medel till en fredspropaganda efter socialistiska linjer, har han mitt hela hjärta och min röst.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Sandler**: Endast ett par ord, herr talman! Jag menar, att man får ett ganska falskt perspektiv på denna fråga redan genom den benämning som detta anslag fått. Man kallar det ju »fredsanslag», vilket ingiver den falska föreställningen, att den här lilla summan, 15,000 kronor, är vad svenska staten utger för freden. Det är den första anmärkningen. Då man väljer den utgångspunkt, som åtskilliga talare, som gått emot utskottets förslag, faktiskt begagnat sig av, att man skulle mena med detta anslag, att här göres en avgörande insats för fredens bevarande i världen eller för freden åt vårt svenska samhälle, skall jag be att få inskjuta den reflexionen: hade jag haft den uppfattningen, att användningen av detta anslag var avsedd att på något avgörande sätt påverka freden i världen eller freden för Sverige, skulle jag, herr talman, icke ha föreslagit Kungl. Maj:t att bevilja 15,000 kronor utan det tusendubbla beloppet. Detta anslag har en helt annan och mera blygsam uppgift att fylla, men om den är blygsam, är den dock tillräckligt stor för det belopp, som det här är fråga om. Dess blygsamma uppgift är att lämna ett statens stöd åt sådana organisationer och institutioner, som bedriva upplysningsarbete angående fredssaken. Att ett sådant upplysningsarbete kan vara behöfligt, tycker jag, att herr Hammarskjöld ådagalagt på ett strålande sätt genom sitt ironiska anförande, varur jag antecknat denna passus: »Där borta i östern erövrar man provinser utan krig och endast med fredliga medel», varav en oförståndig åhörare kan få den uppfattningen, att det som icke är krig i stället är fred. Det är möjligt, att herr Hammarskjöld menar, att svenska folkets upplysning redan är så stor, att man inser ihålligheten i en sådan argumentering och att ur denna synpunkt något upplysningsarbete icke skulle vara erforderligt. Men jag tror, att icke minst detta exempel visar, att det kan vara behöfligt att klargöra begreppen även på detta område.

Anslag till upplysningsarbete för freden. (Forts.)

Jag slutar, herr talman, med denna reflexion: den regering herr Trygger tillhörde mottog, mot sin vilja, visserligen ur riksdagens hand ett anslag för detta ändamål på, om jag minnes rätt, 32,000 kronor. Den nuvarande regeringen föreslår, att samma besparingsgrundsatser, som tillämpats på andra områden, också skola tillämpas på detta område, men den anser, att det är riktigt och behövt, att man upprätthåller statens stöd, visserligen i minskad utsträckning, även åt detta arbete. Om regeringen nu, såsom jag hoppas, får av riksdagen mottaga ett reducerat anslag på 15,000 kronor, så skulle även kammarens högermän kunna med ganska stort jämnmod finna sig uti att, då en högerregering mot sin vilja mottagit och delat ut ett anslag å 32,000 kronor för dessa ändamål, en socialdemokratisk regering mottager ett på dess eget förslag reducerat anslag på 15,000 kronor.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att i avseende på den under behandling varande punkten förekommit följande yrkanden: 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla den av herr Lindhagen i ämnet väckta motionen; 3:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i herr Nilssons i Gränebo m. fl. vid punkten avgivna reservation; samt 4:o) att utskottets hemställan skulle avslås.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Widell* begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits avslag, uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 3 punkten 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Widell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 51;

Nej — 45.

Punkterna 13—19.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 20.

Lades till handlingarna.

Punkterna 21 och 22.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av Trossnäs fält i Nors socken av Värmlands län, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om legationssekreterarens i Riga förflyttning till Kovno. Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 15, i anledning av väckt motion om legationssekreterarens i Riga förflyttning till Kovno i Litauen.

I en inom första kammaren av herr *C. Lindhagen* väckt motion (nr 202) hade hemställts, att riksdagen ville hos regeringen begära initiativ till en överenskomst med Litauen om förflyttande av den svenska legationssekreteraren i Riga till Kovno i Litauen, med fullmakt att där representera den svenska regeringen.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet anfört:

»Några olägenheter av nuvarande anordning, enligt vilken svenska sändebudet i Lettland jämväl är ackrediterat i Litauen, hava, enligt vad utskottet kunnat finna, icke framträtt. Därest behov av en omläggning av vår utrikesrepresentation i de baltiska staterna skulle göra sig gällande, förutsätter utskottet, att frågan härom tages under övervägande av Kungl. Maj:t.

Då vidare ett genomförande av motionärens förslag skulle medföra ökade kostnader, under det att Kungl. Maj:t för nästkommande budgetår i besparingssyfte föreslagit omfattande inskränkningar i vår utrikesrepresentation, anser utskottet sig härutinnan hava ytterligare anledning att ställa sig avvisande gentemot den föreliggande motionen.

Utskottet hemställer alltså, att herr Lindhagens förevarande motion (I:202) icke må av riksdagen bifallas.»

Herr Lindhagen: Det finnes ju i fredstid diplomatiska förbindelser mellan olika länder, och därför håller man så kallade legationer eller någon chargé d'affaires i huvudstäderna för att förmedla vänskapliga handtag vid behandlingen av internationella angelägenheter. De baltiska folken stå varandra nära, och i dessa tider bemöda de sig om att åstadkomma sådana organ var och en i sina länder. Nu har Sverige också placerat ett sådant ombud i Finland, Estland, Lettland och Polen för att icke tala om Danmark och Norge, men däremot saknar Sverige ett sådant ombud i Litauen. Jag vet, att litauerne beklaga sig över detta förhållande.

Nu tycka litauerne, att de äro ogynnsamt ställda, och de vilja gärna få en fast bosatt svensk underhandlare även i Kovno. Nu är Litauen det enda baltiska land, där Sverige icke har någon diplomatisk representant med säte i Kovno, utan ministern i Riga är ackrediterad, som det heter, även i Litauen. Han är omtyckt i Litauen och kommer dit på korta besök ett par gånger om året. Sverige har däremot en minister och en legationssekreterare akrediterade i Lettland, med säte i Reval. Nu tycker jag att man bör tillmötesgå litauerne anspråk, som, efter vad det uppgivits, även förhandlat något därom med vederbörande. Lämpligen bör detta kunna ske genom att legationssekreteraren i Riga flyttas till Kovno i Litauen. I Estland är ock en svensk legationssekreterare ackrediterad.

Nu säger statsutskottet, att något behov i denna riktning icke har framträtt. Det är så stramt sagt. Man skall icke umgås med sina grannar på det

Om legationssekreterarens i Riga förflyttning till Kovno. (Forts.)

sättet. Något behov från Sveriges sida har kanske ännu icke tillräckligt framträtt utan behovet anmäles närmast från Litauen. Jag anser, att man bör tillmötesgå ett sådant behov, vilket därigenom utvecklas till ett gemensamt behov.

Men utskottet är emellertid litet osäkert på sin ståndpunkt, ty sedan kommer följande passus: »Därest behov av en omläggning av vår utrikesrepresentation i de baltiska staterna skulle göra sig gällande, förutsätter utskottet, att frågan härom tages under övervägande av Kungl. Maj:t.» Och vidare invändes, att det skulle medföra ökade kostnader. Men det kan icke vara så stora kostnader. Legationssekreteraren måste betalas och hyra bostad i Riga. Hela kostnaden skulle inskränka sig till, att man kanske skulle behöva ett särskilt kanslirum. Jag tror, att svenska statsmakterna böra med förståelse gå till mötes ett sådant naturligt krav från en vänskapligt sinnad nation och granne på andra sidan baltiska havet.

Herr talman! Jag ber därför att få yrka bifall till min motion.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Sandler**: Herr talman! Jag vill endast lämna det meddelandet, att beträffande önskvärdheten av en mera effektiv representation i Litauen i och för sig ingenting är att erinra. Sedan någon tid har också uppmärksamheten varit fäst vid denna sak, och man har övervägt, om det kunde tänkas ett sådant arrangemang, varigenom man visserligen icke i form men dock i sak kunde tillmötesgå det önskemål som framställts i herr Lindhagens motion. På förslag av vårt sändebud i de baltiska länderna kommer också försöksvis att prövas ett arrangemang på så sätt, att legationssekreteraren i Riga kommer att under viss kortare tid vistas i Kovno.

Herr **Widell**: Efter hans excellens herr utrikesministerns anförande kan jag inskränka mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Lindhagen**: Det är ju ett framsteg, som man får vara tacksam för. När detta steg tagits, får man senare taga det andra. Jag ber emellertid att få vidhålla mitt yrkande om bifall till min motion.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomma yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Då tiden nu var långt framskriden, beslöts på framställning av herr talmannen att behandlingen av återstående ärenden på föredragningslistan skulle uppskjutas till aftonsammanträdet.

Föredrogos och bordlades på begäran Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 124 och 128—131.

Anmälades konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

- nr 39, angående av riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar;
- nr 40, angående av riksdagen beslutad ändring i rikets grundlagar;
- nr 41, angående av riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar;

nr 42, angående av riksdagen beslutad ändring i rikets grundlagar;
nr 43, angående av riksdagen beslutad ändring i rikets grundlagar;
nr 44, angående av riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar; samt
nr 45, angående av riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning att ifrågavarande, i konstitutionsutskottets memorial nr 4 införda vilande grundlagsändringsförslag antoges även av andra kammaren.

Anmäldes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 46, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till stadga om ersättnings utgående för riksdagsmannauppsdragets fullgörande.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr 3 bifölles även av andra kammaren.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtande nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till grundförstärkningsarbeten å kammarrättens hus i Stockholm; och

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder för främjande av sparsamhet bland skolungdomen;

bevillningsutskottets betänkande och memorial:

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket ävensom i ämnet väckta motioner; och

nr 9, angående särskild ersättning åt sekreteraren hos bevillningsutskottet;

första lagutskottets utlåtande nr 14, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 84 med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 17 juni 1932 (nr 244) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet dels ock i ämnet väckta motioner;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 30 juni 1913 (nr 120) om allmän pensionsförsäkring; och

nr 6, i anledning av väckta motioner angående revision av lagen om allmän pensionsförsäkring ävensom angående höjning av de enligt nämnda lag utgående pensionstillägg med mera; samt

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i anledning av väckt motion om beredande av möjlighet för församlingarnas prästerskap att två söndagar i månaden förrätta högmässa efter nytt, av Kungl. Maj:t godkänt ritual.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammaren åtskildes kl. 5.13 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Onsdagen den 22 februari e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande jordbruksutskottets utlåtande nr 2, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—14.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15.

Under punkten 46 av nionde huvudtiteln i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att minska ordinarie reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln, nu 273,000 kronor, med 98,000 kronor till 175,000 kronor.

*Anslag till
befrämjande
av nötboskaps-
aveln.*

Med anledning av detta förslag hade inom riksdagen väckts följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

1) I:45 av herr *Bengtsson* m. fl., likalydande med II:87 av herr *Larsson* i Hede m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte med anledning av statsverkspropositionen, nionde huvudtiteln, punkt 46, besluta att till befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln för budgetåret 1933/1934 i stället för äskade 175,000 kronor anvisa ett ordinarie reservationsanslag av 240,000 kronor;

2) II:266 av herr *Andersson* i Dunker m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att ordinarie reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln måtte utgå med 250,000 kronor och att beloppet användes efter i huvudsak nu gällande bestämmelser till tjuvföreningarnas understödjande.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten anfört:

»Utskottet inser väl nödvändigheten att under nuvarande statsfinansiella förhållanden iakttaga stor sparsamhet med statens medel. Då emellertid en beskärning av förevarande anslag i den utsträckning Kungl. Maj:t föreslagit enligt utskottets mening måste befaras även för framtiden medföra menliga verkningar för ifrågavarande för jordbruksnäringen synnerligen betydelsefulla avelsarbete, anser sig utskottet böra i enlighet med det av lantbruksstyrelsen alternativt framförda och i motionerna I:45 och II:87 upptagna förslaget tillstyrka, att anslaget i fråga uppföres med 240,000 kronor, vilket i varje fall innebär en minskning med 33,000 kronor i jämförelse med anslaget för löpande budgetåret.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet, att riksdagen må med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning samt de i ämnet

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)
väckta motionerna I: 45, II: 87 och II: 266 minska ordinarie reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln, nu 273,000 kronor, med 33,000 kronor till 240,000 kronor.»

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *Johansson* i Uppmälby, *N. August Nilsson*, *Carl E. Eriksson*, *Granath*, *Olsson* i Rödningberg, *Andersson* i Löbbo och *Andersson* i Tungelsta ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Utskottet inser till fullo, att det varit i hög grad önskvärt, därest statens understödjande verksamhet till främjande av nötboskapsaveln kunnat fortgå i samma omfattning som för närvarande. Då det emellertid med hänsyn till det rådande statsfinansiella läget icke torde vara möjligt för nästa budgetår gå längre än Kungl. Maj:ts förslag innebär, anser sig utskottet böra förordna detta förslag, som i varje fall torde tillgodose det oundgängligaste behovet på ifrågavarande område. Utskottet, som sålunda icke kan tillstyrka motionerna, hemställer, att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å motionerna I: 45 och II: 87 samt II: 266 minska ordinarie reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln, nu 273,000 kronor, med 98,000 kronor till 175,000 kronor.»

Herr Nilsson, August: Såsom kammarens ledamöter förmodligen observerat, behandla vi nu den del av nionde huvudtiteln, som omfattar de 72 utbrutna brådslande punkterna. Här såväl som på nionde huvudtiteln i övrigt har departementschefen farit hårt fram och gjort inskränkningar och avprutningar på de tidigare utgående anslagen, därtill naturligtvis nödd och tvungen av det bekymmersamma statsekonomiska tillståndet. Den största sparsamhet måste iakttagas i både smått och stort, och i allmänhet har ju också regeringen rönt ett livligt erkännande för sin skattebudget. Men trots allt ha vi även i år kunnat konstatera en mängd fall av motioneringsfebern, denna sjukdom, som är så karakteristisk för vår svenska riksdag och som i regel syftar till att höja de av Kungl. Maj:t begärda anslagen, stundom med belopp, som trotsa varje rimlig finansiell hänsyn. Det går också mycket lätt att motionera på det viset. Man bara slår upp i huvudtiteln, tittar på de olika punkterna, och alltid finner man någon myndighet — vanligen lantbruksstyrelsen här på nionde huvudtiteln — som föreslagit högre anslagsbelopp än Kungl. Maj:t sedan äskat. Man skriver så av myndighetens motivering, tillfogar dess yrkande, och därmed är motionen färdig. Och så tillkommer motion efter motion på samma lätta och behagliga sätt, och vilken riksdagsman som helst framstår för allt folket som en baddare till motionär, en riktig överdängare med grundade anspråk på valmännens tacksamhet. Härefter kommer mängden av propositioner och motioner till i detta fall jordbruksutskottet. Där sitter folk av olika kulör, motionärer, partivänner och partiovänner och konkurrenser, var och en med sin lust att behaga sig och valmännen och angelägen om de senares tacksamhet.

Hur har det nu gått denna gång i jordbruksutskottet vid dess behandling av den del av nionde huvudtiteln, varöver utlåtande föreligger här i dag? I stort sett måste jag ge detta utskott, där jag själv är en ringa ledamot, ett gott vitsord. Utskottet har med ett par undantag gjort kort process med de behjärtade motionärerna och följt regeringen på sparsamhetens gyllene väg, som är den smala väg, vilken leder om också inte till något himmelrike så dock inte till fördärvet. Ja, så länge vi höllo oss inom jordbruksutskottets första avdelning, den avdelning, som har att i första hand behandla jordbrukets huvudtitel, följde vi Kungl. Maj:t absolut. Se, på utskottsavdelningen där känner man sig, lik-

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)

som om man befann sig inom hemmets lugna väggar. Offentligheten är utestängd, och man är sig själv, och när man här var sig själv, så blev man alldeles likadan som kungen, sparsam som han, snål som han, man blev ett enda stycke ekonomiskt sunt förnuft. I det samlade jordbruksutskottet däremot slog det slint ett par gånger med den konungska sparsamheten. Utskottet in pleno vill nämligen gärna bli någonting helt annat än utskottsavdelningen. Det blir ett stort changemang, liksom en scenförändring på Dramatiska teatern. Då huvudtiteln går från avdelningen till utskottet, träder där upp på arenan en rad av nya män, män ifrån andra avdelningen, lagavdelningen, män av en högre resning och med vidare vyer, patroner, possessionater, det större jordbrukets representanter. Vi på den första avdelningen äro bara småbrukare eller kända oss som småbrukare eller rent av som proletärer inför kamraterna från andra sidan om tamburen. Redan detta sätter ny färg på debatten om jordbruksutskottets huvudtitel, en ny färg och en hetare puls. Men inte nog med det. I det samlade utskottet kommer man i fatalt grannskap till offentligheten. Man befinner sig inte längre som hemma i familjen. Hur man röstar får man snart läsa i tidningspressen, och den saken har sina betänkligheter. Det finns modigare karlar än jag, som blivit vankelmodiga i den situationen. Man skulle rent av kunna säga, att offentligheten verkar en smula depraverande på politiken.

Men, som sagt, i stort sett har jordbruksutskottet denna gång på ett berömvärd sätt hållit stånd emot motionärernas anlopp och följt den sparsamhetens väg, som Kungl. Maj:t anvisat. Den nu föredragna femtonde punkten är den första, där utskottet ansett sig böra förbättra Kungl. Maj:ts proposition. Frågan gäller det ordinarie reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln. Kungl. Maj:t har föreslagit att minska det nu utgående anslaget, som utgör 273,000 kronor, med 98,000 kronor till 175,000 kronor. Utskottet vill begränsa denna minskning med 65,000 kronor och föreslår alltså, att anslaget måtte fixeras till 240,000 kronor. Även detta innebär således en besparing emot vad som för närvarande utgår, men blott på 33,000 kronor i stället för kungens besparing på 98,000 kronor. Bakom dessa siffror ligger först en framställning av granskningsnämnden, den från olika håll och inte minst i högerpressen mycket beprisade granskningsnämnden, som föreslog, att all premieeringsverksamhet på boskapsskötselns område måtte inställas för ett år, med undantag av det lilla, som kunde behövas för nödtorftigt upprätthållande av stamboksföringen. Och vidare ligger bakom siffrorna lantbruksstyrelsens utredning om olika sätt att ordna saken så praktiskt och sparsamt som möjligt. Lantbruksstyrelsen har framfört tvenne alternativ. Enligt båda skulle årets anslag förbehållas tjurföreningarna såsom stöd åt dem i form av så kallade tilläggspris. Det beräknas, att vi ha ungefär 2,500 tjurar här i landet. Enligt lantbruksstyrelsens första alternativ skulle tilläggspriset för vart och ett fall komma att belöpa sig till högst 100 kronor per tjur — och när priset sänkes så mycket, förmodar jag, att högsta priset bleve det normala — varav staten skulle betala hälften, det vill säga 50 kronor för vart pris. Detta finner emellertid lantbruksstyrelsen vara väl magert och hemställer i sitt andra alternativ, att tilläggspriset måtte bestämmas högst till det belopp, som motsvarar kostnaden för tjurens amortering och försäkring, varvid staten likaledes skulle hjälpa till med hälften. Det alternativet skulle, förmodar jag, höja tilläggspriset till ett par hundra kronor. Departementschefen accepterar principiellt lantbruksstyrelsens betraktelsesätt men går, vad tilläggsprisets belopp beträffar, en medelväg mellan de två alternativen och stannar vid ett belopp av 140 kronor, varav 70 kronor skulle komma på statens konto såsom dess bidrag. Jordbruksutskottet åter har upptagit lantbruksstyrelsens andra alternativ, som beräknas

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)

välla en merkostnad av 65,000 kronor, såsom jag redan nämnt. Det gäller således här att välja mellan kungens av reservanterna förordade förslag om 175,000 kronor till stöd åt tjurföreningarna eller utskottets förslag om 240,000 kronor för precis samma ändamål. Tjurföreningarna utgöra förstas privata organisationer, som ställt sig i de mindre jordbrukarnas tjänst — dessa mindre jordbrukare ha nämligen inte i likhet med de större jordbrukarna råd att hålla sig med egna tjurar — och vilja bereda åt de mindre jordbrukarna tillgång till ett gott, kanske förstklassigt avelsmaterial, vad den maskulina delen beträffar. Denna synpunkt och denna motivering har framhållits av lantbruksstyrelsen, nämligen att det är till det *mindre* jordbrukets fromma som dessa tjurföreningar arbeta och samma synpunkt har även starkt understrukits i debatten inom utskottet, där, som sagt, särskilt det större jordbrukets representanter gått i bräschen för det högre anslaget. Detta är ju ädelt och gott handlat. Men småbrukarna måtte antingen vara ett otacksamt släkte, som inte senterar de större jordbrukarnas välmening, eller ock måtte dessa mindre jordbrukare vara utomordentligt oegennyttiga, ty bland reservanterna med herr Johansson i Uppmälby i spetsen — de som förorda kungens sparsammare understöd — återfinna vi just småbrukarna eller småbrukarnas vederlikar. Kanske beror emellertid detta därpå, att kungens förslag inte är så farligt för tjurföreningarna. Jag hörde en av småbrukarna i utskottet förklara, att i vilket fall som helst bleve det ingen katastrof för dessa föreningar. Där det knep eller där det behövdes, kunde en uttaxering av 50 öre per ko klarera saken. Han tog det mindre statsanslaget med ro och likaledes de gälla verop, som höjts av vissa motionärer.

Utskottets förslag innebär, som sagt, en merkostnad av 65,000 kronor. Men i själva verket stoppar det inte med detta belopp. Ett bifall till utskottets förslag på denna punkt medför, skulle jag tro, konsekvenser på en annan punkt. Det anslag av 240,000 kronor, som utskottet här föreslår, utgör statens direkta insats i tjurpremieringen, hälften av tilläggsprisen. Men hushållningssällskapen skola bestå lika mycket, den andra hälften. Det kan emellertid inte de fattiga hushållningssällskapen göra, om inte staten i lika mån ökar sitt direkta anslag till hushållningssällskapen. På det sättet får staten betala både den första hälften av tilläggsprisen och den andra hälften, och staten är således som den gode givaren, vilken ger både i påse och i säck och enligt utskottets förslag dubbla portioner. Därför har också utskottet på en efterföljande punkt, den 24:e, där kungen föreslagit ett anslag till hushållningssällskapen av 2,600,000 kronor, ökat detta belopp med ytterligare 100,000 kronor. Ett bifall till utskottets förslag på den nu föredragna punkten om en utökning av kungens förslag med 65,000 kronor drager alltså i fortsättningen med sig en merkostnad av 100,000 kronor på en senare punkt. Detta gör hela saken ytterligare betänkelig. Det är givetvis betänkligt att i dessa svåra tider rubba på den så mödosamt hoptimrade skattebudgeten. För min del vill jag inte utan absolut tvingande skäl gå ifrån Kungl. Maj:ts förslag vare sig här eller på övriga punkter i huvudtiteln, och sådana skäl finner jag inte föreligga i detta fallet. Skall det vara någon mening med den sparsamhet, som vi alla predika, så få vi inte löpa ifrån sparsamheten så fort som det kniper eller känns någon svårighet. Sparsamhetens dygd måste övas av alla, och svårigheterna måste bäras av alla i dessa besvärliga tider.

Med stöd av vad jag nu anfört, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den av herr Johansson i Uppmälby med flera vid denna punkt fogade reservationen, vilket yrkande är detsamma som bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Sederholm: Den redogörelse, som den föregående ärade talaren nu lämnat om de meningsskiljaktigheter, vilka kommit till uttryck i å ena sidan

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)

utskottets förslag och å andra sidan det yrkande, som han nu framställt om bifall till reservationen, är riktig. Det rör sig om en skillnad i anslaget på 65,000 kronor. Han menar, att här har han följt den rätta, den smala vägen, som Kungl. Maj:t anvisat. Det kan ju då kanske väcka en del undran, om han nu föredrager den vägen, därför att den är smal, varför han inte gått den allra smalaste vägen, den som lantbruksstyrelsen förordat i alternativ A och där utgiften stannar på 125,000 kronor. Men kanske bottnar det i hans rojalism, hans konungskhet, att han sträckt sig 50,000 kronor över den smalaste vägen, som skulle efter hans definition säkrast föra till målet. Emellertid skilja sig de olika förslagen inte i något avseende eller i sin syftning mera än att alla syfta till att stödja, hjälpa och uppehålla den tjurföreningsrörelse, som nu satts i gång och som burit så goda och rika frukter för småbrukarna och de mindre kreatursägarna. Jag tror, att det nog var oriktigt från den föregående talarens sida, då han sökte draga upp en gränslinje mellan vad å ena sidan de större jordbrukarna velat göra och å andra sidan vad de mindre jordbrukarna velat göra i den här frågan. De så kallade representanterna för det mindre jordbruket inom utskottet äro i allmänhet sådana, som inte ha några kor alls. Men de, som gå in för det ökade anslaget, som känna till förhållandena, premieringsförhållandena och förhållandena inom tjurföreningarna, och som arbeta i hushållningssällskapen och med premiering, veta också, hur dessa förhållanden verka, och veta, vilka konsekvenser ett alltför hårt ingripande i anslaget kan medföra. De ha därför fått klart för sig, hur den beskärning, som ligger i ett anslagsbelopp på blott 175,000 kronor, hotar att bliva ödesdiger och farlig för premieringarna och för nötboskapsavelns fortgång inte blott under det år, som det här är fråga om, utan även för framtiden. Jag har liksom alla de andra ledamöterna inom utskottet med avseende på en premiering, nämligen premieringen av mindre jordbruk, anslutit mig till Kungl. Maj:ts förslag, som gick ut på att småbrukspremieringarna skulle helt och hållet upphöra under nästa budgetår. Vi ha gjort detta inte därför, att vi inte ha klart för oss att dessa premieringar äro till ovärderlig nytta för småbrukarrörelsen, men därför, att vi mena, att ett upphörande under ett år inte äventyrar utvecklingen för framtiden. Man kan fort taga igen detta. Visserligen har utvecklingen något fördröjts genom att premieringen upphört, men man har inte förlorat så mycket under det uppehåll, som kommit till stånd. Men genom det förslag, som här föreligger från Kungl. Maj:t, lantbruksstyrelsens alternativ A påbyggt med 50,000 kronor i höjda pris till tjurföreningarna, menar jag, att man äventyrar verkligt värdefulla delar av hela nötboskapsavelns och hela premieringsväsendets framgång, och jag vill med några ord söka ge stöd för denna min uppfattning.

Här har förordats både i alternativ A — som slutar på 125,000 kronor och vilket Kungl. Maj:t inte tagit upp — och i det förbättrade och utökade förslaget på 175,000 kronor, det som en ledamot av utskottet nyss yrkade bifall till, den anordningen, att premieringarna och besiktningarna av såväl tjurar som alla hondjur, skola upphöra under nästa budgetår. Nu har det varit en styrka i vår stamboksföring, som pågått många generationer av nötkreatur till allt högre och högre förädling och allt högre och högre konstans, att varje generation, varje individ, som stamboksfördes, blev inte blott granskad med avseende å produktion och härstamning utan även granskad till det yttre, så att inte några bakslag kunde uppstå eller några mindre önskvärda former kunde smyga sig in i aveln. Nu föreslås, att man skall kunna registrera både han- och hondjur utan att de blivit av premieringsnämnden besiktigade. Här får man ett avbrott i hela denna serie av besiktningar, som kan bliva ödesdigert i fortsättningen och som det enligt min mening är synnerligen önskvärt

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)
att kunna förekomma. Man förekommer detta genom att antaga det alternativ, som utskottet gått in för. Därigenom uppehålls denna besiktning, uppehålls just kontinuiteten i premieringen av både hon- och handjur, och detta medför en ökad trygghet och en ökad kontinuitet i avseende på avelns fortgång inte blott under nästa budgetår utan under alla följande år, då den eventuellt skulle tagas upp men då man fått en lucka under mellantiden då besiktningen upphört. Det är detta, som för mig varit bestämmande för att jag skulle gå in för en ökning på 65,000 kronor. I den stora budget, det här är fråga om, äro dessa 65,000 kronor visserligen också pengar, men då man äventyrar så pass mycket i fråga om premieringen och nötboskapsavelns främjande genom de konsekvenser, som ett avbrott medför, menar jag, att det är väl använda pengar, om man uppehåller premieringarna efter alternativ B, som lantbruksstyrelsen också förordar. Jag vill hänvisa till lantbruksstyrelsens yttrande, där just dessa förhållanden påpekas och det tillika påpekas, huru äventyrligt det verkligen är att avbryta besiktningarna i sammanhang med stamboksföringen. Även i andra avseenden få ju tjurföreningarna bättre stöd med alternativ B.

Det är främst från den synpunkten, som jag ber att nu få yrka bifall till utskottets hemställan.

I herr Sederholms yttrande instämde herr *Tjällgren*.

Herr statsrådet **Sköld**: Herr talman! Jag ber till en början få uttala ett tack till utskottet för den välvilliga behandling, som Kungl. Maj:ts förslag rönt i det nu föreliggande utskottsutlåtandet. Såsom redan här påpekats, är det endast på två punkter som utskottet frångått Kungl. Maj:ts förslag. Hade vi befunnit oss i ekonomiskt normala tider, skulle jag ha utsträckt min tacksamhet mot utskottet till att även gälla de båda punkter, där utskottet varit mera välvilligt mot jordbruket än Kungl. Maj:t ansett sig böra vara. Men vi leva inte nu under ekonomiskt normala tider. Såsom den förste ärade talaren utvecklade, har det varit förenat med stora svårigheter att skapa en skattebudget, som inte länder till stora skattehöjningar.

Nu har den närmast föregående talaren yttrat, att det är inte mycket att komma och tala om, dessa 65,000 kronor, i samband med hela skattebudgeten. Men vi skola komma ihåg, att det ärende, som vi nu behandla, är ett av de första under riksdagen då det gäller statsutgifter. Här kommer nu jordbruksutskottet med ett betänkande, där utskottet i fråga om två punkter höjer anslagen med 165,000 kronor. Om riksdagen går in för att på punkt efter punkt, låt vara i varje fall med små belopp, höja Kungl. Maj:ts anslagsäskanden, så leder det till summor, som, ehuru väl de kanske inte äro stora i förhållande till budgeten i dess helhet, i alla fall komma att föranleda mycket stora svårigheter då det gäller att balansera skattebudgeten. Jag menar därför, att hur mycket man än ömmar för jordbrukets utveckling, måste man i nuvarande läge se till, att man inte går in för ökade utgifter i skattebudgeten utan att det föreligger verkligt starka skäl därför. Och då måste man fråga sig: Föreligga så starka skäl för en höjning i förevarande speciella fall? Jag tillåter mig nu att syssla litet med att utreda den saken. Såsom här antyddes, gick granskningsnämnden fram med ett förslag till anslagsminskning, som gick längre, kan man säga, än både lantbruksstyrelsens första alternativ och det föreliggande förslaget. Granskningsnämndens förslag gick dessutom ut på att man skulle uppehålla stamboksföringen av nötboskap men slopa all premiering. Jag måste säga, att granskningsnämnden otvivelaktigt varit till allra största nytta, då det gällt att be-

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)

gränsa de löpande utgifterna. Utan granskningsnämndens hjälp skulle det inte ha lyckats att nedsöka dessa utgifter. Men man måste göra klart för sig, att speciellt i sådana punkter, där det gäller fackliga insikter, har nämnden helt naturligt kunnat taga fel, och därför har man vid granskning hos de fackkunniga myndigheterna ibland varit nödsakad att göra justeringar. En sådan justering har nu skett i fråga om föreliggande punkt. Såsom förevarande anslag hittills begagnats har man tagit sikte på väsentligen två saker. Å ena sidan har anslaget använts till att uppmuntra och befrämja nötboskapsaveln. Å andra sidan har anslaget använts till att befästa och upprätthålla de resultat inom nötboskapsaveln, som man hittills vunnit. Kungl. Maj:ts förslag går ut på, att man skall bevara det, som man hittills vunnit, under det man tills vidare nöjer sig med att inte påskynda utvecklingen. Och när det gäller speciellt det förstnämnda, det vill säga ett tillvaratagande och befästande av de resultat, som hittills vunnits, skulle jag nästan vilja våga det påståendet, att Kungl. Maj:ts förslag är effektivare än det förslag, som från utskottets sida framlagts. En del av förevarande anslag användes till så kallade tilläggspris. Dessa pris utgå endast till tjurföreningar, som behöva ekonomiskt bistånd för att kunna existera, och utgör alltså ett stöd åt de sämst ställda föreningarna. Den övriga delen av anslaget användes efter andra principer. Under år 1931 användes 240,000 kronor till tilläggspris. Av detta belopp kommer hälften av statsmedel. Med nu föreliggande förslag kan inte mera tagas i anspråk för tilläggspris, men enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle hjälpen till de hårdast tryckta tjurföreningarna kunna gå upp till en summa, som närmar sig 350,000 kronor. Vi skola komma ihåg, att under en kristid, då så gott som alla människor ha det svårt och då antalet tjurföreningar, som komma i svårigheter, ökas, är det viktigare att ha ett stort belopp till förfogande för detta ändamål än det skulle vara under normala tider. Utskottets förslag innefattar, att man praktiskt taget skulle tillämpa hittills begagnade system, och på grund härav kan man enligt detta förslag inte använda så stort belopp till tilläggspris som enligt Kungl. Maj:ts förslag. Jag vill också hävda den uppfattningen, att då det gäller att befästa och bevara de resultat, som vunnits, bevara dem fram till mera normala tider, är Kungl. Maj:ts förslag att föredraga framför utskottets.

Då kan man ställa den frågan, som utskottets ärade vice ordförande också framställde, om det inte är nödvändigt att vidmakthålla verksamheten i dess hittills bedrivna former. Jag säger för min del, att det finns många skäl, som tala för att tidpunkten inte är illa vald att nu intaga en avvaktande hållning. Det framgår av tillgängliga framställningar i ämnet, att lantbruksstyrelsen anser, att bestämmelserna om nötboskapspremiering äro i högsta grad i behov av utredning och omläggning. Jordbruksutredningen har varit sysselsatt med att ur effektivitetssynpunkt granska anslagen under nionde huvudtiteln, och det arbetet fortsattes nu av särskilda sakkunniga. Såvitt jag kunnat inhämta, har man även bland dessa sakkunniga den uppfattningen, att det måste bli en omläggning av premieringsbestämmelserna. Och att det inte skulle vara så farligt med en avvaktande hållning, intygas även från andra håll. Jag har här i min hand ett medlemsblad, »Meddelanden från föreningen av svenska andelsslakterier», vars redaktör är konsulent i ett hushållningssällskap. Han har i ett nyss utkommet nummer skildrat Kungl. Maj:ts förslag till anslag för djurpremieringarna, däri även inbegripet nötboskapspremieringarna, och han uttalar sig om dessa saker på följande sätt: »Betydande inskränkningar i den hittillsvarande premieringsverksamheten stå sålunda nu för dörren. Det kan nog heller inte bestridas, att åtgärder härför

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)

i nuvarande läge äro ofrånkomliga, ty statens understöd har här som på andra områden kommit att tagas i anspråk i en ständigt stegrad omfattning. Det förefaller emellertid, som om de inskränkningar, vilka nu föreslås, inte äro ägnade att ingiva alltför stora bekymmer med hänsyn till den framtida utvecklingen. En påminnelse om att statsbidragen till vissa åtgärder inte är detsamma som permanent understöd kan tvärtom mångenstädes vara nog så behöfelig.» Jag vill alltså hävda, att det inte är på det sättet, att vår nötboskapsavel skulle råka i fara, om man i nuvarande krisläge nöjer sig med kraftiga åtgärder för att bevara tjurföreningarnas verksamhet, sådan den nu är, men håller sig litet avvaktande i fråga om den fortsatta utvecklingen. Och det är på grund därav som jag ansett mig böra förelägga Kungl. Maj:t det förslag, som Kungl. Maj:t sedermera avlätit till riksdagen. Jag tror därför, att man kan utan vidare från kammarens sida bifalla detta förslag. Därmed kommer man inte att skapa de faror för nötboskapsaveln, som utskottets ärade vice ordförande här försökt att teckna, men man har samtidigt sagt ifrån, att man kan inte tillåta sig ökningar på anslag till löpande utgifter utan att särskilda skäl föreligga.

Herr talman! Jag tillåter mig således rekommendera för kammaren Kungl. Maj:ts förslag, vilket är detsamma som den vid denna punkt fogade reservationen.

Herr von Stöckenström: Herr talman! Det är alldeles givet att i det allmänna besparingsarbetet också nionde huvudtiteln skall komma att bli underkastad en hel del indragningar och besparingar på olika punkter. Om man går igenom huvudtiteln med dess hundratals punkter, finner man också, att i ett mycket stort antal av dessa ha gjorts antingen nedsättningar eller också indragningar av hittills utgående anslag. Jag delar alldeles statsrådets och regeringens mening, att man även inom detta verksamhetsområde måste iakttaga största sparsamhet. Man bör därvid emellertid se till, att man inte genom dessa indragningar rubbar en verksamhet, som verkligen är till avsevärd nytta. I många fall tror jag, att man kunnat nedsätta nu utgående anslag utan att detta behöver leda till mera påtagligt men. I några fall har också regeringen föreslagit, att en verksamhet helt och hållet inställes för visst år, till exempel premieringen av mindre jordbruk. Jag tror, att herr statsrådet kan ha anledning att känna sig tacksam gent emot utskottet, därför att utskottet inte prutat ännu mera än statsrådet gjort, liksom herr statsrådet också bör kunna känna sig tillfredsställd över att utskottets uppfattning om vilka indragningar och besparingar som man kan göra så nära sammanfaller med herr statsrådets egen uppfattning.

Den förste ärade talaren, herr Nilsson i Kabbarp, lämnade en som jag antar för kammaren ganska roande skildring av hur det går till både när man motionerar i jordbruksfrågor och sedan i själva utskottet. Vad motionerandet angår, skall jag inte yttra mig så mycket därom. Den ärade talaren erkände ju för övrigt själv, såvitt jag förstod, att då utskottet behandlade dessa frågor, anlade utskottet rent sakliga synpunkter och tog inte så lättvindigt på det hela som vissa motionärer, enligt vad det lät på herr Nilsson, gjorde, då de endast skrevo av ett yttrande från något ämbetsverk. Jag tror att vi litet var i utskottet, inte bara på första avdelningen utan även på andra avdelningen, som jag har äran tillhöra, söka anlägga rent sakliga synpunkter på de föreliggande frågorna. Jag beklagar, om herr Nilsson känner sig litet enkel, då frågorna komma före i plenum i utskottet. Det lät nästan, som om herr Nilsson besvärades av vad man brukar kalla för ett mindervärdighetskomplex, då frågorna komma före i det samlade utskottet, medan han på

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)

första avdelningen känner sig mera säker, mera hemma hos sig och kanske också har mera att säga till om. Jag vill emellertid påpeka, att om vi se på behandlingen av nionde huvudtiteln föregående år, så finner man egentligen inte, att första avdelningen har besvärats av någon så överdrivet stor sparsamhetsiver. Även de senaste åren har det varit vissa svårigheter att få budgeten att gå ihop, även den förutvarande regeringen sökte att spara och pruta på många håll, men man visade nog även på första avdelningen då en ganska stor benägenhet att höja anslagen.

I den föreliggande punkten har regeringen föreslagit, att premieringsverksamheten skall helt indragas, i den mån den kommer de medelstora och större jordbruket till godo. Man har endast bibehållit den del av anslaget, som avser uppehållandet och understödandet av tjurföreningarna. Det är nu faktiskt så, att många tjurföreningar arbeta under svåra förhållanden. Medlemmarna utgöras så gott som uteslutande av mindre jordbrukare. Kostnaderna för tjurföreningarnas verksamhet bestridas dels av medlemmarna själva, dels genom statsbidrag. Jag vet att det många gånger är mycket, mycket svårt att hålla ihop föreningarna. Upplösas de säljas tjurarna undan, och det blir inte möjligt att fortsätta den gagnande verksamheten. Jag tror alltså att i detta särskilda fall en alltför stor sparsamhetsiver kan vara till förfång för en nyttig verksamhet.

Herr Nilsson i Kabbarp antydde, att det bland reservanterna, som vilja nöja sig med det mindre anslaget, finns även några mindre jordbrukare, som alltså inte tyckas sentera den större frikostighet, som utskottsmajoriteten vill visa. Ja, flera av reservanterna tror jag inte själva ha några kor och väl inte någon tjur heller. Men jag vill framhålla som en ganska egendomlig tillfällighet, att samtliga reservanter tillhöra ett och samma politiska parti. Det är högst förvånansvärt, och jag vågar inte ge mig in på att söka förklara vad detta kan bero på. Men så är i alla fall förhållandet.

Jag har försökt bedöma denna fråga rent sakligt, och jag tror att man riskerar, att det skulle bli till förfång för en nyttig verksamhet, om man på denna punkt drev sparsamheten så långt som reservanterna velat göra. Jag ber av dessa skäl, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Bengtsson: Herr talman! Att man i de tider som nu äro rådande, behöver vara sparsam äro väl de flesta ense om, och att statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet försökt att draga in på anslagen är i stort sett naturligtvis ingenting att säga om. Tvärtom hade det varit en stor tillgång för den budget, som i år skall fastställas, om jordbruksministern fått utgöra ett föredöme i fråga om räckvidden av en del anslag, ty det är ej nog med att spara, utan det spelar ännu större roll, hur sparmedlen användas.

En indragning av själva nötboskapspremieringen kan kanske utan större olägenhet ske, om man däri genom i dessa svåra tider kan komma ifrån en del utgifter. Det viktigaste i hela premieringssystemet är tjurföreningarna, och därför har jordbruksministern delvis bibehållit anslaget till dessa. Men tjurföreningarnas ekonomi är, liksom ekonomien för de flesta andra sammanslutningar inom jordbruket, så svag, att föreningarna ej tåla någon nedskärning av utgående anslag. Jag tillåter mig taga ett exempel från mitt hemlans hushållningssällskap, där jag under trettio års tid tillhört premieringsnämnden. Där finnas för tillfället omkring hundra tjurföreningar, vilkas tjurar kostat i inköp cirka 90,000 kronor. Så gott som alla äro köpta på lån, förmedlade genom hushållningssällskapet. Denna skuld ha medlemmarna iklätt sig under förhoppning och beräkning att erhålla de priser, som närmast genom husdjurskonsulenter och premieringsnämnder ställts i utsikt på grund av de

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)
kungl. förordningar, som i förevarande fall äro gällande. Var och en förstår ju, att det är en högst allvarlig sak, att en mångfald jordbrukare genom en hastig och oförberedd indragning av detta anslag råka illa ut och samtidigt få sin tillit till hushållningssällskapen och dessas tjänstemän rubbad.

Vi skola i detta sammanhang komma ihåg, att trots de urusla priser på mjölk, som för närvarande råda, närmar sig dock produktionen i värde en halv miljard svenska kronor, så det är inte precis småsmulor det här rör sig om. Ju sämre betingelserna i övrigt äro för produktionen, dess angelägnare är det att bedriva denna med det allra bästa material, varför en strängare gallring av kobeståndet är angelägnare nu än någonsin förr.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till jordbruksutskottets förslag.

Herr Eriksson, Carl: Ja, herr talman, jag skulle inte begärt ordet, om jag inte ansett mig uppkallad av ett par yttranden, dels av utskottets ärade vice ordförande, dels av herr von Stockenström. Man har mig veterligen inte tidigare i något utskott, herr talman, givit sig in på att granska ledamöternas förutsättningar från det civila livet att kunna fylla sina uppgifter i utskottet. Men detta har här gjorts från herr von Stockenströms sida. Herr von Stockenström menade, att de flesta av reservanterna skulle vara så obevandrade i jordbruksärenden, att han tvivlade på, att de ens hade någon ko eller någon tjur. Ja, åtminstone uppfattade jag herr von Stockenströms yttrande på det sättet. Herr von Stockenström kan ju se efter, vilka som äro reservanter, och han skall då finna, att majoriteten bland dem är i alla fall jordbrukare. Nu råkar det visserligen i jordbruksutskottet finnas ledamöter, som inte äro jordbrukare, men skall man ha det i ögonmärke i varje utskott, att en ledamot skall vara yrkesman eller speciellt sakkunnig, så tänker jag mig, att man får företa en mycket stark gallring inom de olika utskotten.

Jag hade också väntat, att herr von Stockenström, som hade ordet efter statsrådet, skulle försöka sig på ett bemötande av statsrådets synpunkter i själva sakfrågan. Statsrådet påpekade ju, att oaktat anslaget minskats, skulle inte den verksamhet det här gällde lida någon skada, och han anförde skäl för denna sin mening.

Det förefaller mig, som om kammaren, då den går att ta ställning till denna fråga, borde med allra största allvar betänka den ekonomiska situationen, varom det talats i olika tonarter. Överskrider man Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt, så kan man, som statsrådet riktigt anmärkte, i fortsättningen möta samma skäl för en ökning på andra punkter. Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till reservationen.

Herr von Stockenström: Herr talman! Endast för att undanröja alla missförstånd vill jag säga, att jag givetvis inte med mitt anförande på något sätt ifrågasatt varken den ena eller den andra utskottsledamotens intresse för eller förutsättningar att bedöma föreliggande fråga. I det avseendet vet jag, att alla i jordbruksutskottet arbeta efter bästa förstånd och efter bästa förmåga. Det var herr Nilsson i Kabbarp, som i sitt inledningsanförande tog upp frågan om reservanterna och nämnde, att bland dem befunno sig några småbrukare. Vad jag ville påpeka var, att det frapperat mig, att alla reservanterna tillhörde ett och samma politiska parti. Jag kan emellertid knappast betrakta denna fråga om tjuvföreningsanslaget som politiskt partiskiljande, utan jag anser den vara en rent praktisk fråga.

Herr statsrådet Wigforss: Det är det besvärliga med vår svenska budgetbehandling, att de stora frågorna få behandlas i anslutning till mycket små

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)

detaljer. Det har ju redan här i kväll sagts från alla håll, att man mycket väl förstår, att det i nuvarande situation är nödvändigt att göra så starka beskärningar som möjligt på den löpande budgeten. Var och en som vill höja anslaget menar naturligtvis endast, att på denna särskilda punkt finns det så pass starka skäl, att man trots allt kan gå ifrån den allmänna principen. Det kan jag mycket väl förstå, och jag kan inte på något sätt anföra något utöver vad som redan är sagt om den allmänna nödvändigheten att hålla utgifterna nere för att därmed övertyga de medlemmar av kammaren, som äro tveksamma, om det kloka i att stanna vid Kungl. Maj:ts förslag eller gå utöver detsamma.

Jag har velat begagna detta tillfälle att säga några ord om budgeten, därför att jag tror det är första gången man är inne på ett område, som inte är berört av de stora politiska motsättningarna. Det hade ju annars varit ett tillfälle vid behandlingen av värnpliktsövningarna att ta upp frågan om sparsamhet i den löpande budgeten, men vi veta allesammans, att det finns vissa områden av det allmännas verksamhet, där sparsamhetssynpunkterna inte förefalla oss vara de högsta. Jag tror att en sådan punkt är just värnpliktsövningarna, och jag vill därför gärna erkänna, att det är ett område, från vilket man inte kan dra några för andra områden gällande slutsatser. Men när man kommit fram till de punkter, som behandlas i kväll, både denna första och även den senare, som gäller hushållningssällskapen, så är man inne på ett område, där jämförelsen med övriga huvudtitlar kommer av sig själv. Jag tror att svagheten i jordbruksutskottets förslag ligger just däri, att man inte haft möjlighet att överblicka hela budgeten och se vilka konsekvenser som kunna följa för hela utgiftssidan, om man genomgående för alla huvudtitlar tillämpade det resonemang, som man för rörande dessa två anslag.

Det finns ingen som tvivlar på att dessa anslag äro nyttiga, det finns ingen som tvivlar på, att de pengar man här vill ge utöver Kungl. Maj:ts förslag skulle komma till nyttig användning. Jag hör allra minst till dem som tro, att staten är slösaktig med sina utgifter och att man därför kan göra nytta, varhelst man minskar statens utgifter. Jag har tvärtom så ofta blivit beskylld för att inte förstå nödvändigheten av att minska statens utgifter, att jag med vissa anspråk på att bli trodd kan säga, att om man med samma ömsinnet, samma intresse för det nyttiga i ett anslag, skulle granska alla besparingar, som äro gjorda i den löpande budgeten, skulle man inte kunna stanna vid de ökningar som man här föreslagit. Jag tror att om man gick igenom huvudtitel för huvudtitel, så skulle man komma till punkter, där en ökning är lika mycket — jag säger inte mera, men lika mycket — motiverad som de ökningar jordbruksutskottet här föreslagit. Jag drar inte därav den slutsatsen, att dessa ökningar äro oriktiga. Om kammarens majoritet har fullt klart för sig, att man vill ta dessa ökningar, att man är fullt beredd att vid andra huvudtitlar tillämpa samma principer och är fullt beredd att ta den ökning i beskattningen, som därav kan följa, så tror jag inte, att man kan komma längre än att säga, att där har man delade meningar. Men är man däremot inte beredd att ta konsekvenserna utan tror sig kunna komma undan med att säga, att här kan man göra en höjning, men då man kommer till femte, till sjätte, till åttonde, till tionde huvudtiteln, måste man säga stopp — är förhållandet detta, så tror jag man är inne på en väg, som det inte är möjligt att följa med bibehållen konsekvens.

Det är riktigt — det sades redan under värnpliktsdebatten — att det finns en post, där man kan minska på statens utgifter för att skaffa nödiga medel till ökningar. Det är, som var och en vet, dyrtidstilläggen. Jag säger detta nu, därför att när jag gått igenom alla de övriga förslag, som äro framburna

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)
i motioner, så har jag funnit, att de praktiskt taget endast innebära ökningar. Om jag undantar de från kommunistiskt håll väckta motionerna rörande första huvudtiteln, kan man säga, att praktiskt taget alla motioner, som äro väckta, innebära ökningar i skattebudgeten. Om man skall ta hänsyn till dessa, finns det ingen möjlighet att komma till besparingar utom på den punkt jag nämnde, nämligen statstjänarnas dyrtidstillägg. Men om jag får säga ett ord på den punkten — inte alls för att tala om dyrtidstilläggen såsom sådana — så skulle jag för de medlemmar av riksdagen, som äro villiga att gå till en sänkning av dyrtidstilläggen, vilja påpeka, att det kunna de naturligtvis göra, om de finna det riktigt, men då väl endast för att undvika en del av de höjda skatter, som äro föreslagna. Däremot är det inte riktigt att göra en sådan nedskärning endast för att lägga de hundratusental eller miljoner kronor, som man vinner, på ökningar vid andra punkter i budgeten. Jag tror det vore klokt, om man redan vid denna första punkt gjorde klart för sig, att om man här höjer Kungl. Maj:ts förslag, ger man ett exempel för behandlingen av de följande huvudtitlarna, som man kanske inte skulle önska sig. Jag tror att kammaren gjorde klokt i att på denna punkt inte gå längre än vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Herr Sederholm: Det är ju av ganska stort intresse, att vid denna första budgetpunkt, som föranlett diskussion, få upplagd den principiella fråga, som vi naturligtvis alla ha kännning av, som inom utskotten ha att behandla huvudtitlarnas många olika anslag. Herr statsrådet tycktes mena, att jordbruksutskottet inte kunnat överblicka konsekvenserna av en ändring i Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt, och att det skulle medföra avsevärda skattehöjningar, om man frångick vad Kungl. Maj:t föreslagit detta år. så som man gjort alla de föregående åren. Jag medger, att den hittills praktiserade budgetbehandlingen eller den behandling, som vi nu äro inne på, nämligen att gå från post till post och eventuellt höja anslagen, inte är lämplig, när man skall söka att få en överblick över konsekvenserna av sitt handlingssätt. Men om man skall överge denna princip och följa vad Kungl. Maj:t föreslagit för att inte bryta budgeten på någon punkt eller i något avseende — då kommer utskottet i den situationen, att det inte kan ingå i saklig prövning angående beloppets lämplighet för det avsedda ändamålet, och ännu mindre kan utskottet vidtaga ändringar, eventuellt höjningar av anslagen. Det är väl ändå vår plikt inom utskottet att vid prövningen av de olika anslagen se till rent sakligt och utan hänsyn till övriga anslag, om beloppet är på ett lämpligt sätt avvägt, och det förvånar mig, att till exempel herr Nilsson i Kabbarp, som så starkt och ensidigt betonade sparsamhetens smala gyllene väg och den lycka, som den förde till, följde Kungl. Maj:t i stället för att gå den sparsamhetsväg, som lantbruksstyrelsen alternativt hade föreslagit. Jag tror nog, att både hans yrkande och det förhållandet, att skillnaden i utskottet går efter rena partigränser, bottna däri, att de socialdemokratiska representanterna i utskottet starkare känt sin plikt att följa det förslag, som den socialdemokratiska regeringen har framlagt, och att de starkare känt det band av lojalitet mot denna regering, som herr statsrådet nyss har givit uttryck åt.

Jag skulle för min personliga del inte anse oriktigt, att man vid behandlingen av en huvudtitel, när man föreslog anslagsökningar, jämväl gäve anvisning på motsvarande anslagsminskningar, och det är jag beredd att göra i detta fall. Men är det verkligen riktigt, att jordbruksutskottet i dylikt fall skall vara nödsakat att ge anvisning på anslagsminskningar endast inom *sin* huvudtitel? Det skulle ju även kunna minskas på andra huvudtitlar. Emellertid är jag som sagt för min personliga del beredd att komma med ett sådant

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)

förslag, varigenom man balanserar huvudtiteln och sålunda får den höjning, som här föreslås, kompenserad med en minskning på någon annan post. Då antager jag, att herr finansministern skulle vara fullt tillfredsställd, och då vunne man väl också, att man inte bleve förhindrad att ingå i den sakliga prövning av varje fråga, som åligger utskottet, eftersom ju detta har skyldighet att för kammaren framlägga ett förslag.

Jag menar nu, att när man är vid den första punkten, är det angeläget, att man inte säger: vi måste följa Kungl. Maj:ts, annars inträffar en mycket betydande skattehöjning. Man måste här gå efter sakliga grunder, allrahelst när det rör sig om ett så förhållandevis litet belopp som här. Jag vågar fortfarande hävda, att rent sakligt sett äro riskerna av att sätta ned detta anslag under 240,000 kronor betydligt större än de fördelar, som man budgettekniskt skulle kunna vinna genom att höja utdebiteringen eller ännu hellre genom att minska anslaget på någon annan post.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Gustafsson, Per: Herr talman! Jag skulle knappast ha tagit till orda i denna fråga, om inte debatten hade råkat få karaktären av en allmän diskussion.

Herr statsrådet nämnde, att man inte bör gå emot Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt utan gå med på den nedsättning, som föreslås, ty i annat fall skulle det beräknade anslaget inte räcka till. Han anförde också, att samtliga de väckta motionerna gå ut på höjningar, på ökade utgifter. Jag undrar då, om herr statsrådet har läst alla motionerna? Så vitt jag känner, har det även förekommit motioner, som avse att ge inkomster åt statskassan och som kunna tänkas ha ett visst sammanhang med de frågor, som utgöra föremål för jordbruksutskottets behandling. Då jordbruksnäringen har det så svårt ställt, som för närvarande är fallet, vilket jag förmodar även herr finansministern erkänner, är det kanhända riskabelt att avbryta det arbete, som under en lång följd av år ansetts förtjänt av statens uppmuntran. Enligt min mening skall det gå för sig att erhålla inkomster, ifall man följer en del av de förslag, som motionsledes ha väckts här och som gå ut på anskaffande av medel, tillräckliga för att vi skola kunna fortsätta det arbete, som, såsom jag nyss nämnde, sedan många år har nedlagts på att förbättra vår kreaturstam.

Starka skäl tala nog för att första kammaren i denna punkt bör följa utskottets hemställan, till vilken jag ber att få yrka bifall.

Herr statsrådet Wigforss: Herr talman! Bara ett enda ord.

Jag förstår mycket väl, att det i denna fråga mera gäller en allmän inställning, efter vilken allmän linje man skall handla. Jag har aldrig ett ögonblick förnekat, att en höjning av detta anslag kan vara motiverad — det kan jag inte, eftersom jag inte är sakkunnig på området. Jag dristar inte ha något omdöme om hur pass nyttig denna anslagsökning kan vara, utan jag har endast velat påpeka, att en budget rör sig inom en viss ram. Den blir i stora drag fastställd; inom den få de olika huvudtitlarna en viss anpart, och sedan får man inom respektive huvudtitlar söka göra det bästa möjliga. Nu har man från jordbruksdepartementets sida sökt göra det, och jag skulle tro, att man inom jordbruksdepartementet inte har något att invända emot herr Sederholms linje för den händelse riksdagen skulle finna, att man inom den fastställda ramen kunde företaga vissa ökningar men samtidigt också göra vissa besparingar. Om sådana besparingsförslag förelegat samtidigt, hade läget varit ett helt annat. Men att föreslå ökningar och så antyda vissa be-

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)

sparingar, om vilkas genomförbarhet man ingenting vet — det tror jag är detsamma som att ta den säkra höjningen men däremot inte kunna säga någonting säkert om besparingen. Jag tror sålunda, att på den punkten rubbar inte vad herr Sederholm sagt det resonemang, som jag förde.

Att herr Gustafsson har rätt i det fallet, att det inte bara föreligger motioner om höjningar utan även motioner, som gå ut på att skaffa staten större inkomster, är självklart. Men jag har inte trott, att man skulle motivera en anslagsökning med att säga, att det inte är någon svårighet att skaffa staten ökade inkomster, ty det är ingen svårighet att öka skatterna på olika sätt; inkomstökning betyder ju en ökning av skatterna.

Jag tror man kommer fram till den slutsatsen, att det ändå, trots allt vad man vill säga, är departementen, som stå i den närmaste förbindelsen med de intressen det gäller. Det är en gammal princip i den svenska riksdagen, att det är departementen och departementscheferna, som taga hänsyn till statsverkets behov — d. v. s. i detta fall till näringarnas och här jordbrukets behov — och det brukar vara riksdagen, som har att se till, att inte dessa särskilda sakintressen gå utöver den ekonomiska ram, som man tycker vara riktig. Det vore ganska egendomligt, om man just från jordbrukarehåll, där man ju är mycket intresserad av sparsamhet med statens medel, skulle anse det vara riktigt att i detta fall gå utöver ramen för de förslag, som ha funnit plats inom den nuvarande budgeten. Jag har inte någon som helst förhoppning att kunna påverka dem, som stå i direkt förbindelse med dessa intressen och som sålunda kanske med alltför klar blick se nyttan av dessa anslag, medan de däremot ha svårare att se avigsidan. Men det finnes ju alltid i en kammare — liksom i statsutskottet, när saken behandlas där — en viss balans genom att folk, som se mera med lekmanögon, kunna försöka att avväga de speciella intressena och deras vikt. Jag tror det vore klokt, om synpunkten hos dessa representanter, som taga hänsyn till det allmänna intresset och därför kunna sätta sådana speciella intressen på sin riktiga plats, finge fälla avgörandet. I så fall är jag övertygad om att man skulle komma till det resultatet, att det är klokare att inte vidtaga den föreslagna ökningen.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu förevarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Eriksson, Carl*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 2 punkten 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på

Anslag till befrämjande av nötboskapsaveln. (Forts.)

det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talman först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talman förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Eriksson, Carl*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 43;

Nej — 30.

Punkterna 16—18.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 19.

Lades till handlingarna.

Punkten 20.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att minska ordinarie reservationsanslaget till fåravelns befrämjande, nu 22,000 kronor, med 19,000 kronor till 3,000 kronor.

I en inom andra kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 363, av herr *Osberg*, hade hemställts, att riksdagen måtte för budgetåret 1933/1934 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag, utöver det av Kungl. Maj:t begärda, av 3,000 kronor för premiering av baggar tillhöriga andra än baggföreningar.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å motionen II:363 minska ordinarie reservationsanslaget till fåravelns befrämjande, nu 22,000 kronor, med 19,000 kronor till 3,000 kronor.

Herr **Roos**: Herr talman! I den nu föredragna punkten har jordbruksutskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag i avseende på anslag till befrämjande av fåraveln för det kommande budgetåret. En motionär i andra kammaren, herr *Osberg*, hade föreslagit ett belopp av 6,000 kronor för ifrågavarande ändamål, men utskottet har stannat vid det av Kungl. Maj:t föreslagna, 3,000 kronor, vilket betyder en nedsättning med 19,000 kronor eller något över 86%.

Fåraveln har för vissa landsändar en ganska stor betydelse, dock ingalunda så stor, som den kunde och borde ha. Om man jämför förhållandena här i landet med förhållandena i vissa grannländer, så finner man, att i Estland och Norge uppfödas per 100 invånare 60 får och på Island icke mindre än 600 får, medan vi här i Sverige kunna räkna endast omkring 6 får på samma invånarantal. Anledningen härtill är icke brist på naturliga förutsättningar. De torde vara lika goda här som i något annat land, och fåraveln är dessutom en näring som flerstädes lönar sig väl. År 1931 uppgavs från ett landskap i södra Sverige, att fåraveln var den enda gren av lantushållningen, som bar sig.

Lantbruksstyrelsen och Svenska fåravelsföreningen — det är på grund av mångårigt ledamotskap i denna förening som jag nu yttrar mig i ämnet —

*Anslag till
fåravelns
befrämjande.*

Anslag till fåravelns befrämjande. (Forts.)

ha nedlagt ett kraftigt och även framgångsrikt arbete för ullens och köttkvalitetens förbättrande, ett arbete, som med minskande av anslagen därtill givetvis kommer att lida avbräck.

Ett hinder för fåravelns uppsving har varit och är skadegörelse av hundar på fåren. De stora fårägarna ha herdar och fårhundar, vilka kunna skydda fåren mot hundarna, men desto mera lida därav de små hjordägarna, vilka måste lämna fåren utan direkt tillsyn. Ofta bli på en enda natt så många får rivna av kringströvande hundar, att de små fårägarna nödgas upphöra med denna avel. Klagomål i ämnet ha alltsedan 1850-talet föranlett riksdagsmotioner och riksdagsbeslut, men hittills vidtagna åtgärder ha icke visat sig äga någon nämnvärd verkan.

När frågan år 1919 senast behandlades av riksdagen, yttrade andra lagutskottet, att då fåren under sommarmånaderna släpptes på bete utan särskild vård och vallning, ofta långt borta från den befolkade bygden, »förhärjades ofta fårjordarna av hundar, varigenom ägarna kunde lida ganska kännbar skada ej blott på grund av de dödade eller fördärvade djurens värde utan ock i följd av den mera svårbestämbara förlust, som tillskyndades ägarna därigenom att hjordarna sprängdes samt de späda lammen skildes från mödrarna och djuren förvildades». Dylika missförhållanden förekomma alltjämt, hette det vidare, »och äro, enligt vad utskottet har sig bekant, ingalunda sällsynta i skilda delar av landet. De skador, som på detta sätt vållas, äro avsevärda, särskilt med hänsyn till de uppoffringar, som för närvarande göras för fåravelns höjande.» På hemställan av utskottet avlät riksdagen en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om »förslag till sådana ändringar i gällande lagbestämmelser, att ett mera betryggande skydd mot skada å hemdjur genom okynneshund beredes». Över skrivelsen infordrades yttranden från rikets länsstyrelser. Vid avgivandet av dessa insände vissa länsstyrelser även yttranden av hushållningssällskapens förvaltningsutskott, jaktvårdsföreningar m. fl. Så gott som alla myndigheter vitsordade behovet av ytterligare lagstiftning i ämnet, varefter Kungl. Maj:t beslöt, att riksdagens skrivelse ej skulle till vidare åtgärd föranleda.

Fåravelsföreningen ville ej, att det skulle stanna härvid. Upprepade gånger hade till föreningen inkommit uppgifter om fårägares stora förluster genom kringstrykande hundar och om de ohyggliga lidanden fåren tillfogas av dessa. Föreningen avlät därför för två år sedan en inlaga i ämnet till Kungl. Maj:t, däri bland annat påpekades, hurusom i Norge föreskrifter om hundars hållande i band under betestid kunna utfärdas av vissa ortsmyndigheter, varjämte hundar, som anträffas drivande under betestid å annans mark, där boskap betar, av envar må dödas.

Jag har icke något yrkande att framställa i den sak, som nu föreligger, men detta tillfälle, som sannolikt är det enda under nu pågående riksdag, då frågor om fåruppfödning behandlas, har jag velat begagna att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet rikta en vördsam hemställan, att han måtte verka för att fåravelsföreningens ifrågavarande hemställan, förestavad så gott som uteslutande av omsorg om de små jordbrukarnas intressen, måtte så snart som möjligt upptagas till bedömande — och till ett välvilligt bedömande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkterna 21—23.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 24.**Anslag till
hushållningssällskapen.*

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att minska det under titel allmänt anslag till hushållningssällskapen uppförda ordinarie anslaget, nu 3,000,000 kronor, med 400,000 kronor till 2,600,000 kronor, att fördelas mellan hushållningssällskapen i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkt förslag.

I två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 42 av herr *Lundell* m. fl. och II: 278 av herr *Jönsson* i Boa m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det allmänna anslaget till hushållningssällskapen skulle utgå med oförändrat belopp 3,000,000 kronor.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning samt motionerna I: 42 och II: 278 minska det under titel allmänt anslag till hushållningssällskapen uppförda ordinarie anslaget, nu 3,000,000 kronor, med 300,000 kronor till 2,700,000 kronor, att fördelas mellan hushållningssällskapen i enlighet med av departementschefen tillstyrkt förslag.

Reservation hade anförts av herrar *Johansson* i Uppmälby, *N. August Nilsson*, *Carl E. Eriksson*, *Granath*, *Olsson* i Rödningsberg, *Andersson* i Löbbo och *Andersson* i Tungelsta, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava den lydelse, reservationen visade, och avslutas med en hemställan, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å motionerna I: 42 och II: 278 minska det under titel allmänt anslag till hushållningssällskapen uppförda ordinarie anslaget, nu 3,000,000 kronor, med 400,000 kronor till 2,600,000 kronor, att fördelas mellan hushållningssällskapen i enlighet med av departementschefen tillstyrkt förslag.

Herr Nilsson, August: Herr talman! Det ordinarie allmänna anslaget till hushållningssällskapen utgår för närvarande med inte mindre än 3,000,000 kronor. Kungl. Maj:t har föreslagit, att det måtte nedsättas till 2,600,000 kronor, således en minskning av 400,000 kronor. Utskottet har funnit detta vara att gå för långt på sparsamhetens gyllene väg och lagt till 100,000 kronor och således föreslagit ett anslag av 2,700,000 kronor, förmodligen förmenande, att en besparing på 300,000 kronor också är en ganska vacker besparing. Men tittar man närmare på motiveringen till utskottets förslag såväl som till den motivering, som förekommer i Kungl. Maj:ts proposition, finner man, att den egentliga besparingen inte är så stor. Vi skola nämligen observera, att genom de förslag, som Kungl. Maj:t framställt på olika punkter i huvudtiteln och som förmodligen riksdagen i stort sett kommer att bifalla, minskas hushållningssällskapens utgifter högst betydligt. De minskas därigenom att man skulle slippa småbrukspremieringarna, studieresorna, diverse djurpremieringar o. s. v. Departementschefen beräknar, att dessa ändringar medföra en automatisk besparing på hushållningssällskapens utgiftssida med nära 200,000 kronor, och det skulle således enligt Kungl. Maj:ts förslag endast bli samma belopp, 200,000 kronor, som i ordets egentliga mening skulle kunna kallas besparing eller bli en besparing, som på något sätt vore vidare kännbar för hushållningssällskapen. På samma sätt skulle beloppet, om man ginge på utskottets linje, inskränka sig till 100,000 kronor eller något därutöver.

Jag är för min del av den övertygelsen, att det är ännu lättare här än på den punkt, varom vi för en stund sedan voterade, att göra en verkligt kraftig besparing. Det är en mycket utbredd mening bland lantbrukarna och jord-

Anslag till hushållningssällskapen. (Forts.)

brukets målsmän, de må vara medelstora eller mindre, att det skall vara möjligt för hushållningssällskapen att spara högst väsentligt och att man i dessa inte är tillräckligt nogräknad med sina utgifter, när det gäller resekostnader, expenser, tryckningskostnader och därmed jämförbara utgifter. Det är möjligt, att man här från utskottets sida säger detsamma som sades vid ärendets behandling i utskottet, nämligen att den höjning med 65,000 kronor, som utskottet föreslagit beträffande understöd till tilläggspris åt tjurföreningar, automatiskt måste medföra en höjning av det allmänna anslaget till hushållningssällskapen, men även om detta argument har någon betydelse, förefaller det mig i varje fall inte vara motiverat att på den grunden höja det allmänna anslaget till hushållningssällskapen med ett så stort belopp som de 100,000 kronor, som utskottet lägger på här.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den reservation, som vid denna punkt avgivits av herr Johansson i Uppmälby m. fl., d. v. s. bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr **Sederholm**: Granskningsnämnden föreslog vid sin granskning av den post, det här är fråga om, att man skulle med hänsyn till det statsfinansiella läget pressa ned anslaget till hushållningssällskapen med 10 procent, d. v. s. från 3 miljoner till 2,700,000 kronor. Denna nedpressning blev kungjord för hushållningssällskapen. De hade nu att vid uppgörandet av sin budget för innevarande år tillämpa detta, och de ha också gjort det. Jag kan av egen erfarenhet konstatera, att vi gjort det inom Södermanlands läns hushållningssällskap, och att det mötte ganska stora svårigheter att kunna göra det. Man har en hel del tjänstemän, som äro fast anställda. Man har saker, som kräva fasta utgifter, och det gör, att en sådan begränsning, en sådan inskränkning kan icke ske på annat än sådana saker, som man verkligen har så att säga mer rörliga i sin hand. Det har ju också i denna budget måst göras vissa beklagliga inskränkningar, men sedan ha vi i år fått göra något, som staten däremot icke gjort. Vi ha fått gå in för att sänka lönerna till våra tjänstemän med 5—10 procent för att kunna finansiera budgeten. Emellertid byggde man då på en nedpressning med dessa 10 procent, och sedermera har denna ytterligare nedpressning med 100,000 kronor kommit, som gör det, att hushållningssällskapets stat kommer att hänga i luften, om Kungl. Maj:ts förslag går igenom. Nu ha vi ju, som sagt, en ytterligare nedpressning med 100,000 kronor, varigenom de olika sällskapen råka ut för att komma i en ytterligare försvårad ställning. Och om det beslut, som nyss fattades, med avseende på nötboskapspremieringen, går igenom, kommer det givetvis att medföra en höjning, kanske icke i så hög grad som den föregående talaren vid den förra punkten hävdade, men en viss höjning i utgifterna för hushållningssällskapen, som för detta år i viss mån betingar en höjning av statsanslaget till hushållningssällskapen.

Jag ber på grund av vad jag sålunda anfört att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet **Sköld**: Herr talman! Som den föregående talaren anförde, hade granskningsnämnden föreslagit, att anslaget till hushållningssällskapen skulle sänkas med 10 procent till 2,700,000 kronor. När detta granskningsnämndens förslag kom under behandling i jordbruksdepartementet, framgick det ganska snart, att denna sänkning med 10 procent visst ej komme att odelat gå ut över hushållningssällskapen. Genom den förändring rörande hästpremieringen, som Kungl. Maj:t vidtagit, genom det förslag till förändring av de olika premieringarna av nötboskaps- och svinaveln, av det mindre jordbruket o. s. v. ha automatiskt hushållningssällskapens utgifter minskats, och om man

Anslag till hushållningssällskapen. (Forts.)

ej gick längre än vad granskningsnämnden föreslagit, skulle det långt ifrån komma att bli någon 10 procents sänkning för hushållningssällskapen.

Nu har den föregående ärade talaren sagt, att det mötte mycket stora svårigheter att uppgöra staten för olika hushållningssällskap, och det tror jag nog, men sådana svårigheter föreligga ju för alla institutioner, ty detta besparingsarbete måste ju leda till sådana svårigheter. Men jag vill här påpeka, att det finns ännu stora, outnyttjade möjligheter för hushållningssällskapen att göra besparingar. Under förra årets riksdag genomfördes besparingsreglementen för dagtraktamenten och reseersättningar till lantmätare, lantbruksingenjörer, statens fiskeritjänstemän och statskonsulenter, och dylika besparingsreglementen tillämpas i allt större och större utsträckning inom hela statsverket. En utredning har igångsatts inom finansdepartementet rörande bl. a. dagtraktamenten och reseersättningar åt hushållningssällskapens tjänstemän. Av denna utredning framgår, att under förra året utgingo i dagtraktamenten och reseersättningar 1 miljon kronor till hushållningssällskapens tjänstemän. Reseersättningarna äro högre i fråga om hushållningssällskapen än för motsvarande statstjänstemän, och det är för att få jämvikt, helt enkelt, nödvändigt att tillämpa besparingsreglementen även för hushållningssällskapens tjänstemän. Som jag nämnde, pågår för närvarande en utredning om den saken, och det är min avsikt att, sedan den utredningen har tillräckligt långt fortskridit, göra en hänvändelse till hushållningssällskapen, där Kungl. Maj:t anmodar dem genomföra sådana besparingsreglementen. Det kan ej Kungl. Maj:t anbefalla, men skulle ej hushållningssällskapen vilja gå denna väg, finns alltid den möjligheten, att man nästa år gör det till villkor för det allmänna anslaget. Jag vill alltså endast påpeka, att här finnas områden, där man säkerligen kan utan stor svårighet spara in de 100,000 kronor, beträffande vilka det här förutsatts, att man skulle gå utöver granskningsnämndens förslag. Och jag menar, att man får göra detta. Det har varit på det sättet, att vid besparingsarbetet inom departementen har man förfarit så, att man förutsett, att utgifterna skulle minskas för alla institutioner. Man har sökt undvika, att minskningarna skulle taga den formen, att man avskaffar tjänster och gör folk arbetslösa, men indirekt har man föreslagit att gå fram på det sätt, att man minskar dagtraktamentena, minskar tryckningskostnader och andra sådana saker. Det är icke bara för hushållningssällskapen det sker. Det har skett för — låt mig säga mosskulturforeningen, betes- och vallforeningen, för att taga ett par foreningar, som ha ungefär samma ställning till staten som hushållningssällskapen, och det måste ju komma att väcka en stor förstämning hos dessa andra statsunderstödda foreningar, om staten uppträder långt mera generöst mot hushållningssällskapen än vad man gör mot de andra institutionerna. Det är därför jag för min del måste säga, att om det skall vara möjligt att kunna påräkna myndigheternas och institutionernas medverkan för det besparingsarbete, som har inletts och som, om krisen fortsätter, måste fortsätta, så får man se till, att de inknappningar av anslag, man gör, bli något så när jämnt fördelade, och utskottets föreliggande förslag håller enligt mitt sätt att se icke den rätta jämvikten i det fallet.

Därför, herr talman, tillåter jag mig även på denna punkt rekommendera Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Gabrielsson: Som en ren konsekvens av det förra beslutet, när riksdagen nu gick in för att höja anslaget till tjurforeningarna, komma hushållningssällskapen att få en direkt utgift ytterligare på 65,000 kronor, nämligen därför att sällskapen skola svara för samma belopp som staten i det fallet beviljar. Således blir det ju ett minus för sällskapen, om de skola fullfölja

Anslag till hushållningssällskapen. (Forts.)

sin verksamhet på det sätt, riksdagen beslutat, att de skola göra. Jag är lik-
som statsrådet övertygad, att hushållningssällskapen komma att inrikta sig
på all möjlig sparsamhet, men man måste ändå för att kunna fullgöra sin
verksamhet ha medel till förfogande. Det har tillkommit för sällskapen på
senare tid genom statsmakternas åtgärder en hel del arbete och kostnader.
Jag ber att få åberopa, att riksdagen beslöt i följd att utlämna icke mindre
än 15 miljoner kronor till ackordslån och stödlån för jordbruket. Det har vis-
serligen tillsatts åtskilliga nämnder för att handha denna verksamhet, men det
ankommer slutligen på hushållningssällskapen och deras tjänstemän, när det
gäller att göra upp planer för de förbättringsarbeten, som måste göras, för att
återbetala dessa stödlån. Det gör, att hushållningssällskapen på senare tid
fått en hel del ökat arbete utöver vad de tidigare haft. Jag behöver ej hel-
ler framhålla vilken välsignelsebringande verksamhet hushållningssällskapen
utföra för vårt jordbruk. Det är ju känt inom riksdagen, och jag tror, att
om man beskär deras möjligheter alltför hårt, kommer det att verka mycket
hämmande för jordbruket, synnerligast i dessa tider.

Jag ber med dessa ord, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hem-
ställan.

Herr statsrådet **Sköld**: Herr talman! Eftersom den föregående ärade tala-
ren har begagnat denna kammars beslut om nötboskapspremieringen såsom
ett argument för utskottets förslag på förevarande punkt och därvid antytt,
att den saken var klar, tycker jag, att jag bör meddela, att andra kammaren
har med minst lika stor majoritet följt Kungl. Maj:t, som första kammaren
på den punkten har följt utskottets förslag, så att den saken är ännu ej av-
gjord.

Herr **Lundell**: Herr Nilsson i Kabbarp ansåg, att det skulle vara lättare
att göra beskäringar på denna punkt än på den punkt, som rörde nötboskaps-
premieringen. Jag håller före, att det är fullkomligt motsatsen. Här är det
mycket vanskligt att göra beskäringar. Det är mycket bekymmer-
samt för våra hushållningssällskap att klara sina utgifter. Herr stats-
rådet påpekade ju, att det är ifrågasatt, att vissa besparingar skulle
kunna göras. Ja, de äro redan igångsatta inom hushållningssällskapen, och
det är således synnerligen behjärtansvärt, att man åtminstone höjer detta an-
slag till vad utskottet här föreslagit. Det hade varit önskvärt om man kun-
nat gå motionärerna till mötes och tillstyrkt det oförändrade beloppet av 3
miljoner kronor, vilket belopp enhälligt tillstyrkts av hushållningssällska-
pens ombud vid det möte, de hade i höstas.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de yrkanden,
som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad ut-
skottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på
antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reser-
vationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med
överbärande ja besvarad.

Punkterna 25—50.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Herr talmannen uppstod nu och avlägsnade sig, varefter ledningen av kam-
marens förhandlingar övertogs av herr förste vice talmannen.

Punkten 51.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att såsom statsbidrag till byggande av nybyggesvägar anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra reservationsanslag av 60,000 kronor.

Anslag till byggande av nybyggesvägar.

I två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 166 av herrar *Asplund* och *Sandström* och II: 272 av herr *Hage* m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte som statsbidrag till byggande av nybyggesvägar anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra reservationsanslag av 75,000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å motionerna I: 166 och II: 272 såsom statsbidrag till byggande av nybyggesvägar anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra reservationsanslag av 60,000 kronor.

Reservation hade anmälts av herr *Gabrielsson*, som likväl ej antytt sin åsikt.

Herr **Gabrielsson**: Herr talman! Som herrarna finna har jag vid denna punkt antecknat en reservation för att framföra några synpunkter. Motionärerna i denna fråga ha åberopat min reservation i egnahemsstyrelsen, där jag hemställde om ett anslag på 75,000 kronor till nybyggesvägar. Egnahemsstyrelsens majoritet hade föreslagit 50,000 kronor, och en ledamot av egnahemsstyrelsen hade föreslagit 25,000 kronor. Nu har emellertid Kungl. Maj:t höjt anslaget till 60,000 kronor, och jag är för min del nöjd och tacksam för det. Jag skulle ha velat — men nu har tyvärr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet avlägsnat sig från kammaren — till honom anhålla att nästa år taga under övervägande, om icke anslaget avsevärt bör höjas, dels av den anledningen att efterfrågan är synnerligen stor på området och dels därför att vi ha knappt något anslag av statsmedel, som kan så pass effektivt bekämpa arbetslösheten som detta anslag. Det utgår nämligen ej till högre belopp än 33 procent av statsmedel, och företagaren får själv, utom landstingens 15 procent, svara för resten. I övrigt då man lämnar understöd för arbetslöshetens bekämpande, utgår beloppet till avsevärt högre procent. Vid vägbyggnader i övrigt utgår ju statsbidrag till tre fjärdedelar och ända upp till 90 procent, men i detta fall endast med 33 procent. Jag anser därför, att det hade varit värdefullt, om vi kunnat få även för detta år något högre anslag. Jag finner mig emellertid belåten för detta år, men jag vill här uttala en förhoppning, att vi ett kommande år skola kunna höja detta anslag avsevärt.

Herr talman! Jag har intet yrkande att göra.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkten 52.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att för utlämnande under 1934 av statsbidrag till nyodling och betesförbättring ävensom stenröjning å ofullständiga jordbruk anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra reservationsanslag av 1,200,000 kronor.

Anslag till nyodling m. m. å ofullständiga jordbruk.

I anledning av detta förslag hade inom riksdagen väckts följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

Första kammarens protokoll 1933. Nr 14.

Anslag till nyodling m. m. å ofullständiga jordbruk. (Forts.)

1) I: 148 av herr *Tjällgren* m. fl., likalydande med II: 282 av herr *Nyblom* m. fl., vari hemställt, bland annat, att riksdagen måtte höja anslaget för nyodling och betesförbättring ävensom stenröjning å ofullständiga jordbruk från 1,200,000 kronor till 1,500,000 kronor, samt att härför erforderliga medel måtte utgå av för arbetslöshetens bekämpande avsedda medel;

2) II: 361 av herr *Sandberg* m. fl., vari hemställt, att riksdagen måtte besluta att för utlämnande under 1934 av statsbidrag till nyodling och betesförbättring ävensom till stenröjning och till jordkörning av myrjord å ofullständiga jordbruk anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra reservationsanslag av 1,300,000 kronor, varav 100,000 kronor skulle avses för utlämnande av bidrag till jordkörning av myrjord;

3) II: 370 av herrar *Andersson* i Leabo och *Petersson* i Broaryd, vari beträffande nu ifrågavarande anslag hemställt, att detta anslag måtte bestämmas till 1,300,000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte

1) med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å motionerna I: 148 och II: 282 ävensom å motionerna II: 361 beträffande anslagsbeloppet och å II: 370 i vad den berörde nu förevarande anslag, för utlämnande under 1934 av statsbidrag till nyodling och betesförbättring ävensom stenröjning å ofullständiga jordbruk anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra reservationsanslag av 1,200,000 kronor;

2) med anledning av motionen II: 361 i övrigt anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta föranstalta om utredning huruvida och i vad mån från ifrågavarande anslag bidrag borde utgå jämväl för jordförbättring genom påförande av mineraljord å myrjord (jordkörning) ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Reservation hade anförts av herr *Tjällgren*, som dock ej antytt sin mening.

Herr **Tjällgren**: Herr talman! Då jag i föreliggande punkt kommit med en s. k. blank reservation, ber jag att få säga ett par ord.

Jag kan då först lugna kammaren och min vän herr Nilsson i Kabbarp med att jag ej kommer att framställa något annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan, men jag har i alla fall velat begära ordet för att omnämna de skäl, som för utskottet varit avgörande vid dess ställningstagande till min motion. I den motion, som jag väckt tillsammans med ett par andra ledamöter, ha vi hemställt att riksdagen måtte höja anslaget för nyodling och betesförbättring ävensom stenröjning å ofullständiga jordbruk från 1,200,000 kronor till 1,500,000 kronor, samt att härför erforderliga medel måtte utgå av för arbetslöshetens bekämpande avsedda medel. Såsom av motionens motivering framgår, är detta förhöjda anslag avsett att komma mindre, arbetslösa jordbrukare till del, särskilt i Norrlandslänen. Det är ju så inom Norrland, och jag räknar då till Norrland i stort sett landet norr om Dalälven, att det knappast finnes en enda jordbrukare, som kan så att säga reda sig ekonomiskt utan att ha några biinkomster eller extraförtjänster, och dessa biinkomster ha hittills utgjorts till huvudsaklig del av arbeten i skogarna. Nu äro ju dessa, som alla känna till, borta för närvarande, och dessa jordbrukare ha det synnerligen svårt. Utskottet har emellertid ansett sig ej vara rätt forum för att tillstyrka riksdagen att bevilja anslag av de medel, som äro avsedda att ut-

Anslag till nyodling m. m. å ofullständiga jordbruk. (Forts.)
gå för arbetslöshetens lindrande, och det är det som varit det huvudsakliga skälet, kan jag säga, för utskottet. Således torde ju föreligga möjlighet att senare under innevarande riksdag återkomma till samma fråga, och det är av den anledningen jag nu för tillfället ej har annat yrkande än, som jag nämnde, om bifall till utskottets föreliggande förslag.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt.

Punkterna 53—67.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 68.

Lades till handlingarna.

Punkterna 69—72.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja kronoegendom m. m.;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa statens järnvägar tillhöriga markområden m. m.;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av lägenheten Slantbacken å Grängesbergs gruvskog;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av mark från kronoparken Åsen för utvidgning av akademiska sjukhusets i Uppsala tomt;

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronan tillhöriga markområden;

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av Vännäs lägerplats;

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgning av Grytans artilleriskjutfält;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående av vissa hamnområden inom Klädesholmens municipalsamhälle;

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 5 § förordningen den 11 oktober 1912 (nr 275) om skogsvårdsavgift, m. m.;

nr 14, i anledning av väckt motion angående ändring i gällande bestämmelser rörande användandet av skogsvårdsavgiften för avverkning av skog å kyrklig fastighet;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 8 § skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212);

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning, i samband med försäljning av kronan tillhöriga $\frac{1}{12}$ mantal Vännäs nr 22 i Överkalix socken av Norrbottens län, av viss fordran;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar m. m.;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlösning av arrenderätten till Lindhovs kungsgård i Hallands län; samt

nr 19, i anledning av väckt motion angående åtgärder för ordnande av av-sättningen utav 1932 års potatisskörd.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Herr förste vice talmannen hemställde, att kammaren måtte besluta att vid sammanträde onsdagen den 1 nästkommande mars företaga val av ledamöter och suppleanter i kammarens tredje tillfälliga utskott.

Denna hemställan bifölls.

Justerades ytterligare protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 10.05 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 24 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 139, angående försäljning till Höganäs-Billesholms aktiebolag av viss kronan tillhörig mark; och
nr 140, angående vissa åtgärder, avseende hjälp åt egnahemslåntagare.

Justerades protokollen för den 18, 20 och 21 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 55, till Konungen angående regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna för kapitalökning i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Anmälades och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 56, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av § 60 regeringsformen.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja kronoegendom m. m.;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa statens järnvägar tillhöriga markområden m. m.;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av lägenheten Slantbacken å Grängesbergs gruvskog;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av mark från kronoparken Åsen för utvidgning av akademiska sjukhusets i Uppsala tomt;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronan tillhöriga markområden;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av Vännäs lägerplats;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgning av Grytans artilleriskjutfält;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående av vissa hamnområden inom Klädesholmens municipalsamhälle;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 5 § förordningen den 11 oktober 1912 (nr 275) om skogsvårdsavgift m. m.;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 8 § skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212);

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning, i samband med försäljning av kronan tillhöriga $\frac{1}{12}$ mantal Vännäs nr 22 i Överkalix socken av Norrbottens län, av viss fordran;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar m. m.; samt

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlösning av arrenderätten till Lindhovs kungsgård i Hallands län.

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:t låtit genom offentligt anslag för ändamål, som i § 81 regeringsformen och § 79 riksdagsordningen avsåges, bjuda och kalla riksdagens samtliga ledamöter att lördagen den 25 innevarande månad kl. 10.15 f. m. infinna sig på rikssalen.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 124, angående överlämnande till Svenska jordbrukskreditkassan av svenska statens obligationer till visst belopp.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 128, angående försäljning av statens spannmålslagerhus i Vara; och

nr 129, angående anslag för anskaffande av ett isbrytande undersöknings- och bevakningsfartyg för havsfiskets behov.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 130, angående undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län m. m.; samt

nr 131, angående anslag för ordnande av viss förläggning för samvetsömma värnpliktiga.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 16 och 17 samt bevillningsutskottets betänkande nr 8.

Vid föredragning av bevillningsutskottets memorial nr 9, angående särskild ersättning åt sekreteraren hos bevillningsutskottet, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första lagutskottets utlåtande nr 14, andra lagutskottets utlåtanden nr 5 och 6 samt första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 1.

Föredrogs och bordlades på begäran Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 139 och 140.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 252, av herr *Johansson, Johan*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändring i vissa delar av allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210); och

nr 253, av herr *Tjällgren* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ägofred, m. m.

Anmälades och bordlades bevillningsutskottets betänkanden:

nr 10, i anledning av väckta motioner om tull å mjölk och grädde samt tillläggstull å smör och ost; ävensom

nr 11, i anledning av väckt motion angående skatt å importbränsle av kol och koks, som förbrukas för uppvärmnings- och husbehovsändamål.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.10 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
